

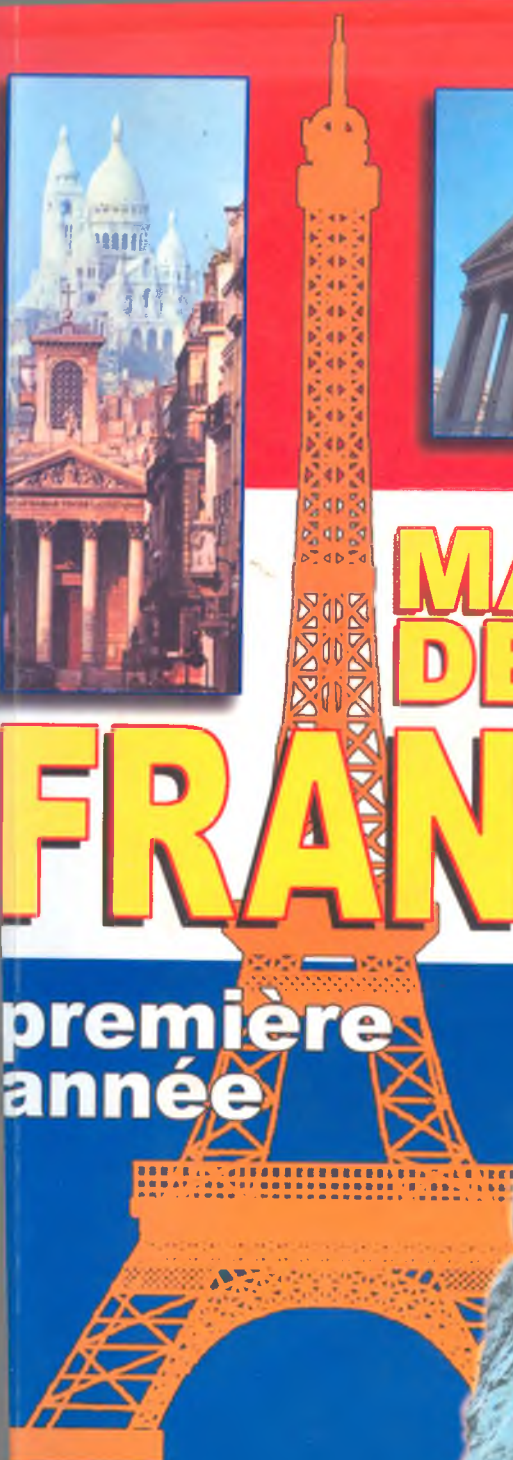

MANUEL DE

Є. В. КОМІРНА
О. П. САМОЙЛОВА

FRANÇAIS

première
année

Armand

MANUEL
DE **Є. В. КОМІРНА**
О. П. САМОЙЛОВА
FRANÇAIS
première
année

ПІДРУЧНИК
ДЛЯ ВИЩИХ
НАВЧАЛЬНИХ
ЗАКЛАДІВ

Затверджено
Міністерством освіти
і науки
України

КИЇВ ІРПІНЬ

TABLE DES MATIÈRES

<i>Передмова</i>	3
Вступна частина	5

ВСТУПНИЙ КОРЕКТИВНИЙ КУРС

Урок 1	21
Урок 2	27
Урок 3	34
Урок 4	39
Підсумковий контроль (уроки 1—4)	48
Урок 5	49
Урок 6	57
Урок 7	64
Підсумковий контроль (уроки 5—7)	74
Урок 8	76
Урок 9	84
Урок 10	93
Підсумковий контроль (уроки 8—10)	103
Урок 11	106
Урок 12	117
Урок 13	130
Урок 14	139
Підсумковий контроль (уроки 11—14)	154
Урок 15	157
Урок 16	169
Підсумковий контроль (уроки 15—16)	187

COURS THÉMATIQUE

Leçon 1 Famille	191
Leçon 2 Logement	231
Leçon 3 Enseignement	255
Leçon 4 Journée de travail	287
Leçon 5 Jour de repos. Loisirs	309
Leçon 6 Hiver	323
Leçon 7 Noël. Nouvel An	335
Leçon 8 Bibliothèque	348
Leçon 9 Repas	368
Leçon 10 Magasins	409
Leçon 11 Ville	430
Leçon 12 Printemps et fêtes	469
Corrigés. Cours thématique	486
Références pédagogiques	487

Підручник призначений для студентів 1 курсу університетів, інститутів та факультетів іноземних мов.

Підручник складається зі вступної частини та 28 уроків (16 уроків вступного корективного курсу та 12 — основного курсу).

Мета підручника — формувати у студентів правильну вимову, прищеплювати навички усного й писемного мовлення, виховувати інтерес до самостійного читання неадаптованої літератури французькою мовою.

Вступна частина, що має назву «фонетична будова французької мови» являє собою характеристику звукової системи і основних фонетичних явищ французької мови. 16 перших уроків містять нормативний курс французької фонетики. Порядок подання звуків обумовлюється класифікацією голосних за положенням органів мовлення: спочатку подаються всі голосні переднього ряду, потім — голосні заднього ряду, в кінці фонетичного курсу — напівголосні [w] та [ç].

Артикуляція приголосних подається в перших двох уроках, за винятком звука [r].

Уроки побудовані від звука до букви. Кожен урок вступного курсу починається з графічного зображення звука та таблиці розташування звука в словах, після чого йдуть вправи на читання слів та фраз. Окрім цього в кожному уроці є вправи на читання слів та словосполучень. Мета таких вправ — розвинути техніку читання окремих незнайомих слів, що надасть можливість студентам самостійно читати малознайомі тексти.

Починаючи з третього уроку, окрім фраз включаються невеликі зв'язані тексти для переказу або вивчення напам'ять.

Уроки основного курсу поділяються на підтеми, що обумовлено лексичним матеріалом. Кожен урок містить основний текст з фонетичними, лексичними та граматичними коментарями, лексичні вправи, додаткові тексти та діалоги, вправи на розвиток мовлення.

Опрацювання кожного уроку тематичного курсу розраховано на 20—22 години.

Вибір тематики зумовлюється програмою для 1-го курсу і базується на тематичному словнику для 1-го курсу.

Основний курс побудовано за такими темами: «Родина», «Життя», «Освіта», «Робочий день», «Вихідний день», «Зима», «Зимові свята: Різдво, Новий рік», «Бібліотека», «Їжа», «Магазин», «Місто, міський транспорт», «Весна. Свята у Франції та в Україні».

Додаткові тексти подаються в тематичних підрозділах. Це дає можливість збагатити лексичний запас студентів за кожною із тем, а також розширює діапазон тем, за якими можна проводити бесіди.

Кожен урок містить тренувальні та підстановчі вправи, вправи на переклад з української мови на французьку та навпаки, що спрямовує студентів на закріплення лексичного та граматичного матеріалу як рідної, так і французької мов. У кожному уроці є також творчі вправи для письмового та усного виконання, в яких студенти мають охарактеризувати персонаж, дати оцінку діям, виразити своє ставлення до персонажу, його поведінки, стосункам між персонажами. Такі вправи спрямовані на розвиток як монологічного, так і діалогічного мовлення.

Автори висловлюють щирю подяку доценту КНЛУ Мельник В. І., старшому викладачу КНЛУ Коростельовій Л. І., старшому викладачу КНЕУ Колечко О. Д., які перевірили цей підручник на практиці та надали авторам ряд цінних порад.

Автори висловлюють також щирю подяку професору КНЛУ Артемчуку Г. І., доценту КНЛУ Максименку А. П., доценту КНЕУ Гузик Т. А., старшому викладачу КНЕУ Машковій І. М., завідувачу Видавничого центру КНЛУ Москалюк Г. В., викладачу Французького культурного центру в Україні Шибанову М. І. за сприяння в реалізації проекту.

Автори з вдячністю приймуть рекомендації, спрямовані на поліпшення запропонованого підручника.

Автори

ФОНЕТИЧНА БУДОВА ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ

Алфавіт

Друковані літери	Рукописні літери	Назва літер	Друковані літери	Рукописні літери	Назва літер
A a	<i>A a</i>	[a] comme Adèle	N n	<i>N n</i>	[ɛn] comme Nicolas
B b	<i>B b</i>	[be] comme Berthe	O o	<i>O o</i>	[ɔ] comme Oscar
C c	<i>C c</i>	[se] comme Célestin	P p	<i>P p</i>	[pe] comme Pierre
D d	<i>D d</i>	[de] comme Désirée	Q q	<i>Q q</i>	[ky] comme Quentin
E e	<i>E e</i>	[œ] comme Ely	R r	<i>R r</i>	[ɛr] comme Raoul
F f	<i>F f</i>	[ɛf] comme François	S s	<i>S s</i>	[ɛs] comme Suzanne
G g	<i>G g</i>	[ʒe] comme Georges	T t	<i>T t</i>	[te] comme Thérèse
H h	<i>H h</i>	[af] comme Henri	U u	<i>U u</i>	[y] comme Ursule
I i	<i>I i</i>	[i] comme Irma	V v	<i>V v</i>	[ve] comme Victor
J j	<i>J j</i>	[ʒi] comme Joseph	W w	<i>W w</i>	[dublœv] comme William
K k	<i>K k</i>	[ka] comme Kléber	X x	<i>X x</i>	[iks] comme Xavier
L l	<i>L l</i>	[ɛl] comme Louis	Y y	<i>Y y</i>	[igrek] comme Yvonne
M m	<i>M m</i>	[ɛm] comme Marcel	Z z	<i>Z z</i>	[zɛd] comme Zoé

Знаки фонетичної транскрипції

Знак	Значення	Приклад
[a]	а переднього ряду	parade [pa-ˈrad]
[ɛ]	е відкрите	cette [ˈsɛt]
[e]	е закрите	bébé [be-ˈbe]
[i]	i	lit [ˈli]
[œ]	eu відкрите	jeune [ˈʒœn]
[ə]	е випадне	venir [və-ˈni:r]
[ɔ]	eu закрите	bleu [ˈblø]
[y]	u	sur [ˈsy:r]
[ɛ̃]	е носове	matin [ma-ˈtɛ̃]
[œ̃]	eu носове	lundi [lœ̃-ˈdi]
[ɔ̃]	о відкрите	homme [ˈɔ̃m]
[o]	о закрите	pot [ˈpo]
[u]	ou	nous [nu]
[ɔ̃]	о носове	bon [ˈbɔ̃]
[ɑ]	а заднього ряду	bas [ba]
[ɑ̃]	а носове	grand [ˈgrɑ̃]
[w]	ou напівголосний	Louis [ˈlwi]

Знак	Значення	Приклад
[j]	йот	famille [fa-´mij]
[ɥ]	u напівголосний	nuit [´nuɥi]
[b]	b	bar [´ba:r]
[p]	p	porte [´pɔrt]
[d]	d	deux [´dø]
[t]	t	table [´tabl]
[g]	g, j	geste [´ʒɛst], jour [´ʒu:r]
[ʒ]	g	garage [ga-´ra:ʒ]
[ʃ]	ch	chat [´ʃa]
[k]	k, c, q	képi [ke-´pi], coq [´kɔk]
[z]	z	zéro [ze-´ro]
[s]	s, c, x	six [sis], place [´plas]
[v]	v	veuve [´vø:v]
[f]	f	fauve [´fo:v]
[m]	m	mère [´mɛ:r]
[n]	n	notre [´notr]
[ɲ]	gn	montagne [mɔ̃-´tan]
[l]	l	leur [´lœ:r]
[r]	r	route [´rut]
[:]	довгота голосного звука перед подовжуючою приголосною	danse [´dɑ:s], page [´pa:ʒ]
^	приглушення кінцевого приголосного	sable [´sab̃]
´	ритмічний наголос	à la plage [a-la-´pla:ʒ]
[-]	знак розділу між фонетичними складами	une jeune bibliothécaire [yn-ʒœn-bi-bli-ɔ̃-te-´kɛ:r]
[ ]	зчеплення та голосове зв'язування	il apporte [i-la-´pɔrt], papa va à Arles [pa-´pa-´va-a-´arl]
[_]	зв'язування	ils aiment [il-´zɛ:m]

Норма і стиль вимови

Кожна мова має свої фонетичні діалектні відмінності. Нормою вимови французької мови є паризька вимова. Вона звучить не тільки в Парижі, а й на півночі країни, і вважається за взірець у всій Франції.

Фонетичні особливості мови тісно пов'язані також з професією того, хто говорить, його віком, а також різною метою й умовами мовного спілкування. Мова може бути більш виразна, чітка, сповільнена. Це — літературний стиль і слід дотримуватися норм літературної мови. Якщо ж мова менш розбірлива, менш чітка, прискорена, це — розмовний стиль і тут можливі деякі відхилення від норм.

У підручнику вся робота побудована на літературному стилі.

Звук і буква. Транскрипція

Під час вивчення мови перш за все треба з'ясувати поняття букви і звука, оскільки часто у правописі є розбіжність з вимовою. Так, ми пишемо *лодка* а вимовляємо *лотка*. Отже, звук — це те, що ми вимовляємо і сприймаємо на слух, а буква — це те, що ми пишемо і бачимо.

У французькій мові одна і та сама буква може по-різному читатися, а один і той самий звук по-різному передаватися на письмі. Наприклад, буква «g» вимовляється [g], або [ʒ]; «s» читається [s] і [z]; звук [s] на письмі передається буквами «s, c, ç, sc, ss, x, t». Це пояснюється історичним розвитком мови та її графіки. Так, у французькій мові пишемо **lent**, бо це слово походить від латинського **lentum**; **tant** — від **tantum**. З метою точної фіксації звукового складу опрацьовано спеціальне звукове письмо — **транскрипцію**. Найпоширеніша транскрипція Міжнародної Фонетичної Асоціації (Association Phonétique Internationale [API]). У цій транскрипції одному звукові відповідає один і завжди той самий знак. У підручнику застосовується саме ця транскрипція.

Голосні

Класифікація та характеристика

Фонетична система французької мови має 16 голосних.

Французькі голосні класифікуються за положенням язика, губ та піднебінної зависи¹.

1. За положенням язика французькі голосні поділяються на: *голосні переднього ряду* (середня частина спинки язика підноситься вперед, до середини твердого піднебіння, кінчик язика притискається до нижніх зубів)

[i, y, e, ø, œ, ə, œ̃, ɛ, ɛ̃, a];

голосні заднього ряду (задня частина спинки язика підноситься назад до м'якого піднебіння, кінчик язика відведений від нижніх зубів, тіло язика відтягнуто у задню частину ротової порожнини)

[u, o, ɔ, ɔ̃, a, ā].

2. За положенням спинки язика голосні поділяються на: *відкриті* (чим нижче спинка язика щодо піднебіння, тим відкритішим є голосний): найвідкритіші французькі голосні

[a, ã, ā];

закриті (чим ближче спинка язика щодо піднебіння, тим закритішим є голосний): найзакритіші французькі голосні

[i, y, u].

¹ Піднебінна завеса — це м'яке піднебіння з язичком.

3. За положенням губ голосні поділяються на:

лабіалізовані (огублені) (губи витягнуті вперед і заокруглені)

[y, ø, œ, ə, œ̃, ɔ̃, o, u] ;

нелабіалізовані (неогублені) (губи не витягнуті вперед і не-заокруглені)

[i, e, ɛ, ɛ̃, a, ɑ, ɑ̃].

4. За положенням піднебінної завіси голосні поділяються на:
ротові або *чисті* (піднебінна завіса підноситься і закриває вихід потоку повітря через носову порожнину)

[i, y, e, ø, œ, ɛ, a, ɑ, ɔ, o, u] ;

носові (піднебінна завіса опущена і повітря з легенів проходить через носову і ротову порожнини)

[œ̃, ɛ̃, ɑ̃, ɔ̃].

Характерні особливості, що відрізняють їх від української мови, є такі:

1. Французькі голосні вимовляються з більшим напруженням, ніж українські. Значним напруженням пояснюється чіткість звучання французьких голосних.

Чітка вимова ненаголошених голосних французької мови важлива для смислового розрізнення слів, близьких за звучанням:

le moment — la maman,

le volet — le valet.

2. Ненаголошені французькі голосні не підлягають редукції; так званого «акання» тут немає.

3. Французькі голосні, як і українські, однорідні за якістю: вони не мають додаткових призвуків. Однорідність якості французьких голосних зберігається протягом усього звучання голосного: fort [ˈfɔːr].

4. Протиставлення голосних залежно від міри підняття язика у французькій мові створює пари так званих «закритих» голосних (з більшим підняттям язика) і «відкритих» (з меншим підняттям язика), розрізнення яких має у цій мові фонологічне значення:

la fée [la-ˈfe] — le fait [lɛ-ˈfe],

la raume [la-ˈpo:m] — la pomme [la-ˈpɔm].

Для української мови протиставлення закритих і відкритих різновидів голосних немає фонологічного значення.

5. На відміну від української мови, французька мова має носові голосні разом із відповідними неносовими.

Назалізація голосного в українській мові непомітна ні для того, хто говорить, ні для того, хто слухає, так як вона не виконує смислорозрізнявальної функції.

У французькій мові назалізація чистого голосного може викликати плутанину в словах:

don [ˈdɔ̃] — donne [ˈdɔ̃n],
fin [ˈfɛ̃] — faine [ˈfɛ̃n].

6. У французькій мові є кілька лабіалізованих голосних, яких немає в українській мові, і які протиставляються відповідним нелабіалізованим:

le père [ləˈpɛːr] — la peur [laˈpœːr].

Приголосні

Класифікація

1. За способом утворення французькі приголосні поділяються на:
  - а) проривні, з яких 6 шиплячих [p, b, t, d, k, g] і 3 сонанти [m, n, ŋ] ;
  - б) щілинні, з яких 6 шумних [f, v, s, z, ʃ, ʒ] і 5 сонантів [l, r, j, w, ɥ].
2. За діючим мовним органом приголосні поділяються на:
  - а) губні [p, b, m, w, ɥ, f, v],
  - б) передньоязикові [t, d, s, z, ʃ, ʒ, n, l],
  - в) середньоязикові [j, ɲ],
  - г) задньоязикові [k, g],
  - д) увулярні [r].

Характеристика

Фонетична система французької мови налічує 20 приголосних.

Французькі приголосні мають ряд особливостей артикуляції (вимови), що відрізняють їх від українських приголосних.

1. У французькій мові відсутня палаталізація, тобто пом'якшення приголосних перед голосними переднього ряду. Так, наприклад, у словах directeur, titre, litre, tulipe, dune вимовляються тверді [t], [l], [d], тоді як в українській мові вимовляються м'які приголосні: ділянка, тіло, літр, дюна.

Однак виняток становлять приголосні [k], [g], які можуть трохи пом'якшуватися перед голосними переднього ряду, а також на кінці слова [ik] : chic, gare, car.

2. Кінцеві дзвінки приголосні не оглушуються у французькій мові, як це має місце в українській мові, де кінцеві дзвінки приголосні вимовляються як глухі. Порівняємо:

le garage [lə-ga-ˈra:ʒ] — гараж [гараш],
la parade [la-pa-ˈrad] — парад [парат].

Однак у кінцевих групах приголосний + [r] або приголосний + [l], перед паузою, [r] та [l] можуть оглушуватись. Це характерно для розмовної мови:

le maître [lə-ˈmɛ:tr̥],
mon oncle [mɔ̃-ˈnɔ̃kl̥].

3. Для французьких кінцевих приголосних характерне дуже енергійне, чітке розмикання, завдяки чому вони звучать дуже чітко, без призвуків.

4. У мовному потоці артикуляція приголосних приєднується до артикуляції голосних, що їх оточують, тобто один і той самий приголосний може вживатись із округленими або розтягнутими губами, залежно від сусіднього голосного:

tour [ˈtu:r], tire [ˈti:r].

Напівголосні

Сонанти [j], [w], [ç] складають особливу групу звуків, що зветься напівголосними або напівприголосними. Вони входять до одного складу із голосними, що стоять перед ними, або після них:

Louis [ˈlwi], abeille [a-ˈbɛj], nuit [ˈnuçi].

Поділ на склади

У французькій мові, як і в українській, кількість (число) складів відповідає кількості голосних звуків:

liberté [li-bɛr-ˈte].

Правила фонетичного складоподілу

1. Приголосний між двома голосними належить до наступного складу:

charade [ʃa-ˈrad].

2. Два різних приголосних, оточених голосними, розподіляються між голосними:

garder [gar-ˈde], parler [par-ˈle].

3. Якщо перший з двох приголосних шумний а другий сонант [m], [n], [ŋ], [l], [r], [ç] [j], [w], обидва належать до наступного складу:

tableau [ta-ˈblo], peigner [pɛ-ˈŋe].

4. У групі із двох сонантів складоподіл проходить між ними:
carnet [kar-ˈnɛ].

5. У групі сонант [m, n, l, r, ʒ] + напівголосний [j, ɥ, w] обидва належать до наступного складу:

atelier [a-tə-ˈljɛ], marié [ma-ˈʁjɛ].

6. У групі із двох однакових приголосних, що вимовляються як один звук, складоподіл проходить перед ними:

adresser [a-dre-ˈsɛ].

7. Два однакових приголосних, що вимовляються як подвійні, розподіляються по двох складах:

illégal [il-le-ˈgal].

8. У групі з трьох приголосних із «s» посередині складоподіл проходить після «s»:

perspective [pɛrs-pɛk-ˈti:v].

Наголос у слові

На відміну від української мови, де наголос падає на різні склади і може змінюватися в залежності від зміни форми слова:

стіл — стілець; лікар — лікарі,

французька мова характеризується фіксованим наголосом, в окремому слові наголос завжди падає на останній склад:

cérémonie [se-re-mo-ˈni].

Наголос у мовному потоці Ритмічна група та ритмічний наголос

В українській мові кожне слово зберігає свій наголос у мовному потоці:

Я вивчаю французьку мову.

У французькій мові в мовному потоці наголошується не кожне слово, що складає смислову групу, а смислова група в цілому. Ця група може складатися з одного, або частіше кількох слів і зветься *ритмічною групою*. Кожна ритмічна група має наголос на кінцевому складі:

Il lit vite [il-li-ˈvit].

Кількість (число) наголошених складів залежить від кількості ритмічних груп:

Il lit vite | ce livre [il-li-ˈvit | sɛ-ˈli:vɾ ||].

До складу ритмічної групи входять:

1) незалежне слово із службовими словами, що належать до нього:

le dîner, mon ami, cette école,
je parle, vous me le dites.

2) повнозначне слово з означенням, що стоїть перед ним:

Vous êtes très gentille.
C'est une grande ville.

3) повнозначне слово з наступним означальним словом (означення чи обставина):

un chapeau bleu,
vous parlez bas.

Примітка: Багатоскладове означальне слово, що стоїть після слова, яке означається, становить окрему ритмічну групу:

un livre | intéressant.

4) сталі сполучення слів, що виражають одне поняття:

tout à coup ; chemin de fer ; la ville entière.

Для правильного розподілу наголосу в реченні слід пам'ятати про закон французької ритміки: не може бути двох наголошених складів підряд (поряд) у середині ритмічної групи. Тому кожне самостійне слово, що знаходиться перед односкладовим словом у кінці ритмічної групи, втрачає свій наголос:

Je ne parle pas. [ʒə-nə-par-lə-ˈpa ||]
Marche-t-elle ? [ʁmarʃ-ˈtɛl ||]

Додатковий наголос

Поряд із ритмічним наголосом у кінці ритмічної групи існує ще додатковий наголос у довгих (великих) ритмічних групах.

Цей додатковий наголос ставиться на непарних складах, починаючи з кінця ритмічної групи.

Adèle n'est pas malade.
[a-ˈdɛl- | nɛ-ˈpa-ma-ˈlad ||]

Зв'язування звуків у мовному потоці

У французькій мові в мовному потоці досить важко розрізнити, де закінчується одне слово і починається друге. Це пояснюється характерними для французької мови явищами зчеплення (enchaînement), голосового зв'язування (liaison vocalique) та зв'язування (liaison) звуків у мовному потоці.

Зчеплення (enchaînement)

Якщо одне слово закінчується приголосним або групою неподільних приголосних, що вимовляються, а наступне слово починається з голосної або «h» німого, то кінцеві приголосні попереднього слова утворюють один склад із початковим голосним наступного слова.

Таким чином, у мовному потоці склади можуть включати елементи, що належать до різних слів:

Elle est malade. [ɛ-lɛ-ma-lad ||]

Зчеплення обов'язкове як в середині ритмічної групи, так і між ритмічними групами в середині синтагми:

Il achète. [i-la-ʃet ||]

Pierre et sa sœur habitent Marseille.

[pjɛ-re-sa-ʃœ : | — ga-ʃbit | mar-ʃej ||]

Голосове зв'язування (liaison vocalique)

Якщо перше слово закінчується голосним, а наступне починається з голосного, то при переході від одного голосного до другого не припиняється вібрація голосових зв'язок:

Papa va à Arles.

[pa-ʃpa | va-a-ʃarl ||]

Голосове зв'язування має місце як у середині ритмічної групи, так і між ритмічними групами в середині синтагми.

Зв'язування (liaison)

Якщо в середині ритмічної групи одне слово закінчується приголосним, що не вимовляється, а друге починається з голосного або «h» німого, то цей приголосний вимовляється, утворюючи один склад із початковим голосним наступного слова:

mes amis [mɛ-za-ʃmi].

При зв'язуванні приголосні **s** і **x** вимовляються як [z], приголосний **d** вимовляється як [t] (з носовими голосними зв'язується приголосний [n]) :

dix heures [di-zœ:r],

les élèves [le-zɛ-ʃlɛ:v],

un grand homme [œ-gr[̃]u-tɔ̃m],

un ami [œ-na-ʃmi].

Обов'язкове зв'язування

В середині ритмічної групи зв'язування обов'язкове між:

1. Артиклем і наступним словом:

les écoles [le-zɛ-kɔ̃l],

des actes [de-zakt].

2. Присвійними, вказівними прикметниками і наступним словом:

vos idées [vo-zi-´de],
cet écrivain [sɛ-te-kri-´vɛ].

3. Прикметником або числівником та іменником:

un grand ami [ɑ- grɑ-ta-´mi],
deux enfants [dø-zɑ-´fɑ].

4. Займенником-підметом або додатком і дієсловом; між дієсловом і займенниками-прислівниками «**en**», «**y**» :

nous appelons [nu-za-´plɔ],
cela les intéresse [slɑ-le-zɛ-te-´rɛs],
ils arrivent [il-za-´ri:v],
ils y arrivent [il-zi-a-´ri:v],
ils en viennent [il-zɑ-´vjɛn].

5. Дієсловом і займенником-підметом при інверсії:

Parlent-ils ? [ɛ par-lɔ-´til ||]
Écrit-elle ? [ɛ e-kri-´tɛl ||]

6. Допоміжним дієсловом у третій особі однини або множини і дієприкметником минулого часу:

il est entré [i-lɛ-tɑ-´trɛ],
elles ont acheté [ɛl-zɔ-´ta-´ʃtɛ].

7. Дієсловом-зв'язкою в третій особі однини або множини та іменною частиною присудка:

il est instituteur [i-lɛ-tɛs-ti-ty-´tœ:r],
ils sont heureux [il-sɔ-tœ-´rø].

8. Прийменниками **dans**, **en**, **chez**, **sous** і наступним словом:

en été [ɑ-ne-´te],
dans une rue [dɑ-zyn-´ry],
chez elle [ʃe-´zɛl].

9. Прислівниками **très**, **bien**, **plus**, **trop** і наступним словом:

très avare [trɛ-za-´vɑ:r],
plus amusant [ply-za-my-´zɑ],
bien aimable [bjɛ-ne-´mabl].

10. У сталих словосполученнях та складних словах:

mot-à-mot [mo-ta-´mo],
Champs-Élysées [ʃɑ-ze-li-´ze],
de temps en temps [dø-tɑ-zɑ-´tɑ].

Заборонене зв'язування

1. Між підметом-іменником і присудком:

les élèves / écrivent [le-ze-ˈle:|-ve-ˈkri:v],
le temps / est beau [lə-ˈtɑ̃|-ε-ˈbo].

2. Між іменником в однині та прикметником, що стоїть після нього:

un enfant / obéissant [ɑ̃-nɑ̃-ˈfɑ̃-ɔ-be-i-ˈsɑ̃],
un prix / élevé [ɑ̃-ˈpri-e-ˈlve].

- Зв'язування можливе, якщо іменник і прикметник у множині:

des prix / élevés [de-ˈpri-ze-ˈlve],
des garçons / intelligents [de-gar-ˈsɑ̃-zɛ-te-li-ˈzɑ̃].

3. Між займенником-підметом і діеприкметником або іменною частиною присудка в складних дієслівних формах при інверсії:

Sont-ils / intéressants ? [ɛ̃ sɑ̃-ti-ˈtɛ-te-re-ˈsɑ̃ ||]
Ont-elles / appris ? [ɛ̃ ɔ̃-tɛ-ˈlɑ̃-ˈpri ||]
Pouvons-nous / entrer ? [ɛ̃ pu-vɔ̃-nu-ɑ̃-ˈtre ||]

4. Зі словами, що починаються з «h» придихового:

les / héros [le-ε-ˈro].

5. Перед словами «**huit**», «**onze**», після слова «**cent**» :

les / huit jours [le-ˈyi-ˈzu:r],
les / onze livres [le-ɔ̃z-ˈli:vʁ],
cent / un [sɑ̃-ˈɑ̃].

- Виняток: dix-huit, vingt-huit

[di-ˈzyit], [vɛ̃-ˈtyit].

6. Після сполучника «**et**» :

lui et / elle [lɥi-e-ˈɛl].

7. Після слів «**comment**», «**selon**» :

comment / as-tu fait ça ? [ɛ̃ kɑ̃-ˈmɑ̃-a-ty-ˈfe-ˈsa ||]
selon / eux [sə-lɔ̃-ˈø].

- Виняток: Comment allez-vous ?

[ɛ̃ kɑ̃-ˈmɑ̃-ta-le-ˈvu ||].

8. Після приголосного, що йде за [r] і не вимовляється:

vers / elle [ve-ˈtɛl] ; cela ne sert / à rien [sla-nɛ-ˈsɛ:-[ra-ˈrjɛ ||]

Факультативне зв'язування

Факультативне зв'язування може бути між ритмічними групами.

1. Між іменником та прикметником у множині:

les problèmes ¹ économiques ¹ et sociaux.

¹Знак позначає факультативне зв'язування.

2. Між сполучником **mais** та наступним словом:

mais ⊥ il n'était pas là.

3. Між дієсловом і обставиною або додатком:

Je vais ⊥ à l'Opéra.

Il prend ⊥ une tasse de café.

Факультативне зв'язування може бути і в середині ритмічної групи:

1. Між багатоскладовим прийменником або прислівником і наступним словом:

pendant ⊥ une heure,

devant ⊥ une table.

2. Між словами, що закінчуються приголосними **p, g** і наступним словом:

c'est trop ⊥ aimable,

un long ⊥ hiver.

3. В середині складної форми дієслова, крім третьої особи однини та множини, де зв'язування є обов'язковим:

Nous nous sommes ⊥ entendus.

Vous êtes ⊥ arrivés trop tard.

Явища в системі голосних і приголосних у мовному потоці.

Довгота французьких голосних

Французькі голосні можуть бути довгими і короткими. Існує два види довготи: ритмічна та історична. Довгота тісно пов'язана із наголосом.

Ритмічна довгота має місце в наголошеному складі, тобто в кінці ритмічної групи перед приголосними [r], [v], [ʒ], [z] і групою [vr]. Ці приголосні звуться подовжувальними:

la gare [la-ˈga:r],

elle est rouge [ɛ-ˈlɛ-ˈru:ʒ].

Ритмічна довгота є специфічною властивістю голосних. Її можуть мати всі голосні, крім [e] закритого та випадного [ə]. Вона позиційна, бо зникає, якщо склад стає ненаголошеним:

ma sœur [ma-ˈsœ:r], ma sœur Anne [ma-sœ-ˈran].

Ритмічна довгота зберігається при зчепленні:

Cette plage est belle.

[set-ˈpla:|- ʒɛ-ˈbɛl ||]

Історична довгота стосується самих голосних і пояснюється фонетичною еволюцією слова. Голосні [a], [ã], [ɛ̃], [œ̃], [ɔ̃],

[ø], [o] та [ɛ], якщо має графічне зображення **ê**, довгі в наголошеному складі перед усіма приголосними, що вимовляються. У ненаголошеному складі вони напівдовгі:

ronde [ˈrɔ̃ :d],
elle chante [ɛl-ˈʃɑ̃:t],
la rose [la-ˈro:z],
entrer [ɑ̃-ˈtre].

В кінцевому відкритому складі довгота зникає:

le fond [lə-ˈfɔ̃].

Випадне [ə]¹

Французькі голосні не ослаблюються і не випадають під час вимови. Виняток становить випадне [ə], вимова або опущення якого залежить від фонетичного оточення, темпу мови та стилю вимови. У швидкій розмовній мові звук [ə] випадає часто там, де він звучить при уповільненому темпі мови чи виразному читанні.

При збереженні повного стилю [ə] випадає лише в деяких випадках.

Літературна мова зберігає більшу кількість [ə] у вимові, ніж розмовна. У поезії та під час співу випадне [ə] вимовляється майже завжди.

Існують випадки обов'язкового збереження та опущення [ə] у мовному потоці при збереженні повного стилю.

Випадне [ə] не вимовляється:

1. Перед голосним:
votre école [vɔ̃-tre-ˈkɔl].
2. Перед приголосним:
omelette [ɔ̃-ˈmlɛt], bracelet [bra-ˈslɛ].
3. У середині виразів:
tout de même [tu-ˈdmɛm], tout le monde [tu-ˈlmɔ̃d].
4. У середині мовного потоку:
la leçon commence [la-ˈlsɔ̃-ko-ˈmɑ̃:s].
5. Після голосного:
j'étudierai [ʒe-ty-di-ˈre].

Між двома приголосними, оточеними, в свою чергу, голосними, іноді можливе звучання [ə] :

acheter [a-ʃ(ə)-ˈte].

¹[ə] **caduc** : від *лат.* cadere, падати.

Випадне [ə] обов'язково вимовляється:

1. У групі трьох приголосних (2 + 1). Це так званий «закон про три приголосні» (la loi des trois consonnes), сформульований вперше Морісом Граммоном.¹ Цей закон діє як у середині слова, так і на стику різних слів:

appartement [a-par-tə-ˈmā], ne reste pas ! [nə-rɛs-tə-ˈpa].

2. У положенні перед літеросполученням [rj], [lj], [nj] :

l'atelier [la-tə-ˈlje].

Подвоєні приголосні

Подвоєне написання приголосних у французькій мові — це явище скоріш орфографічне, ніж фонетичне, оскільки два однакових приголосних ніколи не вимовляються подвоєно на кінці слова і дуже рідко в середині слова:

aller [a-ˈle], elle [ɛl].

Є лише кілька випадків, коли подвоєні приголосні вимовляються як два звуки, а саме:

1. На стику слів у межах ритмічної групи:

Voici une nappe. [vwa-ˈsi-yn-ˈnap ||]

2. Коли в слові випадає [ə] німе:

verr(e)rie [ver-ˈri], extrêm(e)ment [ɛks-trem-ˈmā]

3. Вимова подвоєних приголосних дозволяє в деяких випадках уникнути омонімії і відрізнити одне слово від двох суміжних слів:

pourrir [pu-ˈri:r],
pour rire [pur-ˈri:r]

4. У дієсловах для розрізнення дієслівних форм:

je courrais [ʒ-kur-ˈrɛ] (Conditionnel présent),
je courais [ʒ-ku-ˈrɛ] (Imparfait de l'Indicatif).

5. У багатьох словах книжкового походження (mots savants) :

illégal [il-le-ˈgal], illettré [il-le-ˈtre].

Але це лише виняток із загального закону, який потребує, щоб у середині слова вимовлялися прості, неподвоєні приголосні.

Інтонація

Мелодика розповідного речення

«Під інтонацією чи мелодикою мови розуміємо рух голосу, тобто його підвищення і пониження під час мовлення» (Щерба Л. В., Фонетика французької мови, стор. 121).

¹ M. Grammont, La loi des trois consonnes. Mémoires de la Société Linguistique de Paris, 1894, VIII.

Для французького мовлення чи читання характерний рівніший (порівняно з українським) рух голосу з підвищенням тільки на наголошених складах. Якщо речення складається з кількох ритмічних груп, то голос підвищується поступово, на кожному наголошеному складі, останній з яких — найвищий. У ритмічній групі, що завершує фразу, останній склад різко понижується, що й характеризує кінець фрази.

Мелодичний контур фрази, що складається із кількох ритмічних груп — хвиляста лінія, яка завершується на першому рівні¹:

Je regardais avec émotion ce petit salon à tapisseries claires.

Мелодика питального речення

Питання виражається трьома способами: лексичним (вживання питального слова), граматичним (вживання інверсії) і фонетичним (підвищення тону). Здебільшого питальні речення вимовляються на висхідному тоні, хоча спадний тон теж можливий у питальності.

У питальних реченнях із прямим порядком слів без питального слова мелодика висхідна. Останній склад речення має найбільше підвищення тону:

C'est le directeur ?

Питальне речення з інверсією характеризується поступовим підвищенням тону на кожному наголошеному складі аж до останнього складу, який є найвищим:

Irás-tu chez elle ?

Питальним реченням із питальними словами притаманна спадна мелодика. Роль фонетичного засобу передачі питальності зменшується тут унаслідок вживання питального слова та інверсії.

Якщо питання виражене питальним словом, то підвищення тону відбувається на питальному слові або на іменнику з питальним словом, що належить до нього:

1. Quand partez-vous ?

¹Для того щоб наочно показати мелодику речення, прийнято весь діапазон людського голосу умовно поділити на чотири рівні з рівними інтервалами. Детальніше див.: Delattre P. Les dix intonations de base du français.— «The French Review», V. XL, n. 1. Baltimore, 1996.

2. Quels livres lisez-vous ?

Мелодика окличного речення

Мелодика окличного речення може мати два протилежні мелодичні контури.

1. Якщо речення починається з окличного слова, то підвищення тону відбувається на окличному слові, потім тон поступово спадає до першого рівня:

Que vous êtes belle !

2. У речень, що не мають окличного слова, інший мелодичний контур — висхідний. Мелодична вершина переміщується на кінець речення, а початок — на середній рівень:

C'est tout à fait faux !

УРОК 1

Голосний [a]¹

Голосний [a] — найвідкритіший голосний переднього ряду², чистий, неогублений. При вимові цього звуку рот відкритий досить широко. Язик лежить плоско. Кінчик язика притискається до нижніх зубів. Язик більш напружений, ніж при вимові українського *a*. Щелепа опущена. У кінцевому наголошеному закритому складі звук довгий перед [v, r, ʒ, vr].

Приголосний [l]³

Французьке [l] не має нічого спільного з твердим українським л (наприклад в слові *лапа*). Артикуляційно французьке [l] наближається до українського ль. При вимові французького [l] кінчик язика притискається до основи верхніх зубів, а середня його частина опущена, утворюючи по боках два проходи для повітря, яке видихається. При вимові ж українського л середня частина язика притискається до твердого піднебіння, внаслідок чого пом'якшується звук, тобто маємо палаталізацію, явище, недопустиме у французькій вимові.

Приголосний [r]

У французькій мові існує два типи [r]. Найпоширенішим є [r], що утворюється внаслідок вібрації маленького язичка або тертя повітря, яке виходить із легенів, об край м'якого піднебіння і задньої частини язика. У цьому випадку маленький язичок напружений, але не виконує ніяких вібрацій.

Другий тип [r] — передньоязиковий, нагадує українське р, де воно не таке різке і менш розкотисте. Цей звук утворюється внаслідок вібрації кінчика язика, піднятого до твердого піднебіння.

Приголосні [f] і [v]

Французькі приголосні [f], [v] вимовляються більш енергійно і напружено, ніж відповідні українські приголосні.

¹ Про знаки транскрипції, стор. 5.

² Див. розділ голосних, стор. 7.

³ Див. розділ приголосних, стор. 9.

При артикуляції французького [f] нижня губа сильно упирається у верхні різці, в той час, як при вимові українського ф губа лежить абсолютно спокійно.

Звук [v] є дзвінкою паралеллю звука [f].

Приголосні [k] і [g]

При вимові звука [k] спинка язика сильно упирається в піднебіння, а кінчик язика торкається до нижніх зубів. Губи приймають положення, потрібне для вимови наступного голосного.

Звук [g] є дзвінкою паралеллю звука [k].

Слід пам'ятати, що перед голосними переднього ряду приголосні [k], [g] вимовляються пом'якшено.

Приголосні [t] і [d]

Французькі приголосні [t], [d] утворюються шляхом зімкнення передньої частини спинки язика з альвеолами; при цьому кінчик язика сильно притискається до нижніх різців.

Необхідно слідкувати за тим, щоб ці приголосні не пом'якшувалися перед голосними переднього ряду.

Звук [d] є дзвінкою паралеллю звука [t].

Приголосні [s] і [z]

Французьке [s], порівняно з українським с, вимовляється енергійніше, кінчик язика притискається до нижніх зубів, а бокові сторони язика притискаються до верхніх кореневих зубів. Язик не торкається ні до твердого піднебіння, ні до верхніх зубів.

Звук [z] є дзвінкою паралеллю звука [s].

ОПОЗИЦІЯ ЗВУКІВ

[r] і [l]

При вимові [r] приймають участь задня частина язика та маленький язичок.

При вимові [l] кінчик язика торкається альвеол.

<i>Exercice :</i>	ris	lis	terre	telle
	raie	lait	père	pelle
	rat	là	rond	long

[f] і [v]

[f] — глухий приголосний, голосові зв'язки не вібрують.

[v] — дзвінкий приголосний, голосові зв'язки вібрують.

Exercice :   fou   vous   feu   veux
                   font   vont   fut   vu
                   faux   vaux   fit   vit

[k] i [g]

[k] — глухий приголосний, голосові зв'язки не вібрують.

[g] — дзвінкий приголосний, голосові зв'язки вібрують.

Exercice :   car   gare   bac   bague
                   carré   garer   oncle   ongle
                   paquet   pagaie   cycle   sigle

[t] i [d]

[t] — глухий приголосний, голосові зв'язки не вібрують.

[d] — дзвінкий приголосний, голосові зв'язки вібрують.

Exercice :   tout   doux   thé   des
                   tot   dos   tu   du
                   te   de   temps   dans

[s] i [z]

[s] — глухий приголосний, голосові зв'язки не вібрують.

[z] — дзвінкий приголосний, голосові зв'язки вібрують.

Exercice :   dessert   désert   casse   case
                   coussin   cousin   basse   base
                   assis   Asie   douce   douze

Графічне зображення звука [a]

Звук	Написання	Положення	Приклади
[a]	a	кінцеве: a, at, ac, ap, as у слові femme та у при- слівниках, що закінчу- ються на -emment	salle, malade
	â		â, lâ
	a		gala, plat, tabac, drap, matelas
	emm		ardemment, violemment
	enn		solennel
[a:]	ail		détail
	a+	[v], [r], [ʒ], [vr]	slave, tatar, plage, cadavre

Позиція в слові [a]

Графічне зображення	Початок	Середина	Кінець
a	atelier	guitare	opéra
â	à	---	la
as	---	---	matelas
at	---	---	chat

Слова до фраз

la	означений артикль жін. рід, однина	Marthe va à la place	Марта іде... 1. місце;
à	на, в (прийменник, який вказує на на- прямок, місцезна- ходження)	la caravane arabe	2. площа, майдан караван арабський
Anne marche	Ганна іде	sa	його, її, своя (присвійний прикметник)
la femme	1. жінка; 2. дружина	Papa parle à	Тато розмовляє з...
la gare	вокзал		

Phrases

Anne marche. Anne va à la gare.
 Marthe va à sa place.
 Pascal va à Madagascar.
 La caravane arabe va à Bagdad.
 Papa parle à Agathe.
 Sa femme va à Tarbes.

Правила читання

1. Перед голосними **e, i, u** буква **s** читається як [s] :

la place [la-^ˈplas].

Перед рештою голосних та всіма приголосними **s** читається як [k] :

la caravane [la-ka-ra-^ˈvan],

la corrida [la-kɔ-ri-^ˈda],

la crevette [la-krɛ-^ˈvɛt].

2. Буква **e** на кінці багатоскладових слів не вимовляється:

la parade [la-pa-^ˈrad],

la camarade [la-ka-ma-^ˈrad].

3. Сполучення літер **th** читається як [t] :

Agathe [a-^ˈgat].

4. Перед голосними **e, i, y** буква **g** читається як [ʒ] :

la girafe [la-zi-´raf],
la gymnaste [la-zim-´nast].

Перед рештою голосних та всіма приголосними **g** читається як [g] :

Madagascar [ma-da-gas-´ka:r],
la gare [la-´ga:r].

Пояснення до тексту

1. У реченнях Anne **marche** та Anne **va** à la gare дієслова **marche (marcher)** та **va (aller)** українською мовою перекладаються однаково «Ганна іде» і «Ганна іде на вокзал».

Смислова різниця між цими дієсловами у французькій мові полягає в тому, що **marcher** означає саму дію («**ходити**», «**пересуватися**»), а дієслово **aller** вживається у разі зазначення напрямку руху.

2. Знак accent grave [´] над прийменником **a** не має фонетичного значення, а є лише орфографічною ознакою самого прийменника і відрізняє його від дієслова:

à la gare   на вокзал
Marthe a...   Марта має, у Марти є.

ГРАМАТИКА

Будова французького речення

Речення у французькій мові характеризується прямим порядком слів, підмет стоїть перед присудком:

Marthe va à sa place.

Типи слів у французькій мові

З точки зору синтаксичної незалежності словниковий склад французької мови поділяється на дві групи:

повнозначні слова, які вживаються в мові як самостійні члени речення: іменник, дієслово, прикметник (за винятком займенникових прикметників), незалежні займенники, числівники, прислівники (за винятком службових прислівників);

службові слова, які не мають лексичного наповнення. Вони вказують на граматичні ознаки самостійних слів (артикль, детермінативи¹, придієслівні займенники), або на зв'язок і відношення

¹ Детермінативи (визначники іменника) — це службові слова, які вживаються перед іменниками, визначаючи їх за цілим рядом відносних ознак. До складу детермінативів у французькій мові належать займенникові, вказівні, неозначені та питально-відносні прикметники.

між самостійними словами і реченнями (прийменники, сполучники).

Артикль

Артикль — це службове слово, яке супроводжує іменник, позначає предмет або явище, як уже відомі тому, хто говорить. Артикль виражає граматичні категорії іменника, його рід, число і вказує на означеність чи неозначеність предметів, що позначаються іменниками.

la — означений артикль жіночого роду однини:

la place, la gare.

Якщо іменник супроводжується присвійним прикметником, артикль не вживається:

sa place.

Перед власними іменами осіб артикль, як правило, не вживається:

Anne, Pascal.

Вправи на читання

1. Sa, la, va, dada, sal, mal, tarte, lac, valse, vaste, date.
2. Sage, mare, tard, art, grave, page, cave.
3. Arcade, stade, salade, parade, grade, arabe, madame.
4. Cafard, cage, carte, face, acte, caravane, trace, bagage.
5. A, là, bras, canevas, fracas, plat, magnat, tatar.

Письмові вправи

1. Перепишіть речення на стор. 24, поділіть їх на ритмічні групи. Поставте знаки зчеплення та зв'язування. Позначте в транскрипції звук [a] та відмітьте ритмічну довготу.

Зразок:

[a] [a] [a][a] [a][a][a] [a:]
Pascal va à Madagascar.

2. Перепишіть слова, підкресліть однією рискою [a] коротке, двома рисками [a] довге:

table, carte, tard, quatre, page; bagage, place, charme, patte, cave.

3. Перекладіть французькою мовою.

1. Марта іде. 2. Марта іде на вокзал. 3. Агата іде на своє місце.
4. Тато розмовляє з Ганною. 5. Його дружина іде до Мадагаскару.
6. Паскаль іде до Тарбу.

Голосний [ɛ]

[ɛ] — чистий голосний звук переднього ряду, відкритий, неогублений. При вимові [ɛ] кінчик язика притискається до нижніх зубів, спинка язика плеската. Щелепа опущена, але менше, ніж при вимові звука [a]. Губи не напружуються. Куточки губ ледь розтягнені.

У кінцевому наголошеному закритому складі звук [ɛ] довгий перед [v, r, ʒ, z, vr].

Приголосні [ʃ] і [ʒ]

Фонеми [ʃ] і [ʒ] — передньоязичні щілинні приголосні; [ʃ] — глухий, [ʒ] — дзвінкий.

При вимові [ʃ] передня частина спинки язика підноситься до твердого піднебіння, кінчик язика загортається трохи назад, утворюючи з альвеолами щілину. Задня частина спинки язика підноситься. У середній частині спинки язика утворюється увігнутість. Повітря проходить через дві щілини, утворені задньою частиною спинки язика і кінчиком язика, внаслідок чого маємо шум, що нагадує шипіння. Тому приголосний [ʃ] називаємо ще шиплячим. Корпус язика напружений. Губи дещо заокруглені. Голосові зв'язки не дають голосу. М'яке піднебіння піднесене і закриває прохід до порожнини носа.

Артикуляція відповідного дзвінкого приголосного [ʒ] відрізняється лише положенням голосових зв'язок, що вібрують при [ʒ].

Звуки [ʃ] і [ʒ] вимовляються значно м'якше, ніж українські ш і ж.

Приголосні [p] і [b]

Фонеми [p] і [b] — губно-губні проривні приголосні.

При артикуляції [p] губи зімкнуті, язик набуває положення для вимовлення наступного голосного. [b] — дзвінка паралель глухого [p]: голосові зв'язки зближені, напружені і вібрують. М'язове напруження при артикуляції [b] слабше, ніж при [p].

Французькі [p] і [b] тотожні за артикуляцією українським фонемам. Проте слід враховувати позиційні особливості. Українські [p] і [b] на кінці слова вимовляються слабо, нечітко, французькі — чітко.

Приголосні [m] і [n]

Французькі приголосні [m] і [n] артикулюються так, як і відповідні українські приголосні, але чіткіше і напружено.

Необхідно слідкувати за тим, щоб розмикання при вимові кінцевих [m], [n] було енергійним.

ОПОЗИЦІЯ ЗВУКІВ

Опозиція [ʃ] і [ʒ]

[ʃ] — глухий приголосний, голосові зв'язки не вібрують.

[ʒ] — дзвінкий приголосний, голосові зв'язки вібрують.

Exercice : chez j'ai haché âgé
 chat déjà cache cage
 choux joue bouche bouge

Опозиція [p] і [b]

[p] --- глухий приголосний, голосові зв'язки не вібрують.

[b] --- дзвінкий приголосний, голосові зв'язки вібрують.

Exercice : pou bout peu bœuf
 pont bon pu bu
 pot beau pis bis

Графічне зображення звука [ɛ]

Звук	Написання	Положення	Приклади
[ɛ]	è		après, scène
	ê		arrêt
	e	у закритому складі	bel, sec, traverse
	e	перед подвоєними приголосними в односкладових словах	cette, belle
	ei		Seine, reine
	ai		mais, taie
	et	у кінці слова (виняток становить сполучник et [e])	trajet, cadet
	est	третя особа однини, теперішній час дієслова être	
[ɛ:]	è +	[v, r, ʒ, z, vr]	brève, père, levre, pèse, manège
	ê		tête, fête, être ¹
	e +	[r]	fer, cher, mer
	ei +	[ʒ, z]	beige, treize
	ai +	[v, r, ʒ, z]	chaise, paire, а також у дієслові aimer : j'aime
	aî		maître, naïtre

¹ Про історичну довготу, стор. 16.

Позиція в слові [ɛ]

Графічне зображення	Початок	Середина	Кінець
è	ère	crème	—
ès	—	—	succès
ê	—	chêne	—
ai	aigle	fraise	balai
ei	Eiffel	baleine	—
et	—	—	filet
êt	être	—	forêt
aî	—	chaîne	—
aie	—	—	baie
ais	—	—	irlandais
ait	—	—	lait
aix	—	—	paix
elle	—	—	vaisselle
enne	ennemi	—	antenne
esse	essentiel	—	princesse
ette	—	—	baguette
es	escargot	—	—
ex	exercice	texte	—
ec	—	—	sec

Примітка¹:

Склад, що закінчується на приголосний, який вимовляється, називається закритим: neige [ˈnɛ:ʒ], père [ˈpɛ:r].

Склад, що закінчується голосним звуком, який вимовляється, називається відкритим: cabaret [ka-ba-ˈrɛ], panama [pa-na-ˈma].

Слова до фраз

cette	ця	ta	твоя, своя
la salle	зал, приміщення, аудиторія	la chaise	стілець
est	3-я особа однини дієслова être «бути»	elle	вона
bel, belle	чарівний, -а, гарний, -а	elle aime	вона любить
malade	хворий, -а	elle aide	вона допомагає
la tête	голова	sa mère	своїй мамі
[la-ˈtɛ:t]		vers	до
vaste	великий, -а, широ- кий, -а, просторий, -а	la fenêtre	вікно
la mère	мати	elle cherche	вона шукає
très	дуже	la veste	куртка
		la mer	море
		beige	коричневий, -а
		la table	стіл
		clair, -e	світлий, -а

¹ Про поділ на склади, стор. 10.

Phrases

C'est Germaine
Est-ce Germaine ?

Cette salle est très belle. Elle est très claire.

Adèle est malade. Elle a mal à la tête.

Cette place est très vaste.

C'est Germaine. C'est sa mère. Germaine aime sa mère. Elle parle à sa mère. Elle aide sa mère. Elle va vers la fenêtre. Elle cherche sa veste. C'est sa veste. Elle est beige. Cette veste est belle.

Claire fait sa malle. Claire va à la mer. La mer est belle.

Est-ce ta table ? — C'est ma table.

Est-ce ma place ? — C'est ta place.

Elle a mal à la tête.	У неї болить голова.
Elle fait sa malle.	Вона складає валізу.
Claire va à la mer.	Клер їде до моря.

Dialogue

Albert — Ça va, Pascal ?

Pascal — Ça va ! Pas mal.

Albert — Marcelle est là ?

Pascal — Elle est là. La voilà ! Elle fait sa malle.

Albert — Ah ? Elle part, Pascal ?

Pascal — C'est ça, ma femme va à Cannes.

Albert — Avec sa camarade Anne ?

Pascal — C'est vrai, Albert. Elle aime la mer.

Albert — Ah ! La mer est très très belle, n'est-ce pas, Marcelle ?

Ça va ?	Як справи?
Pas mal.	Непогано.
Marcelle est là ?	Марсель вдома?
La voilà !	Ось вона!
Elle part.	Вона їде.
C'est vrai	Дійсно.
avec	з
n'est-ce pas ?	чи не так?

Правила читання

1. Подвійні приголосні в кінці слова, а також у середині слова читаються як прості: *salle*, *cette*

2. Сполучення літер *ch* читається як [ʃ] :

Elle cherche [ɛl-ˈʃɛʁʃ], *elle marche* [ɛl-ˈmarʃ].

3. **s** між двома голосними читається як [z] :

la chaise [la-´ʃɛ:z], la fraise [la-´frɛ:z].

У всіх інших положеннях **s** читається як звук [s] :

la salle [la-´sal], la veste [la-´vest].

Подвоєне **s** читається як звук [s] :

elle ramasse [ɛl-ra-´mas], la caisse [la-´kɛs].

4. Будь-який приголосний у сполученні з **r** або **l** дає групу нероздільних приголосних: **bl**, **pl**, **kl**, **br**, **vr**.

У наголошеному кінцевому складі **r** чи **l** оглушуються. Необхідно уникати призвука [ə] між нероздільними приголосними. Для правильної вимови рекомендується артикулювати [ə] після цієї групи: [la-´fnɛ:tr^ə], [la-´tabl^ə].

Пояснення до тексту

Дієслово **aider** вимагає після себе прямого додатка:

Elle aide sa mère.

Дієслово **aider** вимагає прийменника **a** перед інфінітивом:

Elle aide sa mère à faire la malle.

ГРАМАТИКА

Вказівні та присвійні прикметники

В українській мові вказівні та присвійні займенники є словами незалежними, які можуть вживатися як з іменниками, так і самостійно, замінюючи ціле речення:

Це твоя куртка? — Моя.

Це той вокзал? — Той.

У французькій мові присвійні та вказівні займенники вживаються самостійно, замінюючи в реченні іменник.

Присвійні та вказівні прикметники — це службові слова, які стоять перед іменниками і вказують, кому належить предмет, про який іде мова. Як і артикль, вони вказують на рід та число іменника, тому артикль не вживається за наявності присвійного чи вказівного прикметника:

cette salle, sa carte.

На відміну від української мови, де присвійні займенники «свій, своя, свої» можуть вживатися стосовно будь-якої особи однини чи множини, у французькій — присвійні прикметники повинні вживатися в одній особі з власником, тобто вони узгоджуються в особі з підметом:

Parle à ta mère !

Присвійні прикметники узгоджуються в роді та числі з іменником, перед яким вони вживаються:

ma mère, ta mère, sa mère.

Дієслово **être** «бути»

Дієслово **être** часто вживається в ролі дієслова-зв'язки при складеному іменному присудку. У французькій мові вживання дієслова-зв'язки обов'язкове на відміну від української мови, де в теперішньому часі зв'язка відсутня й, як правило, в усному мовленні передається довгою паузою, а на письмі — тире.

Madame Pascal est ma mère.

Мадам Паскаль — моя мати.

Зворот **c'est** та його питальна форма

Зворот **c'est** складається з вказівного займенника середнього роду **ce** «це» та дієслова **être** у 3-й особі однини.

Апостроф вказує на те, що буква **e** в займеннику **ce** випала перед словом, яке починається з голосної.

Зворот **c'est** перекладається на українську мову словом **це**. Він має питальну форму **est-ce ?** [ɛs] :

Est-ce ta table ? [ɛs-ta-ˈtabl ||].

Вправи на читання

1. Règle, crème, frère, mère, père, levre, Irène, très, près, accès.
2. Bel, sec, bref, tel, chef, sept, quel, appel.
3. Elle, cette, pelle, presse, cachette.
4. Fête, tête, crêpe, pêche, prête, même, peine, reine.
5. Trajet, archet, cachet, effet, ballet, jet.
6. Mais, vaisselle, caisse, faible, lait, baisse, raide, laide.
7. Beige, neige, seize, treize, faire, affaire.
8. Hasard, tarte, page, grammaire, rage, aise, sachet, gêne, charte, charme, fève.

Письмові вправи

1. Перепишіть речення на стор. 30, поділіть їх на ритмічні групи. Поставте знаки зчеплення та зв'язування. Позначте в транскрипції голосні звуки та відмітьте ритмічну довготу.

2. Запишіть фрази транскрипцією. Зверніть увагу на довготу голосних.

1. Reste avec elle à la mer.
2. Elle est là.

3. Cette lettre est brève.
4. Sa mère va à Arles.

3. Дайте графічне зображення до наведених фраз.

1. [sɛ-sa-ˈvɛst ||]

3. [a-ˈdɛ | -lɛ-ma-ˈlad ||]

2. [ɛ-lɛ-ˈbɛ: ʒ ||]

4. [ˈklɛ:r | -ˈva | -a-la-ˈmɛ:r ||]

4. Перепишіть слова та поділіть їх на склади. Підкресліть відкритий склад однією рисою, а закритий — двома:

cavalcade, caravane, bergère, Germaine, panama, malade, Pascal, capable.

5. Перепишіть слова, підкресліть короткий звук однією рисою, а довгий — двома:

frère, lèvres, appel, crêpe, certe, gerbe, page, averse, reine, cavalcade, caravane, Pascal, capable.

6. Дайте відповіді на питання.

1. Est-ce ta salle ?

4. Est-ce sa fenêtre ?

2. Est-ce ma place ?

5. Est-ce ta veste ?

3. Est-ce ta mère ?

7. Складіть питання з питальним зворотом **est-ce**, вживаючи такі іменники:

sa table, ma chaise, ta malle, Pascal, sa mère.

8. а) Запам'ятайте омоніми:

mère *f*

мати

mer *f*

море

maire *m*

мер міста

б) Складіть речення з цими словами.

9. Перекладіть французькою мовою.

1. Це моя аудиторія. 2. Вона дуже світла, простора. 3. Марта хвора, у неї болить голова. 4. Це моя куртка, вона дуже гарна, вона коричнева. 5. Жермена любить свою маму, вона допомагає своїй мамі. 6. Вона шукає свою куртку. 7. Клара пакує валізу. Вона їде до моря. 8. Це моє вікно. 9. Це твій стіл? 10. Це мій стіл. Це її стіл. 11. Адель їде на вокзал.

УРОК 3

Голосний [e]

[e] — чистий голосний звук переднього ряду, закритий, неогублений. При вимові [e] кінчик язика притискається до передніх нижніх зубів, спинка язика піднята. Верхня губа прикриває верхні передні зуби. Щелепа опущена менше, ніж для [ɛ]. Губи розтягнуті і сильно напружені. Звук [e] зустрічається тільки у відкритому складі.

Графічне зображення звука [e]

Звук	Написання	Положення	Приклади
[e]	é		été, fée
	er	у кінці слова	parler, marcher
	ez	у кінці слова	assez, allez
	ai	у кінці слова	у дієсловах je vais, je sais, j'ai, je parlai, je parlerai, quai, gai
	es	в односкладових службових словах	mes, tes, ses, ces, les, des
	et	сполучник	
	e	на початку слова перед подвійними приголосними: cc, ff, ll, ss	effet, essai, dessert, dessiner, effacer, ecchymose

Позиція в слові [e]

Графічне зображення	Початок	Середина	Кінець
é	ébène	télévision	beauté
ée	—	—	épée
er	—	—	fermer
es	—	—	mes
ez	—	—	assez
ed	—	—	pied
e(cc)	ecchymose	—	—
e(ff)	effort	—	—
e(ll)	ellipse	—	—
e(ss)	essai	—	—

Слова до фраз

ces	ці (вказівний прикметник множини для обох родів)	les verbes <i>m pl</i> fermer	дієслова зачиняти, замикати
assez	досить, достатньо	traverser	переходити
et	і, а (сполучник)	les élèves <i>m, f</i> <i>pl</i>	учні, учениці мої, твої, його,
préparer	готувати	mes	її (присвійні
préparez	приготуйте	tes	прикметники
répéter	повторювати	ses	для обох родів)
les bébés	малята	la Seine	Сена (ріка у Франції, має довжину 776 км)
les	означений ар- тикль множини для обох родів	le quai	набережна, перон, платформа
les textes	тексти		
<i>m pl</i> [tekst]			

Phrases

Madeline, parle à ces camarades ! Madeline parle à ces camarades.

C'est assez, Madeline, va à ta place !

Elle va à sa place.

Amédée, répète : mes bébés, tes bébés, ses bébés.

Marcel, répétez : mes élèves, tes élèves, ses élèves.

Camarades, préparez les textes et répétez ces verbes : fermer, parler, marcher, traverser, préparer.

C'est Thérèse. Elle aime la Seine et ses quais. Elle va chez sa mémé. Elle traverse la Seine.

Слова до тексту

l'été	літо	sa mémé	її бабуся
mais	але	chez	до когось
l'air	повітря	gai, -e	веселий, -а
frais,	свіжий,	avec	з
fraîche	свіжа	la clé, la clef [kle]	ключ
large	широкий, -а	elle laisse (laisser 1 ^{er} gr.)	вона залишає

Texte

C'est l'été, mais l'air est frais.

Thérèse marche, elle traverse la place. Cette place est large et belle. Thérèse va chez sa mémé. Mémé est très gaie. Elle va à la mer

avec Thérèse. Elle fait sa malle. Mémé ferme la malle à clé. Elle est prête. Elle laisse sa malle à la gare.

Elle ferme la malle à clé. Вона замикає валізу.
Elle est prête. Вона готова.

Dialogue

- Est-ce madame Amédée Marchais ?
— C'est exact. Elle est belle et svelte.
— Ça, c'est vrai, elle a l'air parfait.
— C'est parce qu'elle fait de la nage.

svelte	струнка
c'est exact	це точно
l'air parfait	бездоганий вигляд
elle fait de la nage	вона займається плаванням

Правила читання

1. Буква **s** у кінці слова не читається:
Ces camarades [se-ka-ma-rad], très [trɛ].
2. Буква **z** у кінці слова не читається; сполучення **-ez** читається як [e] :
assez [a-se], traversez [tra-ver-se].
3. Буква **r** у закінченнях інфінітива дієслів не читається, сполучення **-er** вимовляється як [e] :
fermer [fer-me].
4. Буква **t** у кінці слова не читається:
elle fait [el-fe].
5. Буква **c** у кінці слова після приголосних і чистих голосних читається як [k] :
avec [a-vek], arc [ark].

Пояснення до тексту

Chez вживається перед займенниками, іменниками на позначення живих істот та перед іменниками, що вказують на професію. Ці іменники можуть бути загальними або власними:

Elle va chez sa mémé.
Thérèse va chez Marthe.

Правила орфографії

Іменники жіночого роду, що закінчуються на голосний [e], крім тих, що закінчуються на **-té**, **-tié**, пишуться через **-ée**, за винятком **clé** (яке може писатися і як *clef f*):

journée *f*, vallée *f*, roupée *f*.

ГРАМАТИКА

Дієслова першої групи

Дієслова у французькій мові поділяються на три групи. До першої численної групи належать дієслова, які мають в інфінітиві закінчення **-er** (за винятком дієслів *aller* та *envoyer*, які належать до третьої групи):

chercher, aimer.

У 3-й особі однини теперішнього часу вони мають закінчення **-e**, що не вимовляється:

elle cherche, elle aime.

У французькій мові дієслово в наказовому способі має такі форми: 2-у особу однини, 1-у та 2-у особи множини.

Дієслова першої групи в наказовому способі мають такі закінчення:

2-а особа однини **-e** : *Prépare !*

2-а особа множини **-ez** : *Préparez !*

Множина іменників

Іменники, які піддаються обрахункові, мають два числа: однину та множину. За загальним правилом множина утворюється з додаванням на письмі букви **-s** до форми однини. Це **-s** не змінює вимови іменника.

За утворенням множини іменника змінюється форма і його детермінатива:

les — означений артикль множини для обох родів:

la place — les places ;

des — неозначений артикль множини для обох родів:

une salle — des salles ;

mes — мої;

tes — твої;

ses — його, її (присвійні прикметники множини для обох родів);

ces — ці (вказівний прикметник множини для обох родів).

Відсутність артикля при звертанні

При звертанні артикль не вживається перед іменником:

Camarades, *répétez les verbes !*

Вправи на читання

1. *Gué, thé, dé, clé, fée, pré, éclat, bébé, été.*
2. *Déménager, préparer, fermer, traverser, laisser.*

3. Répétez, chez, nez, assez, allez, marchez, laissez.
4. Gai, mai, quai, bai.
5. Effet, essai, effacer.
6. Mes élèves, ces années, les étages, tes affaires.
7. Déjà, chat, plat, accès, affaire, café, lait, bêret, départ, débat, état.
8. Glaise, salade, adresse, baisser, baiser.
9. Accéder, parc, sac, avec, lac, vacarme, caisse.
10. Guêpe, guère, guerre, vague, bague, garage, grave, ménage, marge, manège.

Письмові вправи

1. Перепишіть речення на стор. 35, поділіть їх на ритмічні групи. Поставте знаки зчеплення та зв'язування. Позначте в транскрипції голосні звуки та відмітьте ритмічну довготу.

2. Запишіть фрази транскрипцією. Зверніть увагу на довготу голосних, зв'язування та зчеплення.

1. Cet été elle va à la mer.
2. Elle est aimable avec ses camarades.
3. Allez chez Rémi.
4. Amédée marche avec peine.

3. Дайте графічне зображення наведених фраз.

1. [ɛl-ˈva |-a-ˈka |-na-vek-sa-ˈme: |-re-seˈfre:r ||]
2. [sɛ-ta-ˈse |-a-ˈdɛl || ˈva |-a-ta-ˈplas ||]
3. [fɛr-ˈme |-la-ˈkɛ |-sa-ˈkle ||]
4. [mɛ-ˈme |-ɛ-tre-ˈge ||]

4. Перепишіть слова, позначте в транскрипції звуки [ɛ] та [e] :
été, fermer, clé, effet, Thérèse, ferme, permettre.

5. Запишіть подані дієслова в неозначеній формі:

Thérèse marche ; elle traverse ; elle ferme ; elle laisse ;
Madeleine parle ; elle prépare ; elle répète.

6. Запишіть подані дієслова в наказовій формі (в 2-й особі однини та в 2-й особі множини):

marcher, parler, répéter, fermer, laisser.

7. Запишіть подані іменники в множині:

sa camarade, ta place, cette élève, la mer, ma malle, la gare, la fenêtre, ta table.

8. Перекладіть французькою мовою.

1. Мадлен розмовляє зі своїми товаришами. 2. Вона іде на своє місце. 3. Повторіть ці дієслова. 4. Марселю, повтори: мої учні, твої учні, його учні, її учні. 5. Зараз літо, але повітря свіже (прохолодне). 6. Марта — весела, вона іде до моря зі своїми учнями. 7. Вона пакує валізи. 8. Вона замикає валізи на ключ. 9. Це його місце? Це твій стіл? 10. Аделю, поговори зі своєю мамою. 11. Мати любить своїх малят. 12. Мадлено, повтори ці дієслова: готувати, зачиняти, переходити, залишати.

УРОК 4

Голосний [i]

[i] – найзакритіший голосний переднього ряду, чистий, неогублений. Під час вимови цього голосного кінчик язика притискається до передніх нижніх зубів, середня частина спинки язика високо піднята до твердого піднебіння. Губи розтягнені більше, ніж для [e] і сильно напружені.

У кінцевому наголошеному закритому складі звук [i] довгий перед [v, r, ʒ, z, vr].

Графічне зображення звуку [i]

Звук	Написання	Положення	Приклади
[i]	i	перед приголосним, або в кінцевій позиції	lit, midi
	î	перед приголосним	île
	ï	після голосного	naïf, maïs [ma-'is]
	у	перед приголосним або в кінцевій позиції	cycle, jury
	ea, ee	у словах, запозичених з англійської мови	jean, tweed
[i:]	i, у +	[v, r, ʒ, z, vr] у кінцевому наголошеному складі	finir, Yves

Позиція в слові [i]

Графічне зображення	Початок	Середина	Кінець
i	idée	capitaine	parmi
î	île	dîner	—
ï	—	maïs	inouï
y	Yves	cycle	penalty
i + d, s, t, x	—	—	nid, lit
i + e muet	—	remerciement	vie
ee	—	tweed	—
ea	—	speakerine	—

Напівголосний [j]

У французькій мові є три напівголосних звуки: [j], [w], [ɥ], які входять до групи сонантів. Вони майже позбавлені шумів тертя і тому нагадують голосні, а в деяких випадках можуть чергуватися з відповідними голосними [i], [u], [y]. Ці звуки самі не утворюють склад. Вони вимовляються в одному складі з голосним, який їм передує або який іде за ними.

[j] — середньоязиковий щілинний сонант. При артикуляції [j] положення язика наближається до положення голосного [i]. Високо піднесена до твердого піднебіння середня частина спинки язика утворює з піднебінням дуже вузьку щілину, в якій при вимові [j] виникає легкий шум тертя. Кінчик язика лежить біля нижніх зубів. Край язика притиснутий до бокових зубів. Губи трохи розтягнені, але менше, ніж для [i]. Голосові зв'язки зближені, напружені і утворюють голос.

Графічне зображення звука [j]

Звук	Написання	Положення	Приклади
[j]	i +	голосна	pièce, pianiste
	ï	між двома голосними	faïence [fa-ˈjɑːs]
	il	після голосної	travail
	ill	після голосної	Marseille
	y	перед голосною	yacht [ˈjɑkt]
[i̯]	ill	після приголосної Винятки:	famille, fille ville [ˈvil], mille [ˈmil], tranquille [trɑ̃-ˈkil], pupille [py-ˈpil], [py-ˈpij], Lille [ˈlil], Cyrille [si-ˈril].

Слова до фраз

habiter	жити	ferment	закривають
la ville	місто	ils (elles)	вони пишуть
natal, -e	рідний, -а	écrivent	
Kyivienne	киянка	(écrire, 3-e gr.)	
Paris	Париж	la dictée	диктант
elle (il) fait	вона (він)	il (elle) écrit	він (вона) пише
(faire, 3-e gr.)	виконує	difficile	тяжкий, -а
les exercices <i>m pl</i>	вправи	le maître	вчитель
[le-zɛg-zɛr-ˈsis]		les cahiers	зошити
réviser	повторювати	Marseille	Марсель
la grammaire	граматика	travailler	працювати
il (elle) lit ¹	він (вона)	la fabrique	фабрика
(lire, 3-e gr.)	читає	textile	текстильна
vite	швидко	la pharmacie	аптека
elle (il) dit (dire,	вона (він)	у	туди, там
3-e gr.)	каже	à pied [a-ˈpje]	пішки
merci	дякую	les pieds	ноги
les livres ²	книги	qui	хто (питальний)
ils (elles)	вони		займенник)

Phrases

Nina habite Kyiv. C'est sa ville natale, elle est très belle. Nina est Kyivienne.

Brigitte habite Paris. Est-ce sa ville natale ? C'est sa ville natale.

Désirée est élève. Elle fait ses exercices. Elle révise la grammaire. Michel lit. Il lit très vite. Désirée dit : «Merci, Michel, c'est assez.»

Les élèves ferment les livres. Ils écrivent la dictée. Cette dictée est assez difficile. Serge dit à ses élèves : «Fermez les cahiers !»

Philippe et Cécile habitent Marseille. Ils aiment cette belle ville. Philippe travaille à la fabrique textile. Cécile travaille à la pharmacie, elle y va à pied.

Qui travaille à la fabrique ? Qui travaille à la pharmacie ? Qui habite Marseille ?

¹ Про подвійні приголосні див. стор. 18, пункт 1.

² Про приглушення кінцевих приголосних див. стор. 10, пункт 2.

Слова до тексту

Parisienne	парижанка	à midi	опівдні
la fille	дочка	le dîner	обід
cadet, cadette	молодший, -а	la famille	сім'я
la dessinatrice	креслярка	elle (il) dîne	вона (він) обідає

Texte

Madame Calmard est Parisienne, mais elle habite Marseille avec sa fille cadette Mireille. Mireille est dessinatrice. Elle est mariée. A midi, Madame Calmard prépare le dîner. La famille dîne.

Elle est mariée	Вона одружена
Il est marié	Він одружений

Dialogue

- Qui est-ce ? Hervé, Didier ?
— C'est Didier. Hervé prépare ses malles. Il va à la Méditerranée. Il y va chaque année.
— Il y va avec Hélène ?
— Hélène reste. Elle déteste la mer. Elle préfère passer l'été à Paris.
— C'est bizarre.

Qui est-ce ?	Хто це?
la Méditerranée	Середземне море
chaque année	кожного року
rester	залишатися
détester	ненавидіти
préférer	віддавати перевагу
passer	проводити
C'est bizarre	Дивно

Правила читання

1. На початку слова **ex** вимовляється як [εks] перед приголосним та як [εgz] перед голосним:

exercice [εg-zεr-'sis]

expert [εks-'pε:r]

2. Буква **l** на кінці слів читається:

il ['il], natal [na-'tal]

3. Буква **h** у французькій мові не вимовляється.

Буква **h** зустрічається в положенні після приголосного (Agathe), в середині слова між голосними для їх роз'єднання (sahier) та на початку слова перед голосним (habiter).

h на початку слова може бути двох видів:

а) **h** німе, перед яким є зв'язування, та винадіння голосного:

j'habite [za-ˈbit], ils habitent [il-za-ˈbit] ;

б) ***h** придихове, перед яким не допускається зв'язування, та винадіння голосного:

la *haine [la-ˈɛn] (ненависть, злоба)

les *hamacs [le-a-ˈmak] (гамаки).

Слова, що починаються з **h** придихового, помічаються в словниках зірочкою: la *Navane.

4. Сполучення літер **ph** читається як [f] :

Philippe [fi-ˈlip], pharmacie [far-ma-ˈsi]

5. Буква **d** у кінці слова не читається:

à pied [a-ˈpje].

6. Буква **u** після **q** не вимовляється, а сполучення літер **qu** читається як [k] :

fabrique [fa-ˈbrik].

Буква **q** супроводжується буквою **u** тільки на початку та в середині слова. Кінцеве **q** вимовляється як [k] : соq [ˈkɔk].

Правила орфографії

Іменники жіночого роду, що закінчуються на **-té, -tié**, не мають німого -e в кінці слова:

liberté *f* свобода, amitié *f* дружба

За винятком:

1. Слів: dictée *f* диктант

montée *f* підйом

portée *f* значення

butée *f* лапа (*техн.*)

jetée *f* дамба, насип

râtée *f* корм

tripotée *f* купа (*фам.*)

2. Іменників, що позначають вміст чогось:

assiettée *f* вміст тарілки, повна тарілка;

pelletée *f* кількість, яку можна покласти на лопату.

ГРАМАТИКА

1. Порядок слів у французькому реченні.

У французькій мові відсутнє відмінювання іменників і тому функція слова визначається його місцем у реченні.

Ось чому для французької мови характерний сталий (твердий) порядок слів (на відміну від української мови, де порядок слів вільний). У розповідному реченні члени речення розміщуються за

таким порядком: підмет + присудок + прямий додаток¹ + непря-
мий додаток. Такий порядок слів називається **п р я м и м**.

Les élèves écrivent la dictée.

У французькій мові прямий додаток, виражений іменником,
стоїть після присудка:

Cyrille traverse la place.

Непрямий додаток у більшості випадків теж стоїть після
присудка:

Elle parle à sa fille.

2. Відсутність артикля перед іменниками власних назв.

Перед іменниками власних назв, що означають назву міст,
артикль не вживається:

Kyiv, Marseille.

Виняток: *le Havre, le Caire, la Havane.*

3. Місце прислівника в реченні.

У французькій мові прислівник ставиться після дієслова:

Il lit très vite. Elle y va à pied.

4. Третя особа однини дієслів III групи.

У третій особі однини в теперішньому часі деякі дієслова
III групи мають закінчення **-t**, що не вимовляється:

elle fait [ɛl-ˈfɛ], il lit [il-ˈli].

5. Третя особа множини дієслів у теперішньому часі.

У третій особі множини в теперішньому часі більшість дієслів
мають закінчення **-ent**, що не вимовляється:

Elles écrivent [ɛl-ze-ˈkri:v].

Ils aiment [il-ˈzɛ:m].

6. Опущення артикля перед іменником у ролі іменникової частини складеного присудка.

Артикль не вживається перед іменниками, що виступають у ролі
іменникової частини складеного присудка, якщо вони означають
професію, посаду, вид діяльності, національність, жителів міста.

---

¹ Прямий додаток у французькій мові не має прийменника, а перед непрямим
додатком завжди стоїть прийменник. *Philippe écrit la dictée (la dictée — прямий
додаток); Claire parle à sa mère (à sa mère — непрямий додаток).*

4. Famille, brille, fillette, quille, billet, mille, village.
5. Bel, bal, avril, sel, tel, mal, festival, chacal, appel, amical, cal, gel, cil.
6. Habile, habit, habiter, hardi, hêtre, hiver, thème, trahir, déshérité, dahlia, malhabile, herbe.
7. Tard, hasard, nid, canard, pied, lard, fard.
8. Qualité, quitter, quart, barque, classique, craquer, chaque, quel, lyrique, mystique.
9. Ils écrivent, ils achètent, elles aiment, elles habitent, elles imitent, ils agitent, ils aident.
10. Caisse, éclairage, casser, bec, guichet, terre, fraise, répétez, nez, sac, lit, natal, hacher, large, phare, cafard, quinine, critique.
11. Grammaire, pelle, ballet, espèce, épée, armée, verset, sachet, bagatelle, gravez, nez, chez, préférez, ces années, ces pianistes, les détails, les pièces, les abeilles, les familles, les livres.
12. L'architecte — les architectes, la dessinatrice — les dessinatrices, la fabrique — les fabriques.
13. Grille, ail, aille, pédiatrie, métier, à merveille, bière, diadème, carrière, cycliste, fille, bestial, hivernage, inhabité.
14. Six cyprès, six hectares, les hamacs, les herbes, les harpes.
15. Ils avalent, elles hésitent, ils habitent, elles éclairent, elles achèvent, ils échappent.
16. Elles travaillent, travailler, il lit, lire, ils répètent, répéter, ils habitent, habiter, elle réviser, réviser.
17. Les films mystiques, quasi tragique, quasi lyrique, quasi fermé.

Письмові вправи

1. Перепишіть речення на стор. 41, поділіть їх на ритмічні групи. Поставте знаки зчеплення та зв'язування. Позначте в транскрипції голосні звуки та відмітьте ритмічну довготу.

2. Запишіть фрази транскрипцією. Зверніть увагу на довготу голосних.

1. Mes camarades travaillent à Marseille.
2. Ils aiment cette belle ville.
3. Les élèves écrivent la dictée.
4. Ils ferment les cahiers.

3. Дайте графічне зображення до наведених фраз.

1. [me-ka-ma-rad |-tra-va |-ja-la-far-ma-si |||]
2. [i-re |-ne-kri |-la-dik-te |||]
3. [il-za -fet |-le-ka-je |||]
4. [fi-lip |-tra-va |-ja-la-fa-brik |-tɛks-til |||]

4. Поставте дієслова в неозначеній формі.

1. Cyrille **habite** Cannes. 2. C'est sa ville natale. 3. Elise **fait** ses exercices. 4. Les élèves **ferment** les cahiers. 5. Cécile **travaille** à la pharmacie. 6. Ma mère **prépare** le dîner. 7. La famille **dîne**.

5. Поставте дієслова в дужках у теперішньому часі, перекладіть речення.

1. Pierre (faire) sa malle. 2. Cécile (écrire) la dictée. 3. Il (lire) des livres. 4. Serge (dire) : «Fermez les cahiers !» 5. Les élèves (écrire).

6. Напишіть дієслова у множині.

Зразок: Il crie — Ils crient.

1. Elle aime cette ville. 2. Il habite Nice. 3. Elle ferme les malles. 4. Il marche vite. 5. Il révise les exercices. 6. Elle travaille à la pharmacie. 7. Il prépare le dîner. 8. Il traverse la place.

7. Поставте питання до підмета.

1. **Michel et sa mère** traversent la place. 2. **Mme Dédier et sa fille** préparent le dîner. 3. **Elle** aime sa ville natale. 4. **Pascal** va à Madagascar. 5. **Claire** fait sa malle. 6. **Elle** cherche sa veste. 7. **Thérèse** marche vite. 8. **Amédée et Philippe** révisent la grammaire. 9. **Les élèves** écrivent. 10. **Anne** laisse sa malle à la gare.

8. Складіть речення, вживаючи в ролі підмета слова з групи *a*, а в ролі іменної частини складеного присудка слова з групи *b*:

a) Mireille, ma fille cadette, sa mère, Agathe, Pierre ;

b) critique, actrice, directrice, élève, pianiste.

9. Закінчіть слова, додаючи **-té**, **-tée** або **-tié** :

l'ami... la clar...

l'agili... la pi...

la quali... la mon...

la ci... la réali...

l'assiett... la gaie...

10. Перекладіть французькою мовою.

1. Моя молодша дочка живе в Києві. Це її рідне місто. Воно дуже красиве. 2. Бріжіт живе в Марселі. Це її рідне місто? Її мати живе в цьому місті. 3. Дезіре учениця. Вона виконує вправи та повторює граматику. 4. Михайло читає дуже швидко. 5. Тереза каже: «Дякую, Михайле, досить.» 6. Учні пишуть диктант. Відверто кажучи, цей диктант важкий. 7. Сергій каже своїм учням: «Закрийте зошити!» 8. Напишіть ці дієслова. 9. Ів працює в

аптеці. Він туди іде пішки. 10. Хто працює на текстильній фабриці? 11. Мадам Дед'є — парижанка. 12. Її молодша дочка — креслярка. 13. Вона одружена. 14. Мати каже своїй дочці: «Приготуй обід.» 15. Опівдні сім'я обідає. 16. Мірей складає речі у валізу. Мати каже Мірей: «Замкни валізу на ключ.» 17. Ірина читає ці книжки своїй дочці.

ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

(уроки 1—4)

Заповніть пропуски графічним зображенням звука [a].

1. l... 2. g...l... 3. sol...nnel 4. f...e

Заповніть пропуски графічним зображенням звука [e].

1. sc...ne 6. ch...se
2. arr...t 7. fen...tre
3. t...te 8. b...ge
4. c...tte 9. s...ne
5. m...re 10. m...r

Заповніть пропуски графічним зображенням звука [e].

1. pr..parer 4. ch...
2. ferm... 5. g...
3. qu... 6. cl...

Заповніть пропуски графічним зображенням звука [i].

1. v...lle 6. ...le
2. d...ner 7. ...ves
3. c...cle 8. n...d
4. jur... 9. ma...s [ma-'is]
5. tw...d 10. na...f

Заповніть пропуски графічним зображенням звука [j].

1. p...erre 6. mar...é
2. fam... 7. p...èce
3. trava... 8. fa...ence
4. ...acht 9. Marse...
5. cah...er 10. éma...

Дайте графічне зображення слів, що подаються в транскрипції.

1. C'est ma [ʃɛ:z]. 2. La veste est [bɛ:ʒ]. 3. Elle a mal à la [tɛ:t].
4. C'est ma [fam]. 5. Elle [lɛs] sa valise à la gare. 6. Désirée

[tra'vaj] à la [farma'si]. 7. Fermez les [ka'je]. 8. Cécile [tra'vaj] à la [fa'brik]. 9. C'est ma ['fi]. 10. ['pje:r] est [pja'nist].

☑ Перепишіть і доповніть словами, яких не вистачає.

Marie Camarat Elle s'appelle. . . . .
 Parisienne Elle est . . . . .
 Paris Elle . . . . .

Gilbert Camarat Il . . . . .
 architecte . . . . . est . . . . .
 Paris . . . . . Paris

☑ [s] чи [z] ?

a) напишіть транскрипцію слів:

Elise, chaise, lisse, dessert, désert, Asie, caisse, baliser, fraise, baisser ;

b) дайте графічне зображення до слів:

['kɛ:s], ['frɛ:z], ['bis], ['bi:z], [de-'zɛ:r], [de-'sɛ:r], ['prɛs], [a-'si].

УРОК 5

Голосний [œ]

[œ] — чистий голосний переднього ряду, відкритий, огублений звук такого самого піднесення, як [ɛ].

При артикуляції огубленого відкритого [œ] кінчик язика притискається до нижніх зубів. Передня частина його піднесена. Губи вільно заокруглюються і злегка випинаються, м'язи трохи розслаблені.

Цей звук не зустрічається у кінцевому відкритому складі. У кінцевому закритому складі під наголосом перед [r], [ʒ], [v], [vr] цей звук довгий.

Графічне зображення звука [œ]

Звук	Написання	Положення	Приклади
[œ]	eu	у різних положеннях, крім кінцевого відкритого складу та перед звуком [z]	neuf, déjeuner, seul
	œu	перед приголосною, що вимовляється	bœuf, œuf

Звук	Написання	Положення	Приклади
	ue	після <i>e i g</i>	accueil, recueil, cueillir
	u, i	у словах, запозичених з англійської мови	club, trust, flirt
[œ:]	eu	+ [r], [v], [vr], [ʒ]	flœur, fleuve, pieuvre
	œu	+ r, vr	sœur, œuvre
	er	у кінці слів, запозичених з англійської мови	speaker, leader

Позиція в слові [œ]

Графічне зображення	Початок	Середина	Кінець
eu	—	gueule	—
œu	œuvre	manœuvre	—
ue	—	cercueil	—
u, i	—	bluff, flirt	—
er	—	—	speaker

Голосний [ə]

Голосний [ə] є стилістичним варіантом фонемі [œ] і вимовляється так само як [œ]. Різниця тільки у вживанні. Цей звук називають [ə] випадним. В залежності від стилю мови цей звук може не вимовлятися в деяких позиціях:

1. Перед і після голосного:

notre ami [nɔ-tra-´mi], soierie [swa-´ri].

2. Між двома приголосними в оточенні голосних (голосний, приголосний, **e**, приголосний, голосний):

seulement [sœl-mɑ̃], dureté [dyr-´te].

Графічне зображення звука [ə]

Звук	Написання	Положення	Приклади
[ə]	e	в односкладових службових словах	je, me, te, se, de, ne, le, ce, que
	e	у відкритому складі, в середині слова	prévenir [pre-v(ə)-´ni:r]
	e	у префіксі -re перед ss	ressort [rə-´sɔ:r] <i>виняток</i> : ressusciter [re-sy-si-´te]
	ess	у словах	dessus, dessous
	on	у слові	monsieur [mɔ´sjø] [´msjø]
	ai	перед звуком [z] у формах дієслова faire	je faisais [ʒə-fə-´zɛ], nous faisons [nu-fə-´zjɔ̃]

Слова до фраз

le ciel	небо	je dis (dire,	я кажу
je	я	3-e gr.)	
déjeuner	снідати	prenez	візьміть
le déjeuner	сніданок	(prendre,	
six [sis]	шість	3-e gr.)	
l'heure <i>f</i>	година	lisez (lire,	читайте
je vais (aller,	я йду	3-e gr.)	
3-e gr.)		qui	який, яка
la sœur	сестра		(відносний
arriver	приїжджати,		займенник)
	прибувати,	la page	сторінка
	приходити	neuf	дев'ять
jeune	молодий, -а	l'image <i>f</i>	малюнок
j'achète	я купую	je lis (lire,	я читаю
la fleur	квітка	3-e gr.)	
regarder	дивитися щось,	ce	цей (вказівний
	на щось,		прикметник)
	на когось	cher, chère	дорогий, -а

Phrases

C'est l'été. Le ciel est clair. Je déjeune à six heures et je vais à la gare. Ma sœur cadette arrive de Paris. Elle est jeune et belle. J'achète ces fleurs à ma sœur. Ma sœur aime les fleurs.

Irène, regarde cette fleur ! Elle est belle, n'est-ce pas ?

Il dit à ses élèves : « Prenez les livres et lisez le texte qui est à la page neuf. Regardez les images ! »

Je lis le livre. Ce livre est très cher.

Que fait Marguerite ? Marguerite parle à ses amis. Que fait Lili ? Lili prépare le petit déjeuner. Madeleine prépare le déjeuner.

Que dit-il ? Cette idée me fait peur.

Que fait Marguerite ?	Що робить Маргарита ?
n'est-ce pas ? [ɛ nes- pa]	чи не так ?
Cette idée me fait peur.	Ця думка мене лякає.

Слова до тексту

demeurer	жити	l'architecte <i>m</i>	архітектор
leur	свій, своя	la librairie	книгарня
le père	батько	après	після
l'aviateur <i>m</i>	авіатор, льотчик	le travail	робота

Texte

Pierre et Anne habitent Kyiv. C'est leur ville natale. Ils demeurent avec leur père et leur mère. Leur père travaille. Il est

directeur de la fabrique textile. Leur mère ne travaille pas. Elle fait le ménage.

Pierre est architecte. Il est marié. Sa femme Irène travaille à la librairie. Après le travail elle ferme la librairie à clef et elle va chez elle.

Anne n'est pas mariée. Elle est assez jeune.

---

elle fait le ménage	вона прибирає в домі
elle va chez elle	вона іде додому

Dialogue

La famille se réveille

Le père : Quelle heure est-il, Denise ?

La mère : Il est sept heures précises.

Le père : Déjà ?

La mère : C'est ça.

Le père : Je me lève. Que fait la petite Mireille ?

La mère : Elle se lave.

Le père : Se lave-t-elle le visage ?

La mère : C'est ça, elle est très sage.

Le père : Et Pierre ?

La mère : Il se réveille.

---

se réveiller	прокидатися
Quelle heure est-il ?	Котра година?
Il est sept heures précises.	Рівно сім годин.
déjà	вже
se lever	вставати
se laver	вмиватися
le visage	обличчя
sage	розумний; слухняний

Правила читання

1. Буква **j** читається як [ʒ] :
je regarde [ʒə-rə-'gard].
2. Буква **f** на кінці слів читається:
neuf ['nœf], veuf ['vœf].
3. Буква **r** на кінці слів читається:
la fleur [la-'flœ:r], la sœur [la-'sœ:r].

Буква **r** не читається в закінченнях неозначеної форми дієслів, що закінчуються на **-er** і в більшості іменників та прикметників, що закінчуються на **-er**, **-ier** :

travailler [tra-va-'je],
premier [prə -'mje],

le passager [pa-sa-ʒe].

4. Буквосполучення **gu** перед голосним, що вимовляється і тим, що не вимовляється, читається як [g] :

Marguerite [mar-gə-ʁit], la guitare [la-gi-ʁa:r],
la ligue [la-ʁiɡ].

В інших випадках буква **u** після **g** читається :

la figure [la-fi-ʁy:r].

Пояснення до тексту

Дієслово **regarder** вимагає після себе прямого додатка:

Regardez les images ! Подивіться на малюнки!

Правила орфографії

Іменники, що закінчуються на **-eur** жіночого та чоловічого родів пишуться без **e** німого в кінці слова:

couleur *f*, aviateur *m*.

Винятки: heure *f* година, demeure *f* житло, chantepleure *f* жолоб у стіні для стікання води, beurre *m* масло, leurre *m* наживка для вудки, heurt *m* зіткнення.

ГРАМАТИКА

1. Випадіння голосних.

Французькі кінцеві голосні **a**, **e** випадають перед словом, яке починається з голосного або німого **h**.

Це явище називається елізією (élision).

Випадіння голосного, що вимовляється, має місце в односкладових словах **le, la, ce, me, te, se, si, que, ne, de** :

l'amie ; c'est ; ce n'est pas ; j'achète.

2. Означений артикль.

Означений артикль має форми: **le** — для чоловічого роду однини, **la** — для жіночого роду однини, **l'** — скорочена форма, яка вживається перед іменником чоловічого або жіночого роду, що починається з голосної букви або німого **h**, **les** — для множини обох родів:

l'architecte ; l'heure
les architectes ; les heures.

3. 1-а особа однини теперішнього часу дієслів I та II груп.

Дієслова першої групи в 1-й особі однини в теперішньому часі мають закінчення **-e** :

j'habite ; je travaille.

Більшість дієслів першої групи в 1-й особі однини теперішнього часу мають закінчення **-s** :

je dis, je fais.

4. Заперечна форма дієслова.

У французькій мові заперечна форма дієслова утворюється за допомогою заперечення **ne**, що ставиться перед дієсловом, та **pas**, що стоїть після дієслова (у складному часі **pas** стоїть після допоміжного дієслова).

je parle	je ne parle pas, je n'ai pas parlé
ils achètent	ils n'achètent pas, ils n'ont pas acheté
lisez ce texte !	ne lisez pas ce texte !

Якщо при запереченні вживаються прислівники *jamais* — ніколи; *rien* — нічого; *personne* — ніхто; *plus* — більше; *point* — ні; ніскільки, зовсім ні; *nulle part* — ніде **pas** не вживається:
elle pleure — *elle ne pleure jamais*,
elle n'a jamais pleuré.

При інфінітиві обидві заперечні частки ставляться перед дієсловом:

ne pas parler — не розмовляти.

5. Прийменник **de**.

Прийменник **de** вводить іменникове означення (*le complément du nom*). У цьому випадку **de** відповідає українському родовому відмінку і вказує на належність:

le livre de ma sœur,
le directeur de la fabrique textile.

Вправи на читання

1. Seul, glaïeul, gueule, épreuve, fleuve, preuve, immeuble, meuble, aveugle, peuple.
2. Je, jamais, jaquette, jardiner, jeune, jeter, jazz, jet.
3. Adjectif, veuf, neuf, négatif, actif, effectif.
4. Peser, semer, mener, ceci, dernier, épicier, léger.
5. De, te, me, ne, se, ce, deviner, lever, retirer, secret, premier.
6. Beurre, amateur, épreuve, rêveur, graveur, terreur, peur, seul, peuple, admirateur, éditeur.
7. Œuvre, manœuvre, cœur, bœuf, œuf.
8. Speaker, leader, club, cueillir, trust, flirt.
9. Que, quelque, quatre, quitter, quai, quel.
10. Phare, pharmacie, philatéliste, physique.
11. Ligue, rigueur, léguer, guider, guérite, vigueur, guetter.

Письмові вправи

1. Перепишіть речення на стор. 51, поділіть їх на ритмічні групи. Поставте знаки зчеплення та зв'язування.

Позначте в транскрипції голосні звуки та відмітьте їх довготу.

2. Запишіть фрази транскрипцією. Зверніть увагу на довготу голосних.

1. Ma sœur demeure seule.
2. Elle aime les fleurs.
3. Nina regarde cette belle fleur.
4. Leur père est directeur.

3. Дайте графічне зображення до наведених фраз.

1. [la-ptit-ʹfiʒ | rə-ʹgard |le-ʹflœ:r ||]
2. [ma-ʹsœ:r |ka-ʹdɛ |te-tar-ʹʒi-ʹtɛkt ||]
3. [lœr-ʹpɛ: |rɛ-fi-la-te-ʹlist ||]
4. [la-ʹfne: |trə-də-li-ʹli |ɛ-ʹlarʒ ||]

4. Прочитайте слова, чітко дотримуючись довготи голосних:

meuble, neuf, heure, fleur, sœur, œuf, bœuf, peuple, jeune, pleurer, cœur, peur, neuve.

5. Перепишіть слова, позначивши в транскрипції голосні звуки:

[e] [e] [e]

Зразок : pénétrer :

il permet, regretter, meuble, baguette, mener, il mène, fenêtre, elle pleure, directeur.

6. Поділіть на окремі слова:

Masoeurestjeuneelleresteseuleelleapeurellepleure.

7. Дайте відповіді на питання.

1. Qui arrive de Paris ? 2. Qui regarde cette fleur ? 3. Qui habite Kyiv ? 4. Qui est architecte ? 5. Qui travaille à la librairie ? 6. Que fait Irène après le travail ? Qui est marié ? 7. Que fait la mère de la famille ?

8. Запишіть дієслова в 1-й особі однини в стверджувальній та заперечній формах:

demeurer, aller, arriver, acheter, faire, lire, dire, écrire, habiter, regarder, déjeuner.

9. Запишіть іменники з означеним артиклем:

architecte, aviateur, librairie, travail, déjeuner, ciel, heure, fleurs, page, image, livre, sœurs, cahiers.

10. Запишіть речення в заперечній формі.

1. Elle est architecte. 2. Ils habitent Paris. 3. Je pars à neuf heures. 4. Elle va à pied à la gare. 5. J'aime la glace à la vanille. 6. C'est le directeur de la fabrique. 7. Anne est mariée. 8. La mère fait le ménage. 9. Ils demeurent avec leur père et leur mère. 10. Cette veste est chère. 11. Marchez vite ! 12. Parle à ta mère ! 13. Lis vite ! 14. Répétez ces textes ! 15. Écris vite ! 16. Fumez ! 17. Écrire !

11. Перекладіть французькою мовою.

1. Батько Петра. 2. Мати Ганни. 3. Книга моєї молодшої сестри. 4. Валіза Михайла. 5. Учні Терези. 6. Вокзал цього міста. 7. Місце цієї дівчини. 8. Ключі моєї матері. 9. Директор фабрики. 10. Сім'я Ірини.

12. Використайте потрібний присвійний прикметник.

1. Sylvie regarde ... veste. 2. Sylvie et Isabelle regardent ... vestes. 3. La mère déjeune avec ... fille. 4. Le père et la mère déjeunent avec ... fille. 5. Je parle à ... fille cadette. 6. Parle à ... fille cadette ! 7. Marcel aime ... sœur. 8. Marcel et Agathe aiment ... sœur. 9. Dis merci à ... mère !

13. Перекладіть французькою мовою.

1. Я снідаю о дев'ятій годині і йду на вокзал. 2. Моя сестра приїжджає з Парижа. 3. Я купую квіти своїй сестрі. 4. Ізабель, візьміть книгу і прочитайте вправи на дев'ятій сторінці. 5. Їх мати не працює. 6. Їх батько працює, він директор фабрики. 7. Сільвія їде до моря, вона купує валізу. Ця валіза дорого коштує, чи не так? 8. Брат Ганни — архітектор, він одружений. 9. Дружина Петра працює у книгарні, після роботи вона йде додому. 10. Ганна — неодружена, вона досить молода. 11. Замкни свою валізу на ключ! 12. Що робить Маргарита? — Маргарита готує сніданок. 13. Подивіться на ці малюнки! 14. Мої товариші не живуть у Києві. 15. Літо. Небо чисте. 16. Я своїй дочці купую книгу, вона дорога. 17. Що робить Марта? Вона читає книгу своїй сестрі. 18. Дружина Петра хвора, у неї болить голова. 19. Подивіться на цих дівчат, які переходять площу. 20. Сільвія дивиться на свою куртку.

УРОК 6

Голосний [ø]

[ø] — чистий голосний звук переднього ряду, закритий огублений. При вимові [ø] положення язика таке саме, як для вимови звука [e], але губи заокруглені, дуже напружені і випнуті вперед. Цей звук зустрічається найчастіше у відкритому складі. У кінцевому наголошеному складі перед [z] цей звук довгий.

Графічне зображення звука [ø]

Звук	Написання	Положення	Приклади
[o]	eu	у кінці слова або перед приголосним, що не вимовляється	peu, deux, il pleut
	eu	у словах	jeudi, meunier, beugler, Eugène, pseudonyme
	œu	у кінці слова або перед приголосним, що не вимовляється	vœu, nœud
	œu	у словах	œufs, bœufs (тільки в множині)
[ø:]	eu	у закінченнях: -euse, -eute, -eutre	heureuse, meute, neutre, feutre
	eû	у слові	jeûne

Позиція в слові [ø]

Графічне зображення	Початок	Середина	Кінець
eu	—	beugler	peu
eû	—	jeûne	—
œu	œufs	nœud	vœu

Слова до фраз

heureux,	щасливий, -а	monsieur	пан, добродій
heureuse		[ˈmsjø], [mø-ˈsjø]	
elle (il) peut	вона (він)	distrain	неуважний, -а
(pouvoir, 3-е gr.)	може	distrain	
je peux (pouvoir, 3-е gr.)	я можу	parce que,	тому що; через
		parce qu'	те, що
vivre (3-е gr.)	жити	je veux (vouloir, 3-е gr.)	я хочу
seul, seule	один, одна	bleu, bleue	блакитний, -а,
jeudi	четвер, в четвер		синій, -я
vieux, vieille	старий, стара		

le meunier	мірошник	sérieux,	серйозний, -а,
il veut (vouloir,	він хоче	sérieuse	поважний, -а
3-e gr.)		si	такий; так
des bœufs [de-ˈbø]	воли, бики		(прислівник)
le bœuf [lə-ˈbœf]	віл, бик	adieu	прощавай, -те
paresseux,	лінивий, -а		
paresseuse			

Phrases

Le père est heureux, la mère est heureuse, leur fille Gilberte arrive de Lille avec sa famille. Elle ne peut pas vivre seule.

Jeudi le vieux meunier veut acheter des bœufs.

Monsieur Mathieu est distrait parce qu'il est vieux.

Je veux acheter ces fleurs bleues.

Cette élève n'est pas paresseuse, elle est très sérieuse.

Quelle heure est-il ? Il est deux heures. Monsieur Mathieu est si pressé.

Adieu, monsieur Mathieu, adieu !

Quelle heure est-il ?	Котра година?
Il est deux heures.	Дві години.
Il est si pressé.	Він так поспішає.

Слова до тексту

elle a	у неї є, вона має	frisé,	кучерявий, -а,
des	неозначений	frisée	виткий, -а,
	артикуль мно-		завитий, -а
	жини чол. і	prêt, prête	готовий, -а
	жін. роду	après	після
des yeux	очі	la clinique	клініка
[de-ˈzjø] m pl		rester	залишатися
gris, grise	сірий, -а;	près de	біля, поряд
	сивуватий, -а	la fenêtre	вікно
des cheveux	волосся	déjà	вже, уже
[de-ˈʃvø] m pl		il lève	він піднімає

Texte

La mère d'Eugène est jeune et belle. Elle a des yeux gris et des cheveux frisés.

La mère prépare le petit déjeuner. A neuf heures le petit déjeuner est déjà prêt et la famille déjeune. Après le petit déjeuner à neuf heures la mère va à la clinique parce qu'elle a mal aux yeux ([o-ˈzjø]).

Eugène reste¹ seul. Il est triste. Il est assis à sa table, près de la fenêtre. Eugène n'aime pas lire, il n'aime pas écrire. C'est très mal. Il lève la tête et regarde par la fenêtre. Il pleut.

le petit déjeuner	сніданок
Elle est assise.	Він сидить.
Il est triste.	Він сумний.
C'est très mal.	Це дуже погано.
Il regarde par la fenêtre.	Він дивиться у вікно.
Il pleut.	Іде дощ.

Dialogue

- Est-ce la sœur cadette de René ?
- C'est ça. Elle s'appelle Denise.
- Elle est très belle, n'est-ce pas ?
- C'est vrai. J'aime ses yeux bleus et ses cheveux frisés.
- Elle travaille ?
- Elle est dessinatrice.
- Regardez ce monsieur ! Qui est-ce ?
- C'est le père de René et de Denise. Il s'appelle monsieur Lebœuf.
- Il n'est pas jeune.
- C'est vrai. Il est vieux.
- Est-ce qu'il travaille ?
- Il ne travaille pas.

Правила читання

1. Буква **x** на кінці слова не читається:
vieux [ˈvjø], les yeux [le-ˈzjø].

Виняток становлять числівники **six** і **dix**, в яких буква **x** вимовляється як [s].

- При зв'язуванні буква **x** вимовляється як [z] :
- dix élèves [di-ze-ˈle:v].

2. Перед іменником **heure**, в слові **neuf** буква **f** читається як **v** :
neuf heures [nœ-ˈvœ:r].

ГРАМАТИКА

1. Безособовий зворот **il est**

Безособовий зворот **il est** служить для позначення часу.

Il est neuf heures. Зараз дев'ята година.

Il est déjà neuf heures et quart. Уже чверть на десяту.

¹Про вимову [ə] випадного див. стор. 17.

Il est tôt. Рано.

Il est tard. Пізно.

У безособовому звороті **il est** займенник **il** є граматичним підметом і не означає конкретну особу чи предмет.

2. Прикметник.

У французькій мові якісні прикметники узгоджуються в роді та числі з іменником, до якого вони належать:

Nils reste seul. Aline reste seule.

Cette belle fleur. Ces belles fleurs.

Жіночий рід прикметників

За загальним правилом жіночий рід прикметників утворюється за додаванням на письмі німого **-e** до форми чоловічого роду:
seul — seule.

Прикметники, які закінчуються в чоловічому роді на **-e** німе, не змінюються в жіночому роді:

il est capable — elle est capable ;

il est difficile — elle est difficile.

Прикметники, які закінчуються в чоловічому роді на голосний або приголосний, що вимовляється, в жіночому роді мають **-e** німе, яке змінює слово лише орфографічно:

Ce livre est bleu. Cette cravate est bleue.

Le ciel est clair. La salle est claire.

Прикметники, які закінчуються в чоловічому роді на приголосну літеру, що не вимовляється, в жіночому роді мають **-e** німе, яке змінює слово не тільки орфографічно, але й фонетично: приголосна, що не вимовлялася, вимовляється:

prêt — prête ; gris — grise.

Прикметники, що закінчуються в чоловічому роді на **-eux**, у жіночому мають закінчення **-euse** :

paresseux — paresseuse ; heureux — heureuse.

Прикметники, що закінчуються в чоловічому роді на **-et**, в жіночому роді мають закінчення **-ette** :

cadet — cadette.

Прикметники на **-f** змінюються в жіночому роді на **-ve** :

vif — vive, actif — active.

Множина прикметників

За загальним правилом множина прикметників утворюється за додаванням на письмі німого **-s** до форми однини:

ma sœur cadette — mes sœurs cadettes.

Прикметники, які закінчуються на **-s** або **-x**, не змінюються у множині:

ce livre gris — ces livres gris ;
ce vieux cahier — ces vieux cahiers.

s у множині вимовляється як [z], коли після нього стоїть іменник, що починається з голосної або німого **h** :

les jeunes élèves,
les jeunes hommes.

Місце прикметника в реченні

1. Прикметник може стояти перед або після іменника. Місце прикметника залежить від його функції у реченні.

Перед іменником ставляться:

а) прикметники, що означають загальні якості:

grand, gros, petit, bon, beau, mauvais, joli, jeune, vieux, haut, long, vrai :

ce jeune aviateur, cette petite fille ;

б) прикметники, що визначають власні імена:

le célèbre Chevtchenko.

Після іменника ставляться:

а) відносні прикметники:

cette fabrique textile ;

б) прикметники, які вказують на колір, форму, національність, наукові, технічні, політичні терміни:

ma cravate bleue ;

в) прикметники, що мають два і більше складів і визначають односкладовий іменник:

une raix durable.

П р и м і т к а 1. Коли кілька прикметників належать до одного іменника, одні стоять перед ним, а інші після нього. Їх місце залежить від їхньої семантики та благозвуччя:

Cette jeune femme maigre.

Ce joli petit texte.

2. Деякі прикметники міняють своє значення в залежності від того, чи стоять вони перед іменником чи після нього:

Cette femme brave. Ця хоробра жінка.

Cette brave femme. Ця славна жінка.

Вправи на читання

1. Jeu, queue, nœud, vœu, feu, deux, bleu, peu, ceux, creux, lieu, adieu, milieu, dieu, mieux, vieux, neveu.

2. Creux — creuse ; fameux — fameuse ; nerveux — nerveuse ; radieux — radieuse ; belliqueux — belliqueuse ; malheureux — malheureuse.

3. Deux élèves, dix images, deux exercices, six heures, dix années, deux étagères.

4. Acheter, appeler, amener, cacheter, samedi, fenêtre, cheveu, cheval.

5. Peur, quel, pleut, pleure, neuf, fête, seul, sel.

Письмові вправи

1. Перепишіть речення на стор. 58, поділіть їх на ритмічні групи. Поставте знаки зчеплення та зв'язування. Позначте в транскрипції голосні звуки та відмітьте ритмічну довготу.

2. Запишіть фрази транскрипцією. Зверніть увагу на довготу голосних.

1. J'écris des lettres à ma mère et à ma sœur.

2. Ma sœur demeure près de la gare.

3. Thérèse est sérieuse et elle travaille ferme.

4. A neuf heures monsieur Dreux va à la pharmacie.

3. Дайте графічне зображення до наведених фраз.

1. [sɛt-zœn-ˈfa | ma-de-zjø -ˈblø |-e-de-ˈʃvø |-fri-ˈze ||]

2. [mø-sjø-ma-ˈtjø |-e-mø-ˈnje ||]

3. [ˈa |-nɛ-toe-ˈrø:z ||]

4. [ˈzɛ:m |-le-flœr-ˈblø ||]

4. Поділіть на окремі слова:

a) ce vieux monsieur est assis près de la fenêtre et il dit adieu à l'étape ;

b) chaque chatte a quatre pattes.

5. У колонці **b** знайдіть відповідну транскрипцію до слів із колонки **a** :

a)	b)
1. peu	a) [dø]
2. deux	b) [bø]
3. meunier	c) [ø]
4. jeune	d) [zœn]
5. nœud	e) [zø:n]
6. neutre	f) [mø-ˈnje]
7. jeûne	g) [zø-ˈdi]
8. jeudi	h) [nø]
9. œufs	i) [pø]
10. bœufs	j) [nø:tr]
11. ne	k) [nə]
12. de	l) [də]

6. Поставте питання до тексту за допомогою: **qui ? que fait ?**

7. Запишіть прикметники в жіночому роді та в множині:
sérieux, cadet, gris, frisé, prêt, distrait, bleu, paresseux,
heureux, jeune, cher, natal, sportif, fatal.

8. Поставте прикметники після іменника чи перед ним:
ce monsieur (vieux), cette veste (bleue), cet aviateur (jeune),
cette ville (natale), ma sœur (cadette), ta mère (vieille).

9. Замість крапок використайте присвійні прикметники **ma, ta, sa, mes, tes, ses, leur, leurs** :

1. Ils aiment ... amis. 2. Il aime ... sœurs. 3. Fais vite ...
exercices. 4. Elle lit ... lettre. 5. Elles lisent ... texte. 6. Catherine est
... camarade. 7. Je regarde ... livres. 8. Elle est assise à .... table.
9. Ils habitent Kyiv ; ... ville natale est Kyiv. 10. Ecris à ... mère.

10. Перекладіть французькою мовою, вірно вживаючи присвійні
прикметники.

1. Їх батько працює в аптеці. 2. Їх мати працює на текстильній
фабриці. 3. Моя старша сестра одружена. 4. Їх старший брат —
архітектор. 5. Його дружина працює в книгарні. 6. Напиши своїй
сестрі! 7. Виконай свої вправи! 8. Я йду до Ізабелі зі своєю
сестрою. 9. Вони купують квіти своїй матері. 10. Я купую ці
книжки своїм молодшим сестрам.

11. Перекладіть французькою мовою.

1. Жільберта — старанна учениця. 2. Ежен — дуже лінивий.
3. Михайло хоче працювати, щоб допомагати своїй сім'ї.
4. Я можу купити ці книги. 5. Вона читає серйозні книги. 6. Цей
добродій старий. 7. Ця пані стара, вона не може жити одна. 8. Цей
молодий архітектор — друг моєї молодшої сестри. 9. Вона не може
купити цю синю куртку, бо вона достатньо дорога. 10. Я дивлюсь
на ці гарні квіти. 11. О дев'ятій годині сім'я снідає. Після
сніданку Мірей іде до клініки, а Катерина залишається зі своєю
сестрою. 12. У четвер Лілія іде до Парижа, вона дуже щаслива.
13. Пан Мат'є досить старий, у нього вже сивіється волосся.
14. Цей мірошник не дуже старий, чи не так? 15. Котра година?
Уже дев'ять годин (шість годин, дві години). 16. Не говори так
швидко! 17. Деніза така хвора, у неї болить голова. 18. Сесіль —
серйозна дівчина. 19. Жіль (Gilles) сидить біля вікна, він читає.
20. Він читає так швидко, він так поспішає. 21. Дуже погано, що
Петро не любить писати листи. 21. Мати Бріжіти сидить біля
вікна і каже: «Прощавай літо, прощай!»

Голосний [y]

[y] — чистий голосний звук переднього ряду, закритий, огублений. Це огублене [i]. В українській мові цей звук відповідників не має. За положенням язика і відкритістю рота артикуляція звуків [y] та [i] однакова, різниця лише в положенні губ, які для [y] енергійно витягуються вперед. Звук [y] подовжується в позиції перед приголосними [v, r, ʒ, z] в кінці ритмічної групи.

Графічне зображення звука [y]

Звук	Написання	Положення	Приклади
[y]	u	у кінці слова, перед приголосною та перед голосною	tu, plus, rue
	û		mûrir, brûler
	eu	у деяких формах дієслова <i>avoir</i>	eu [y], il eut [i-ly]
	eu	у деяких словах	gageure [ga-ʒy:r] (заклад, парі)
[y:]	u	перед [v, r, ʒ, z]	cuve, cure, luge, ruse

Позиція в слові [y]

Графічне зображення	Початок	Середина	Кінець
u	Ukraine	usuel	tissu
û	—	sûr	dû
eu	il eut	gageure	—
ue	—	—	revue
us	ustensil	suspecter	plus
ut	ut [yt]		salut

Слова до фраз

j'ai (avoir, 3-е gr.)	у мене є, я маю	l'Université	університет
une	1. <i>неозначений артикль жіночого роду однини</i>	une discipline	дисципліна, навчальний предмет
	2. <i>одна (числівник)</i>	une usine	завод
quitter	залишати, покидати	la rue	вулиця
elle est brune	вона брюнетка	fumer	палити
les études <i>fpl</i>	навчальні заняття	une cigarette	цигарка
		la faculté	філологічний

étudier	1) навчатися, 2) вивчати	des lettres	факультет
la littérature	література	une revue	журнал, часопис
russe	російський,-а	mettez ici	покладіть
préférer	надавати перевагу	large	сюди
préféré	улюблений		широкий, -а

C'est une revue. Est-ce une revue ? Ce n'est pas une revue.

Phrases

J'ai une amie. Elle s'appelle Cécile. Elle est brune. Elle fait ses études à l'Université. Elle étudie la littérature russe. C'est sa discipline préférée.

Étudies-tu la littérature russe ? — J'étudie la littérature russe. Lis-tu les textes ? — Je lis les textes. Ecris-tu les verbes ? — J'écris les verbes.

A neuf heures Jules va à l'usine. A six heures il quitte l'usine, il va dîner. Il traverse la rue. Jules fume une cigarette.

Lucie travaille-t-elle ? Lucie ne travaille pas, elle fait ses études à l'Université à la faculté des lettres.

Est-ce une revue ? C'est une revue. C'est la revue de Lucette. Mettez ici cette revue.

Est-ce une rue ? Ce n'est pas une rue, c'est une place. Cette place est large.

faire ses études	навчатися
une discipline préférée	улюблений предмет

Слова до тексту

Marseillaise <i>f</i>	жителька Марсея	le narcissé	нарцис
les mathéma- tiques <i>f pl</i>	математика	chaque	кожний, всякий
cultivé, -e	освічений, -а	la marguerite	ромашка, маргаритка
le juriste	юрист, правник	la musique	музика
cultiver	вирощувати	discuter	обговорювати
les légumes <i>m pl</i>	овочі	léger, légère	легкий,-а
le dahlia	жоржина	tard	пізно
l'aster <i>m</i> [ast�:r]	айстра	l'Académie	сільського-
la tulipe	тюльпан	d'agriculture	сподарська академія

Texte

Juliette habite Marseille. Elle est Marseillaise. Elle fait ses études à l'Université de sa ville natale. Elle étudie les mathématiques, Juliette étudie ferme. Elle travaille avec plaisir. Elle est cultivée. Les amies aiment Juliette.

Juliette demeure avec sa famille. Le père de Juliette est directeur d'une usine, sa mère est juriste. Les femmes cultivent des légumes et des fleurs. Elles aiment les dahlias, les asters, les tulipes, les narcisses, les marguerites.

Chaque jeudi Juliette va chez sa camarade Ursule. Ursule fait ses études à l'Académie d'agriculture. Les jeunes filles parlent de leurs études et discutent la musique et la littérature. Juliette aime la musique classique, Ursule préfère la musique légère. Juliette quitte tard la famille d'Ursule.

étudier ferme	навчатися наполегливо
avec plaisir	із задоволенням (з приємністю)

Dialogue

Salut, Ursule !

Luc ? Quelle surprise ! Qu'est-ce que tu fais à Paris ?

J'étudie l'architecture et je fais de la sculpture.

Tu travailles dur, n'est-ce pas ?

J'ai l'habitude. Et c'est naturel si je veux réussir.

C'est exact [ɛgzakt]. Tu es marié ?

J'ai une amie. Elle s'appelle Julie. Elle fait ses études à la Faculté des lettres à l'Université Paris IX.

---

travailler dur	багато (тяжко) працювати
avoir l'habitude	мати звичку
réussir	досягти успіхів
c'est exact	дійсно

Правила читання

1. Буквосполучення **sc** вимовляється як [s] :
discipline [di-si-'plin], scène ['sɛn].
2. Зворот **est-ce** вимовляється [ɛs] :
Est-ce la place de Marie ?
[ɛs-la-'plas|-də-ma-'ri ||]

Пояснення до фраз та до тексту

1. Вираз **faire ses études** та дієслово **étudier** — синоніми **навчатися** десь:

Elle fait ses études à l'Académie d'agriculture.

Вона навчається в сільськогосподарській академії.

Крім того, дієслово **étudier** має значення **вчити, вивчати**:

Ma soeur étudie les mathématiques.

Моя сестра вивчає математику.

2. У французькій мові назву вищих навчальних закладів прийнято писати з великої літери:

l'Université, l'Académie.

3. Слово **les mathématiques** вживається тільки в множині.

Правила орфографії

1. Іменники жіночого роду, що закінчуються на звук [y] мають у кінці букву **-e** :

rue *f*, revue *f*.

Винятки: bru *f* невістка

tribu *f* плем'я

glu *f* клей

vertu *f* добродіє, чеснота

2. В іменниках, що починаються на **ac [ak]**, відбувається подвоєння **c** :

accalmie *f* затишся

accès *m* доступ, приступ.

Винятки: acabit *m* якість,

acacia *m* акація,

académie *f* академія,

acajou *m* червоне дерево,

acariens *m pl* кліщі (зоол.).

ГРАМАТИКА

1. Вживання артикля після звороту **c'est**.

Після звороту **c'est**, як правило, перед іменниками вживається неозначений артикль.

C'est **une** revue. Est-ce **une** chaise ?

Якщо іменник визначається іншим іменником, що вказує на належність, то в такому випадку вживається означений артикль.

C'est **une** veste. C'est **la** veste de Lucie.

2. 2-га особа однини теперішнього часу дієслів першої та другої груп.

У 2-й особі однини теперішнього часу дієслова 1 групи мають закінчення **-es**, яке не вимовляється:

parler — tu parles.

Більшість дієслів третьої групи мають закінчення **-s**, яке не вимовляється:

écrire — tu écris, lire — tu lis.

Деякі дієслова третьої групи в 2-й особі однини мають особливу форму:

être (бути) — tu es

aller (іти) — tu vas

avoir (мати) — tu as

faire (робити) — tu fais

3. Відсутність артикля перед іменниками, що позначають національність.

Якщо іменник, який позначає національність або жителів міста є іменною частиною складеного присудка, артикль перед ним не вживається:

Juliette est Marseillaise.

Marie est Russe.

4. Питальне речення.

У французькій мові питання буває двох типів: *загальне* та *спеціальне*.

Загальне питання ставиться до присудка, тобто до всього речення та вимагає відповіді «так» чи «ні».

Спеціальне питання ставиться до інших членів речення (підмета, додатка, означення, обставини) за допомогою питальних слів та займенників і вимагає додаткової інформації. Загальне питання може бути виражене трьома способами — за допомогою інтонації, інверсії та звороту **est-ce que [ɛs-kə]**.

Побудова питального речення за допомогою інверсії.

Інверсія може бути *простою* та *складною*.

1) *Проста інверсія* робиться в реченні, в якому підмет виражений займенником.

У питальному реченні, побудованому за допомогою простої інверсії, підмет-займенник ставиться після дієслова:

Étudies — tu à l'Université ?

Est-elle Marseillaise ?

Якщо дієслово в 3-й особі однини на письмі закінчується на голосний **a** чи **e**, між дієсловом та займенником вставляється буква **t** :

Va-t-elle à l'Académie ?

Cherche-t-il ses clefs ?

2) За допомогою *складної інверсії* будується питальне речення, в якому підмет виражений іменником. У цьому випадку підмет залишається на своєму звичайному місці перед присудком, але

потім повторюється ще раз у формі особового займенника 3-ї особи, узгодженого в роді та числі з підметом:

Juliette demeure-t-**elle** avec sa famille ?
Ses amis travaillent-**ils** ?

За наявності двох чи більше підметів різного роду вживається займенник чоловічого роду множини:

Jules et Ursule répètent-**ils** la grammaire ?

*Побудова питального речення за допомогою питального звороту **est-ce que**.*

У питальному реченні зі зворотом **est-ce que** порядок слів завжди прямий. Вживання звороту **est-ce que** обов'язкове, якщо підмет виражений особовим займенником 1-ї особи однини **je** :

Est-ce que j'écris vite ?
Est-ce que je peux rester ici ?

Виняток становлять невелика кількість односкладових дієслів третьої групи:

Vais-je à l'Université ?
Fais-je mes exercices ?
Sais-je écrire ?
Ai-je cours demain ?

5. Відмінювання дієслів третьої групи в однині:

aller	avoir	dire	écrire
je vais	j'ai	je dis	j'écris
tu vas	tu as	tu dis	tu écris
il va	il a	il dit	il écrit
elle va	elle a	elle dit	elle écrit
lire	partir	pouvoir	faire
je lis	je pars	je peux	je fais
tu lis	tu pars	tu peux	tu fais
il lit	il part	il peut	il fait
elle lit	elle part	elle peut	elle fait

Запам'ятайте керування дієслів:

Часто керування дієслів у французькій мові співпадає з українською:

étudier qch	вивчати щось
visiter qch	відвідувати щось
fumer qch	палити щось

Багато французьких дієслів мають відмінне від українського керування:

aider qn	допомагати когось
regarder qn, qch	дивитися на когось, на щось
admirer qch	милуватися чимось

Дієслово **parler** перед додатком вживається як із прийменником, так і без нього:

а) **parler à qn de qch** говорити з кимось про щось:

Lucie parle à Ursule de la musique.

Люся розмовляє з Урсулою про музику.

б) **parler** + абстрактний іменник без артикля (розмовляти на якусь тему):

Elle parle musique. Вона говорить про музику.

Вправи на читання

1. Tu, du, but, rue, vue, plus, cru, aigu, tissu, une, brune, plume, buste, muscle, russe, tube, lutte, nul, luxe, tribune, minuscule, tulipe, musée, tunnel, minute.

2. Mûrir, brûler, sûr, mûr, dur, luge, culture, nature, verdure, ruse, duvet.

3. Il eut, elle eut, ils eurent, elles eurent, eu, sûreté, lunette, sud, surprise.

4. Scène, discipline, scénique, scie, scier, sciure, sciage, disciple.

5. Je, ne, je vais, déjeuner, demeurer, leur père, la jeune fille.

6. L'aviateur — les aviateurs, le mineur — les mineurs, l'ami — les amis, l'amie — les amies, ses élèves, ses habitudes, très actif, neuf heures, dix heures.

7. Cœur, chœur, œuf — les œufs, bœuf — les bœufs, vif-vive, actif-active, négatif — négative, passif — passive, paresseux — paresseuse, heureux — heureuse, peureux — peureuse.

8. Six heures, dix heures, je peux, tu peux, il peut, je veux, tu veux, il veut.

9. Tu dis, tu écris, tu étudies, tu allumes.

10. Physique, sphérique, pharmacie, phare, paragraphe, alphabet, sphère, graphique.

11. Crû, écu, écrit, sur, mur, muse, bûche.

Письмові вправи

1. Перепишіть речення на стбр. 66, поділіть їх на ритмічні групи. Поставте знаки зчеплення та зв'язування. Позначте в транскрипції голосні звуки та ритмічну довготу.

2. Запишіть фрази транскрипцією. Зверніть увагу на довготу голосних.

1. Ursule étudie la littérature.

2. Elle est très aimable avec eux.

3. Les deux sœurs se réunissent à neuf heures.

4. Leur fille fait ses études à l'Université.

3. Дайте графічне зображення до наведених фраз.

1. [ʒyl | nə-fym-ˈply | -la-ˈpip ||]   3. [ɛl-ˈvø|-yn-vil-ˈla ||]

2. [ʒə-ne-ty-di-ˈply | -lə-ˈtyrk ||]   4. [sɛ-ty-na-ˈmi ||]

4. Поділіть на окремі слова:

a) deuxjeunesfumeursregardentlafuméebleuedeleurspipesneuves ;

b) ellelaisseamalleàlagare.

5. Дайте відповіді на питання.

1. Qui habite Marseille ? 2. Qui est Juliette ? 3. Que fait-elle ?
4. Etudie-t-elle les mathématiques ? 5. Les amis aiment-ils Juliette ?
6. Juliette avec qui demeure-t-elle ? 7. Qui est le père de Juliette ?
8. Qui est sa mère ? 9. Qu'est-ce que les femmes cultivent ?
10. Quelles fleurs aiment-elles ? 11. Quelle musique aime Ursule ?
12. Juliette quitte-t-elle tard la famille d'Ursule ?

6. Запишіть дієслова в 2-й особі однини:

a) стверджувальна форма:

étudier ferme, travailler avec plaisir, cultiver des légumes, discuter la musique, acheter des fleurs bleues, écrire une lettre à sa sœur cadette ;

b) заперечна форма:

lire vite, crier à tue-tête (репетувати), acheter ces revues, fermer la fenêtre.

7. Запишіть дієслова в другій особі однини теперішнього часу.

1. Elle arrive jeudi. 2. Elle écrit des articles sérieux. 3. Il va à l'Université 4. Il aide sa famille. 5. Marc fait ses études à l'Académie. 6. Elle peut venir. 7. Je pars avec Gilbert. 8. Il dit : «Merci, Yves.» 9. J'écris la dictée. 10. Pierre a une sœur. 11. Elle lit vite. 12. Il veut cultiver les légumes. 13. Elle est libre. 14. Anne ne travaille pas à la librairie. 15. Adèle n'étudie pas à l'Université.

8. Заповніть пропуски означеним або неозначеним артиклем.

1. C'est ... dictée. 2. C'est ... dictée de Marthe. 3. C'est ... gare. 4. C'est ... gare de ma ville natale. 5. C'est ... revue. 6. C'est ... revue de ma mère. 7. C'est ... machine, mais ce n'est pas ... machine électrique. 8. Est-ce ... revue ? Ce n'est pas ... revue, c'est ... livre de Serge. 9. Est-ce ... librairie ? — C'est ... pharmacie. 10. C'est ... pharmacie de ma ville natale.

9. Заповніть пропуски означеним або неозначеним артиклем.

1. Nina est ... Russe. 2. Ursule est ... Marseillaise. 3. Albert est ... architecte. 4. Sa sœur est ... pianiste. 5. ... livre de Jules est sur

... table. 6. ... fenêtre de cette salle est large. 7. Jules fume ... cigarette. 8. Elle écrit ... lettre. 9. Marie quitte ... usine. 10. C'est ... jeune femme.

10. До наведених відповідей поставте запитання, використовуючи всі їхні типи.

1. Je ne demeure pas seule, je demeure avec ma mère. 2. Je n'étudie pas à l'Université, j'étudie à l'Académie. 3. Il n'aime pas regarder la télé, il aime lire. 4. Elle n'est pas assise près de Jules, elle est assise près de Gilbert. 5. Elle ne lit pas le livre, elle révise la grammaire. 6. Le vieux meunier ne veut pas acheter des boeufs, il veut acheter une vache (корову). 7. Pierre n'est pas architecte, il est aviateur (льотчик). 8. Ursule n'étudie pas la littérature russe, elle étudie les mathématiques. 9. Elle ne s'appelle pas Cécile, elle s'appelle Estelle. 10. Stéphane ne traverse pas la rue, il traverse la place.

11. Поставте загальні запитання до наведених речень:

a) 1. Elle regarde cette fleur bleue. 2. Elle est Marseillaise. 3. Elle fait ses études à l'Université. 4. Elle va à pied chez elle. 5. Ils discutent la musique. 6. Il peut lire ce texte. 7. Il veut aller à la gare. 8. Elle marche vite. 9. Elle dit la vérité (правда). 10. Elles aiment les dahlias.

b) 1. Le ciel est clair. 2. Irène regarde les images. 3. Cécile écrit une lettre à sa sœur. 4. Marthe et Marguerite lisent le texte. 5. Nina et Serge regardent la télé. 6. Marguerite parle à ses amis. 7. Pierre et Anne habitent Kyiv. 8. Juliette étudie ferme. 9. Les femmes cultivent des fleurs et des légumes. 10. Juliette aime la musique classique.

c) 1. Je déjeune à six heures. 2. Je vais à la gare. 3. J'étudie les mathématiques. 4. J'achète ces fleurs à ma sœur. 5. J'aime les marguerites.

12. Заповніть пропуски присвійними прикметниками, узгоджуючи їх із підметом.

1. Ils arrivent avec ... fille. 2. J'aime ... sœurs. 3. Aimes-tu ... sœur ? 4. Peux-tu rester avec ... mère. 5. Je parle à ... amis. 6. Ils saluent ... camarade. 7. Aides-tu ... mère à faire le ménage ? 8. Je fais ... études à l'Académie.

13. Запропонуйте французькою мовою своєму товаришеві виконати такі дії:

купити квіти, піти до книгарні, виконати вправи, повторити граматику, замкнути валізу на ключ, написати листа сестрі, прочитати текст, сказати правду.

14. Використовуючи обидві форми запитання, перекладіть французькою мовою.

1. Його дружина їде до Тарбу? 2. Адель хвора? 3. Марсель читає тексти? 4. Тереза весела? 5. Чи їде вона до Парижа? 6. Сесіль і Жюль живуть у Києві? 7. Вони люблять своє місто? 8. Мадам Кальмар готує обід? 9. Твої друзі люблять класичну музику? 10. Я купую квіти своїй сестрі? 11. Обід готовий? 12. Мати Жільбера молода? Вона може жити сама? 13. Ти навчаєшся на філологічному факультеті?

15. Заповніть пропуски прийменниками.

1. Marie aide ... sa mère. 2. Lucette regarde ... la télé. 3. Yves parle ... Serge. 4. Ils visitent ... le musée. 5. Michel aide ... sa mère ... faire le ménage. 6. Cécile va ... pied ... la gare. 7. Il travaille ... plaisir. 8. Il est assis ... sa table. 9. Il lève la tête et regarde ... la fenêtre. 10. Marguerite arrive ... sa sœur. 11. Drieux dit ... Mathieu : «Salut, vieux !» 12. Gilbert est ... l'Université. 13. Madame Camus est ... sa mère. 14. Anne travaille ... la pharmacie. 15. Elle va ... pied ... elle.

16. Перекладіть французькою мовою:

а) 1. Це університет? Це не університет, це сільськогосподарська академія. 2. Це завод? Це не завод, це текстильна фабрика. 3. У мене є сестра. Вона брюнетка. Вона навчається в університеті на філологічному факультеті та вивчає російську літературу. Це її улюблений предмет. 4. Її подруга Урсула навчається в сільськогосподарській академії. 5. Вона любить вирощувати квіти: жоржини, айстри, тюльпани, нарциси. 6. Подивіться на ці гарні квіти. 7. Покладіть сюди ці журнали. 8. О шостій годині Жюль виходить із заводу та йде додому обідати. 9. Він переходить вулицю, ця вулиця широка. 10. Не пали: це дуже погано. 11. Люся працює? Люся не працює, вона навчається. 12. Це стіл. Це стіл моєї сестри. 13. Петрів батько працює на заводі? 14. Він не працює, він уже в літач.

б) 1. Мадам Камю — мешканка Марселя. 2. Вона живе зі своєю дочкою. 3. Дочка мадам Камю — юрист, вона дуже освічена. 4. Мати з дочкою вирощують квіти та овочі. 5. Щосуботи (le samedi) Мартіна ходить до своєї подруги, вони розмовляють про музику. 6. Мартіна любить легку музику, а Урсула — класичну. 7. Ці учні наполегливо навчаються. 8. Вони працюють із задоволенням? 9. Олена вивчає російську літературу із задоволенням, я надаю перевагу математиці. 10. Ти обідаєш у своєї сестри? — Я обідаю у своєї матері. 11. Ти снідаєш о дев'ятій годині? — Я не снідаю о дев'ятій годині, я снідаю о восьмій годині.

ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ (уроки 5—7)

- Заповніть пропуски графічним зображенням звука [œ].
1. déj...ner	6. b...f
2. h...re	7. cl...b
3. s...r	8. tr...st
4. j...ne	9. speak...r
5. fl...r	10. s... l
- Заповніть пропуски графічним зображенням звука [ø].
1. d...x	6. j...ne
2. pl...t	7. v...
3. j...di	8. n...tre
4. m...nier	9. heur...se
5. n...d	10. bl...
- Заповніть пропуски графічним зображенням звука [y].
1. pl...s   2. m...rir   3. br...ler   4. il...t   5. gag...re
- Дайте графічне зображення слів, що подані в транскрипції. Виберіть вірне слово.
1. Il est ([ˈsœl/ˈsɛl]) avec ce bébé. 2. [sɛ-te-ˈte] elle va à Paris.
3. Marie ferme la librairie [a-ˈkle]. 4. ([mɔ̃ -ˈpɛ:r/ˈpœ:r]) me fait
([ˈpœ:r/ˈpɛ:r]). 5. Elle va [ʃe-ˈzɛl].
- Le, la чи les ?** (Не забувайте про випадіння голосних.)
1. ...déjeuner ...travail
  2. ...heure ...bœufs
  3. ...fleur ...cheveux
  4. ...image ...usines
  5. ...librairie ...dahlia
- Доповніть речення потрібними словами (не забувайте про випадіння голосних).
1. Je ... ces fleurs à ma mère. 2. Le ciel ... clair. 3. Leur mère ne travaille pas, elle ... le ménage. 4. A six heures le déjeuner est...
  5. Je regarde...la fenêtre. 6. Il est...pressé. 7. Le père de Lucie est directeur de la ... (завод). 8. Juliette étudie à la ... d'agriculture.
  9. Elle va ... .. chez elle. 10. La littérature c'est ma ... préférée.

Дайте закінчення слів у реченнях.

1. Je déjeun... à six heures. 2. Je di... à mes élèves : «Pren... les livres». 3. Je li... le texte. 4. Que fai... Lili ? 5. Pierre et Anne habit... Kyiv. 6. Tu étudie... la littérature. 7. Tu fai... les exercices. 8. Tu di... la vérité (правда). 9. Ils discut... la musique. 10. La mère prépar... le déjeuner.

Задайте питання та дайте на них правильні відповіді у заперечній формі.

1. .... marié ?
.....
2. .... à l'usine ?
.....
3. .... Kyiv ?
.....
4. .... paresseuse ?
.....
5. .... des frères ?
.....
6. .... par la fenêtre ?
.....
7. .... à l'Université ?
.....
8. .... des légumes et des fleurs ?
.....
9. .... les textes ?
.....
10. .... une rue ?
.....

Напишіть прикметники в жіночому роді.

1. Le père est jeune	la mère est ...
2. L'air est frais	la crème est ...
3. Le livre est cher	la revue est ...
4. Pierre est heureux	Marthe est ...
5. Ce monsieur est vieux	cette madame est ...
6. Gilles reste seul	Marguerite reste ...
7. Le déjeuner est prêt	la kacha est ...
8. Le ciel est gris	la robe est ...
9. Paul est distrait	Cécile est ...
10. Le paletot est vert	la veste est ...

Голосний [ɔ]

[ɔ] — чистий голосний звук заднього ряду, відкритий, огублений. Губна артикуляція як при [œ]. Губи витягнуті вперед і округлені, верхня губа при вимові [ɔ] більш напружена і піднята трохи вище, ніж при вимові [œ]. Кінчик язика відтягнутий назад від нижніх зубів, спинка язика плеската. У кінці слова ніколи не зустрічається. Звук [ɔ] подовжується в позиції перед кінцевими [r, ʒ, v] у закритому складі в кінці ритмічної групи.

Графічне зображення звука [ɔ]

Звук	Написання	Положення	Приклади
[ɔ]	o	перед приголосним, що вимовляється, крім [z]	porte, coq
	o	перед h	cohue
	o	перед голосним	coopérer
	au	перед [r]	aurore, lauréat
	au	як виняток у словах:	auxiliaire, ausculter, automne, Paul, auberge, cauchemar, mauvais
	ô	як виняток у словах:	hôtel, hôpital, rôti côtelette
	oi	у словах:	oignon, [ɔ-ˈɲɔ̃] encoignure [ô-kɔ-ˈny:r]
	oo	у словах:	alcoolique, coopérative ; але: cooperer [kɔ̃pɛrɛ]
	um	у кінці слів іншомовного походження	album, sanatorium, présidium, rhum
	o	перед [z] в таких словах:	cosaque, mosaïque, prosaïque, Mozart, Moselle, philosophe
[ɔ:]	o	перед [r, ʒ, v]	loge, hors, port

Позиція в слові [ɔ]

Графічне зображення	Початок	Середина	Кінець
o	opéra	pomme	—
au	automne	Paul	—
um	—	—	album

Слова до фраз

l'hôtel	готель	sonner	дзвонити
téléphoner	телефонувати	petit,-e	маленький, -а

le téléphone	телефон	notre	наш, наша;
une porte	двері		свій, своя
samedi	1. субота;	le professeur	викладач,
	2. у суботу		учитель
une pomme	яблуко	la géographie	географія
te (особовий	тобі	une note	оцінка
займ.)		votre	ваш, ваша;
donner	давати		свій, своя
bonne	1. добра; 2. смачна	une école	школа
l'homme	1. людина;	c'est ça	так
	2. чоловік	une gomme	гумка

Phrases

Simone est à l'hôtel. Yvonne téléphone à Simone. Le téléphone est près de la porte.

Yvonne dit : «Simone, chaque samedi j'achète des pommes. Je veux te donner une pomme. Elle est très bonne.»

Ce jeune homme s'appelle Robert. Robert sonne à la porte. Il cherche Hélène, sa petite sœur.

Monsieur Duval est notre professeur de géographie. Il donne une bonne note à Anatole.

C'est votre école, n'est-ce pas ? — C'est ça, c'est notre école.

Que cherches-tu ? — Je cherche ma gomme.

Que lis-tu ? — Je lis ma dictée.

Qu'est-ce que tu achètes ? — J'achète des pommes.

sonner à la porte	дзвонити в двері
le professeur de géographie	викладач географії
donner une note	ставити оцінку

Слова до тексту

une bibliothécaire	бібліотекар	porter	носити
la Bibliothèque	Бібліотека	une robe	сукня
Nationale	Національна	à la mode	модний, -а
une secrétaire	секретарка	une sportive	спортсменка
gai, -e	веселий, -а	le samedi	щосуботи
sociable	товариський, -а	occupé, -e	зайнятий, -а
énergique	енергійний, -а	libre	вільний, -а
joli, -e	гарний, -а,	bavarder	балакати
	красивий, -а	le sport	спорт

Texte

Est-ce que Patricia est dessinatrice ? Patricia n'est pas dessinatrice, elle est bibliothécaire à la Bibliothèque Nationale. Elle est

une jeune bibliothécaire. Elle est gaie, sociable et énergique. Elle est jolie. Patricia porte une robe qui est à la mode.

Patricia a une amie qui s'appelle Dorothee. Dorothee est secrétaire chez le directeur de la fabrique textile. Elle est une bonne sportive. Le samedi elle n'est pas occupée, elle est libre. Elle va chez Patricia. Les jeunes filles bavardent. Elles parlent de la musique, du sport préféré.

Dialogue

- Salut, Yvonne ! Qu'est-ce que tu fais ?
— Je travaille.
— Monique est là ?
— C'est dommage ! Mais il n'y a personne. Monique est à la Sorbonne.
— Je vais la chercher à l'Université.
— Bonne idée.
- C'est dommage   шкода

Правила читання

1. У сполученні з **mm** або з **nn** голосні **a**, **o**, **i** вимовляються як чисті звуки (не носові):

l'homme [ˈlɔm]; il sonne [il-ˈsɔn].

2. Буква **t** вимовляється як [s], якщо вона стоїть перед **i**, за яким іде голосний:

la diplomatie, national.

Виняток: la matière [la-ma-ˈtʃe:r].

Після **s** буква **t** завжди вимовляється як [t] :

le vestiaire [lə-ves-ˈtʃe:r].

Пояснення до фраз і тексту

1. Присвійні прикметники **notre**, **votre**, **leur** вживаються перед іменниками в однині:

notre professeur, votre école, leur mère.

2. Дієслово **parler** у значенні говорити про щось вимагає після себе прийменника **de** перед додатком:

Ils parlent **des** livres.

ГРАМАТИКА

1. Питання до прямого додатка.

Питання до прямого додатка, вираженого іменником, що означає предмет, ставиться за допомогою питального займенника **que** або звороту **qu'est-ce que** [kɛs-kɛ], який складається з займенника **que** і питального звороту **est-ce que**. У разі вживання звороту

qu'est ce que зберігається прямий порядок слів. Після займенника **que** вимагається інверсія:

Elle prépare le petit déjeuner. Yvonne prépare le dîner.

1. **Que** prépare-t-elle ?   1. **Que** prépare Yvonne ?
2. **Qu'est-ce qu'**elle prépare ?   2. **Qu'est-ce qu'**Yvonne prépare ?

Вживання звороту **qu'est-ce que** обов'язкове, якщо підмет виражений особовим займенником першої особи однини **je** :

Qu'est-ce que j'achète ?

Виняток становить невелика кількість односкладових дієслів III-ї групи):

Que fais-je ?

Que puis-je ?

Que lis-je ?

Que dois-je ?

2. Вживання артикля перед іменником у ролі іменної частини складеного присудка.

Якщо при іменнику, що виконує функцію іменної частини складеного присудка, є означення, то такий іменник вживається з неозначеним артиклем:

Danielle est **bibliothécaire**.

Danielle est **une jeune bibliothécaire**.

3. Прийменник **à**.

Прийменник **à** позначає різні відношення між словами.

Він слугує, щоб уводити:

1. Непрямий додаток перехідного дієслова:

(У цьому випадку прийменник відповідає українському давальному відмінку.)

Elle donne une pomme **à** Yvonne.

2. Обставину, що виражає:

a) напрямок:

Il va **à** Paris ;

b) місце:

Paul fait ses études **à** l'école ;

c) час:

Ils déjeunent **à** neuf heures ;

d) спосіб дії:

Il pêche **à** la ligne.

Прийменник **à** утворює багато прислівникових зворотів:

peu à peu	поступово	~~à dire vrai~~	правду кажучи
petit à petit	поступово	à vrai dire	правду кажучи
nez à nez	віч-на-віч	c'est-à-dire	тобто
tête-à-tête	розмова віч-на-віч	à partir de	починаючи з
face à face	віч-на-віч	à pied	пішки

mot-à-mot

vis-à-vis

Злиття означеного артикля з прийменником de

Означений артикль **le, les** зливається з прийменником **de**, утворюючи злилу форму:

de + le = du (для чоловічого роду однини перед приголосним або придиховим h);

de + les = des (для множини обох родів):

C'est l'adresse **du** professeur de ma fille.

Ils parlent **des** livres préférés.

Артикль **la** та скорочена форма артикля **l'** із прийменником **de** не утворюють зливої форми:

Il habite près **de l'**usine.

Ils parlent **de la** musique.

Примітка: злиті форми означеного артикля з прийменником **de** часто відповідають українському родовому відмінку:

La chaise **du** professeur.

Вправи на читання

1. Note, gomme, bonne, pomme, porte, poste, propre, forme, force, voleur, comme, colonne, homme, donne, sonne, Yvonne, personne.

2. Bol, fol, mol, col, école, sol, vol.

3. Aurore, lauréat, Laure, auréole, saur, Paul, mauvais, cauchemar, hôtel, Minotaure, rôti, hôpital, côtelette, oignon, encoignure, alcoolique, coopérer.

4. Rhum, album, sanatorium, maximum, minimum, décorum.

5. Cosaque, mosaïque, prosaïque, Mozart, Moselle, philosophe.

6. Or, fort, bord, alors, corps, port, flore, mort, loge, dehors.

7. Notre professeur, votre sœur, votre livre, votre fenêtre, notre salle, notre clé, votre clef, notre rue, votre clinique, notre maître.

8. Notre école, votre ami, votre Université, notre Académie, votre avenue, notre usine.

9. Initial, initiative, balbutier, vestiaire, questionnaire, modestie, forestier.

Письмові вправи

1. Перепишіть речення на стор. 77—78, поділіть їх на ритмічні групи. Поставте знаки зчеплення та зв'язування. Позначте в транскрипції голосні звуки та відмітьте їх довготу.

2. Запишіть фрази транскрипцією. Зверніть увагу на довготу голосних.

1. Chaque semaine Hélène téléphone à sa bonne. 2. Paul met la gomme sur la table. 3. Le professeur donne une bonne note à cette élève. 4. Monsieur Mathieu est à l'hôpital.

9. Повторіть речення та виконайте вправу.

Зразок: Marc. Il parle...

Il parle de Marc.

Gérard. Il parle...	La famille Pétrenko. Il parle...
La musique. Il parle...	L'élève Jules. Il parle...
Le parc. Il parle...	Les études de Danielle. Il parle...
Le sport. Il parle...	Les livres. Il parle...
Les légumes préférés. Il parle...	La sœur de Luc. Il parle...
Le professeur de Nicolas. Il parle...	Le Canada. Il parle...
Les amis de ma sœur. Il parle...	La visite du Premier ministre. Il parle...
L'école. Il parle...	

10. Заповніть пропуски відповідною формою злитого артикля **du, des (de la, de l')**.

1. Victor occupe le cabinet ... père. 2. Pierre parle ... amis de Marie. 3. C'est la fille cadette ... meunier. 4. C'est le livre ... maître. 5. C'est le directeur ... hôtel. 6. Caroline est à la porte ... café. 7. La presse parle ... visite ... Premier Ministre ... Canada. 8. La famille ... architecte de cette ville habite près ... Académie. 9. Michel veut parler ... amis d'Anne. 10. Il est assis près ... amis de Nicole.

11. Перекладіть французькою мовою.

1. Це школа сестри Жільбера. 2. Дівчата говорять про спорт, музику, книги. 3. Стілець викладача стоїть біля столу. 4. Вони живуть біля парку. 5. Івонна живе біля школи. 6. Я даю Іву адресу друзів моєї сестри. 7. Сім'я архітектора Камю живе біля університету. 8. Це адреса викладача моєї дочки. 9. Я милуюся алеями парку. 10. Він говорить про зошити учнів свого класу. 11. Викладач говорить про диктанти цих товаришів. 12. Це книга батька Марії.

12. Перепишіть речення. Вкажіть у дужках значення прийменника **à**.

1. Anne Calmard va à Paris. 2. Elle va à pied chez sa fille cadette. 3. Cécile travaille à la pharmacie. 4. Elle arrive tard à la Vallée. 5. Luc parle à sa mère. 6. Le père va à l'usine à neuf heures. 7. Le professeur donne une bonne note à Yvonne. 8. Chaque samedi je vais pêcher à la ligne. 9. Je téléphone à Robert. 10. Il achète des fleurs à sa mère.

13. Заповніть пропуски, вживаючи прийменники **sur, à, de, chez, près de, avec**.

1. Ma mère aide ma femme ... faire le ménage. 2. Elle reste ... ma fille. 3. Marie est ... la fenêtre. 4. Elle est prête ... neuf heures. 5. Le

samedi Nathalie va ... ses amis. 6. Il est assis ... le tapis. 7. Paul regarde le livre ... sa sœur Alice. 8. Michel va ... l'école ... sa mère. 9. Elle va dîner ... Cécile. 10. Ils parlent ... leurs résultats sportifs.

14. Складіть речення, використовуючи обставини місця та часу:

près de la gare ; près de Kyiv ; près de la porte ; après les études ; après le déjeuner ; après le dîner ; à la bibliothèque ; à dix heures ; ce samedi ; à la librairie.

15. **La, une** або артикль відсутній? Поясніть вживання артиклів.

1. C'est ... bibliothécaire. 2. Lucie est ... pianiste, elle est ... jeune pianiste. 3. Nicole est ... actrice, elle est ... bonne actrice. 4. Marthe est ... dessinatrice. 5. ... famille Orlenko habite Kyiv. 6. Ursule a ... amie. 7. C'est ... chaise. 8. C'est ... chaise de Gilbert. 9. C'est ... veste. 10. C'est ... veste de ma fille. 11. Il va à ... gare. 12. Maheu habite ... petite ville.

16. Перекладіть французькою мовою:

а) 1. Готель знаходиться біля нашої школи. 2. Івонна телефонує своїм друзям. 3. Телефон знаходиться біля дверей. 4. Наш викладач географії — молодий. 5. Я живу біля школи. 6. Я хочу тобі дати смачне яблуко. 7. Дай це смачне яблуко своїй маленькій сестрі. 8. Викладач ставить хорошу оцінку цій учениці. 9. Що ти шукаєш на столі? 10. Я шукаю гумку. 11. Що ти купуєш в книгарні? 12. Я купую книги. 13. Це ваша школа, чи не так? — Так, це наша школа. 14. Цього юнака звати Робер. 15. Це наш викладач математики. 16. Пан Кальмар — наш викладач літератури. 17. Робер шукає свою маленьку сестру. 18. Вона ходить до школи.

б) 1. В суботу Сімона не зайнята, вона вільна, вона йде до своєї подруги. 2. Національна Бібліотека знаходиться біля парку. 3. У Патрісії є подруга. Вона весела, товариська, енергійна. 4. Це красива дівчина. У неї сірі очі і кучеряве волосся. 5. Моя сестра носить модні сукні. 6. Доротея — спортсменка. Вона хороша спортсменка. 7. Якщо Доротея не зайнята, вона йде до Сімони. 8. Вона туди йде пішки. 9. Сімона живе біля парку. 10. Дівчата говорять про спорт, про музику, про книги. 11. Я телефоную своїй сестрі. 12. Це кабінет директора заводу. 13. Що робить Клер? 14. Клер готує сніданок для сестер. 15. О сьомій годині сніданок готовий.

Голосний [o]

[o] — чистий голосний звук заднього ряду, закритий, огублений. При артикуляції [o] губи заокруглені та випнуті більше, ніж при артикуляції [ɔ], задня частина спинки язика піднесена до м'якого піднебіння більше, ніж при [ɔ]. Бокові краї язика доторкаються до альвеол корінних зубів. Кінчик язика ні до чого не доторкається, язик відтягнуто до задньої частини ротової порожнини.

Звук [o] — історично довгий, але на кінці слова довгота зникає.

Графічне зображення звука [o]

Звук	Написання	Положення	Приклади
[o]	o	у кінцевій позиції	stylo, métro
	o	перед кінцевим приголосним, що не вимовляється	mot, galop
	o+	s [z]	poser, oser
	o+	ss	dossier, endosser
	o+	tion	notion, émotion
	ô		tôt, ôter
	au		faux, sauter
	eau		beau, beauté
[o:]	o+	s [z]	rose, chose
	o+	ss	fosse, grosse
			rôle, pôle
	au		autre
	ome	у кінці слів, запозичених із грецької мови	arôme, atome, idiome, aérodrome, etc.
	oa		toast [ˈto:st]

Позиція в слові [o]

Графічне зображення	Початок	Середина	Кінець
o	—	rose	piano
ô	ôter	pôle	allô!
o(t)	—	—	haricot
o(p)	—	—	sirop
o(s)	—	—	dos
o(c)	—	—	croc
ô(t)	—	—	tôt
au	autruche	gaufre	landau
au(d)	—	—	crapaud
au(t)	—	—	artichaut
au(x)	—	—	taux
eau	—	beauté	rideau

Слова до фраз

je mets (mettre, 3-e gr.)	я надягаю	faites ! (faire, 3-e gr.)	зробіть!
le chapeau	капелюх	le numéro	номер
le paletot	пальто	quatorze	чотирнадцять
le métro	метро	le mot	слово
beau, belle	красивий, -а	tôt	рано
je sors (sortir, 3-e gr.)	я виходжу	une chose	річ, предмет
poser	класти, ставити	une chemise	сорочка
le stylo	ручка	une rose	троянда
le bureau	1. письмовий стіл; 2. установа, контора, бюро; 3. робочий кабінет	corriger	виправляти
haut, -e	високий, -а	une faute	помилка
chaud, -e	теплий, -а, гарячий, -а	trop	занадто, надто
revenir	повертатися	copier	списувати, переписувати
venez	йдіть	le, la, les	його, її, їх (особові придієслівні займенники)
le tableau	1. дошка; 2. картина	ôter	знімати

Phrases

Je mets le chapeau, le paletot et je sors. Je vais vers le métro. Notre métro est beau.

Claude pose le stylo sur le bureau. Ce bureau est haut.

Il ne fait pas chaud, il ne fait pas beau, il pleut, je ne peux pas aller au parc. Il faut revenir.

«Frédéric, venez au tableau et faites l'exercice numéro quatorze,» dit le professeur. Frédéric va au tableau et écrit les mots : tôt, une chose, une chemise, une rose. Il fait quatre fautes. C'est trop. «Regardez les mots écrits au tableau et corrigez les fautes !» dit le professeur. Les élèves les corrigent.

Paul, il faut copier ce texte. Paul le copie.

Il fait chaud, il faut ôter le paletot.

Il fait chaud	тепло, жарко
Il fait beau	гарна погода
Il pleut	іде дощ
Il faut	слід, треба

Слова до тексту

l'automne	осінь	le château	замок
passer	проходити	[lə-ʒa-'to]	
la forêt	ліс	l'opérateur	оператор
ramasser	збирати	aussi	також
les feuilles	сухе листя,	une dactylo	друкарка
mortes	опале листя	le ministère	міністерство
apporter	приносити	le commerce	торгівля
école	дитячий	extérieur, -e	зовнішній, -я
maternelle	садок	dîner	обідати
dessiner	малювати	le dîner	обід

Texte

C'est l'automne. Georges va à l'école. Il passe près de la forêt. Georges ramasse les feuilles mortes et il les apporte à ses camarades. Il les donne aux amis.

La petite sœur de Georges, Sophie, va à l'école maternelle. Elle regarde ses livres, elle dessine. La fillette dessine le chapeau de papa. Georges dessine le château de Versailles. Il est très beau.

Le père de Georges et de Sophie, Claude Duval, est opérateur à l'usine Renault¹. Leur mère, Nathalie Duval, travaille aussi, elle est dactylo au bureau du Ministère du commerce extérieur.

Après le travail, à six heures, la famille dîne. Après le dîner Nathalie fait la vaisselle, Georges aide sa mère à faire le ménage.

Faire la vaisselle мити посуд

Dialogue

Прочитайте та вивчіть діалог напам'ять:

Claudine : Salut, Rose ! Tu fais quelque chose ?

Rose : Non, je me repose.

Claudine : Oh, ça c'est normal ! Tu travailles trop au bureau. Il faut te reposer.

Rose : Claudine, fait-il beau ?

Claudine : Il fait très beau. Regarde ! Le ciel est bleu.

Rose : C'est ça ! Le ciel est beau. On va à Fontainebleau !

Claudine : D'accord. Mais d'abord mets le paletot et le chapeau. Ce chapeau est très beau.

Rose : C'est vrai. J'aime ce chapeau, il va à ce paletot.

Tu fais quelque chose ?	Ти щось робиш?
Je me repose	Я відпочиваю
Mais d'abord...	Але спочатку...

¹ Renault [rəno].

Правила читання

1. На кінці слова буква **p** не читається:
trop [ˈtro], galop [ga-ˈlo].
2. Буква **z** читається як [z]:
quatorze [ka-ˈtorz], treize [ˈtreːz].

Правила орфографії

Більшість іменників, що закінчуються звуком [o] можуть писатися через:

a) -ос, -ор, -ос, -от.

Іноді досить легко знайти кінцевий приголосний за допомогою слова тієї самої сім'ї:

tricot *m* — tricoter ; galop *m* — galoper ;
propos *m* — proposer.

b) -о :

lasso *m*, lavabo *m* ;

c) -eau, -au, -aut, -aud, -aux :

bateau *m*, landau *m*, défaut *m*, réchaud *m*, taux *m*.

Примітка. До іменників, що закінчуються на **-eau** в множині додається **-x** :

le tableau — les tableaux.

ГРАМАТИКА

1. Злиття означеного артикля з прийменником **à**.

Означений артикль **le**, **les** зливається з прийменником **à**, утворюючи злиту форму:

à + le = au (для чоловічого роду однини перед приголосним або придиховим **h**) ;

à + les = aux (для множини обох родів):

Je parle **au** directeur de l'usine.

Je donne les cahiers **aux** élèves.

Артикль **la** та **l'** із прийменником **a** не утворюють зливої форми:

Il travaille **à** l'usine.

Il va **à la** gare.

Примітка: Злиті форми означеного артикля з прийменником **a** часто відповідають українському давальному відмінку:

Je téléphone **au** père de Monique.

2. Безособова форма дієслова.

Безособова форма дієслова означає дію або стан, які не мають реального суб'єкта дії.

Деякі дієслова вживаються тільки в безособовій формі, тобто в 3-й особі однини:

il pleut — іде дощ,	il gèle — тепер мороз,
il neige — іде сніг,	il dégèle — розтане.
il grêle — іде град,	

У французькій мові ці дієслова обов'язково вживаються з особовим займенником **il**, який не є реальним предметом або особою.

Безособові дієслова перекладаються українською мовою як особовими, так і безособовими реченнями:

il tonne — гримить грим,   il faut — треба.

Деякі особові дієслова, які мають повне відмінювання, можуть іноді вживатися в безособовій формі. Це:

1) дієслово **être** для позначення часу:

il est tard, il est six heures ;

2) дієслово **faire** для позначення явищ природи:

il fait beau — гарна погода,

il fait chaud — тепло, жарко,

il fait mauvais — погана погода;

3) неперехідні та займенникові дієслова:

il arrive — трапляється,   il se peut — можливо,

il se passe — відбувається,   il vaut mieux + le verbe — краще,

il paraît — здається,   il reste — залишається.

Примітка:

1) перехідні дієслова не вживаються в безособовій формі;

2) дієслова, що відмінюються не в усіх часах та не в усіх особах, називаються **неповними дієсловами** (verbes défectifs).

3. Особові займенники **le, la, les**.

Особові займенники **le, la, les** виконують функцію прямого додатка та належать до осіб і предметів. Вони стоять завжди перед тим дієсловом, до якого вони належать:

Elle regarde **sa fille**. Elle **la** regarde.

Paulette ferme-t-elle **la fenêtre** ? Paulette ne **la** ferme pas.

Faut-il fermer **la fenêtre** ? Il faut **la** fermer.

Eric achète **ces roses rouges**. **Les** achète-t-il ?

У займенників **le, la**, випадає голосний перед дієсловом, що починається з голосного або **h** німого:

J'achète **cette robe**. Je l'achète.

4. Інверсія у вставному реченні.

У французькій мові у вставному реченні, яке іде після прямої мови, порядок слів зворотній:

— Philippe, fais l'exercice numéro quatorze, dit le professeur.

— Je le fais, dit-il.

Вправи на читання

1. Numéro, idiot, pot, dos, mot, sot, gros, cacao, mètre, aviso, lavabo, lasso.
2. Drôle, côte, dépôt, tôt, galop, sirop, repos, héros, flot, jabot, trop, rôle.
3. Auprès, aussitôt, sauter, autre, aussi, pauvre, maux, chaud, badaud, cause, haute, pause, faux, faute, gruau, paume, aube, épaule, il faut.
4. Chose, rose, dose, doser, fosse, fossé, prose, pose, grosse, grossier, grossir.
5. Veau, beau, peau, chapeau, roseau, tableau, seau.
6. Arôme, atome, idiome, aérodrôme.
7. Zéro, gazette, quatorze, azur, zéphir.

Письмові вправи

1. Перепишіть речення на стор. 86, поділіть їх на ритмічні групи. Поставте знаки зчеплення та зв'язування. Позначте в транскрипції голосні звуку та їх довготу.

2. Запишіть фрази транскрипцією. Зверніть увагу на довготу голосних.

1. Paul saute très haut. 2. Claudine pose le diplôme sur le bureau. 3. C'est la faute de Claude. 4. Il ne fait pas beau.

3. Дайте графічне зображення до наведених фраз і виділіть слова з довгими голосними.

1. [lafijetdɛsinləʃapodɛpa |||]
2. [ɛlɛdaktילוobyro |||]
3. [klodpozłɛstilosyrlɛbyro |||]
4. [ilfootelɛpalto |||]

4. Зробіть класифікацію слів у залежності від вимови звука [o] чи [ɔ]:
abricot, moderne, mauvais, collègue, vos, pomme, paume, grossier, gros, faux, arôme, atome, sauter, hôpital, alcoolique, coopérative, coopérer, cauchemar, coq.

5. Поділіть на окремі слова:

- a) leprofesseurapportelescahiersdesélèvesetlesposesurlebureau ;
- b) Ilarriveaubureauetôtelepaletot.

6. Дайте відповіді на запитання.

1. Qui va à l'école ? 2. Passe-t-il près de la forêt ? 3. Georges que ramasse-t-il ? 4. Qu'est-ce qu'il donne à ses camarades ? 5. Que fait la petite sœur de Georges ? 6. Qui est le père de Georges ? 7. Qui est la mère de Georges ? 8. Que fait la famille à six heures ?

7. У колонці б знайдіть відповідну транскрипцію до слів із колонки а.

a)	b)
1. pomme	a) [ˈo:t]
2. hotte	b) [ga-ˈlɔp]
3. Paul	c) [ˈpɔ m]
4. haute	d) [ˈpo:m]
5. pôle	e) [ˈpo:l]
6. paume	f) [ˈpɔl]
7. faux	g) [ˈfo]
8. fol	h) [ˈfɔl]
9. galop	i) [ˈso:t]
10. saute	j) [ˈsɔt]
11. sotte	k) [ga-ˈlɔ]
12. galope	l) [ˈɔt]

8. Замість крапок використайте зливу форму артикля **au, aux** (à la, à l').

1. Il veut aller ... parc. 2. Claudine donne ses livres ... amis.
3. Le professeur donne des notes ... élèves. 4. Yves va ... tableau.
5. Cette musique est ... mode. 6. Simone est ... école. 7. Il téléphone
ne ... hôtel. 8. Le maître parle ... élèves. 9. Il va ... cinéma. 10. Elle
arrive ... bureau. 11. Sophie a mal ... yeux.

9. Повторіть речення і закінчіть їх наданими словами, використо-
вуючи зливу форму артикля.

Зразок: La sœur de Pierre. Je téléphone.
Je téléphone à la sœur de Pierre.

Le père de Marie. Je téléphone.
L'ami de Michel. Je téléphone.
L'élève de Claude. Je téléphone.
La secrétaire du directeur. Je téléphone.
Les amis de Sophie. Je téléphone.
Le professeur de Nicole. Je téléphone.
Le ministre du commerce extérieur. Je téléphone.
Le directeur de l'usine. Je téléphone.

10. Складіть речення, вживаючи за необхідністю зливу форму артикля.

Il écrit à	le père d'Irène
	les amis de Jules
	l'ami de Pierre
	le camarade de Marthe
	le ministère du commerce extérieur
	le professeur de sa fille
	le directeur de la fabrique textile

Elle va à

le recteur de l'université
la mère de Claire
les élèves de l'école numéro quatorze
le parc
le musée
la librairie
le stade
l'Université
l'Académie
l'école
la gare
la pharmacie

11. Перекладіть французькою мовою.

1. Я купую книги учням. 2. Ти купуєш ці яблука своїй дочці? — Я їх купую своїй дочці. 3. Пан Матьє телефонує викладачеві Павла. 4. Вона хоче поговорити з ректором університету. 5. Учні дають свої зошити викладачеві. 6. Жерар іде до дошки і пише слова. 7. Викладач каже учням: «Подивіться на дошку!» 8. Моя мати працює в музеї. 9. Я хочу пообідати в кафе. 10. Моя сестра працює в бібліотеці. Вона бібліотекарка. 11. Він купує цю книгу другові Михайла. 12. Вона пише друзям Марка.

12. Замініть виділені курсивом слова особовими займенниками **le, la, les**.

1. Je donne *ce livre* à ma camarade. 2. Tu copies *cette poésie*. 3. Il répète *mes paroles*. 4. Elle regarde *ces fleurs*. 5. On admire *ces tableaux*. 6. Paul n'achète pas *ces livres*. 7. Sophie ne ferme pas *la fenêtre*. 8. Ils cherchent *leurs cahiers*. 9. Les élèves saluent *leur professeur*. 10. J'achète *cette veste*. 11. Lucie ferme *sa malle* à clef. 12. Monique veut acheter *cette revue*. 13. Paul veut écrire *cet article* (стаття). 14. Il faut copier *ces phrases*. 15. Il ne faut pas fermer *la fenêtre*, il fait chaud.

13. Дайте відповіді на запитання в стверджувальній або заперечній формах, вживаючи займенники **le, la, les**.

1. Il fait chaud, faut-il fermer la fenêtre ? 2. Il pleut, faut-il mettre le paletot ? 3. Cherches-tu tes camarades ? 4. Regarde-t-il le tableau ? 5. Dominique fait-il l'exercice numéro quatorze ? 6. Paul écrit-il les mots au tableau ? 7. Eric met-il sa chemise jaune ? 8. Les élèves corrigent-ils leurs fautes ? 9. Sophie dessine-t-elle le château ? 10. Nathalie prépare-t-elle le dîner ? 11. La mère fait-elle la vaisselle ? 12. Nicole achète-t-elle cette revue ? 13. Veux-tu acheter ce chapeau ? 14. Apporte-t-elle le stylo à l'école ? 15. Jules à qui achète-t-il cette rose ? 16. Aime-t-il lire les livres ?

14. Використовуючи дані групи слів, складіть питання з виразом **il faut**. Дайте відповіді на ці питання в стверджувальній та заперечній формах, вживаючи займенники **le, la, les** замість прямого додатка.

Зразок: Ôter le paletot.

Faut-il ôter le paletot? Il faut l'ôter. Il ne faut pas l'ôter.

Apporter ce livre	copier ces mots
ramasser les feuilles mortes	poser le stylo sur le bureau
dessiner le chapeau de papa	donner cette pomme à Yvonne
faire l'exercice numéro dix	chercher cette adresse
acheter une rose	

15. Перекладіть французькою мовою.

1. Ця куртка надто дорога, я не можу її купити. 2. Моя сестра не любить жовті троянди і не хоче їх розводити. 3. Чи потрібно читати цю статтю? — Не потрібно її читати. 4. Чи потрібно одягати пальто та капелюх? — Потрібно їх одягти, іде дощ. 5. Ів купує ці жовті яблука та дає їх сестрі. 6. Чи потрібно переписувати цей текст? — Не потрібно його переписувати. 7. Ти шукаєш свою жовту сорочку? — Я її не шукаю. 8. Чи потрібно залишати ці зошити на столі? — Краще віддати їх учням.

16. Поставте виділені курсивом слова в множині.

1. Mettez *le chapeau* sur l'étagère. 2. Faites *ce cadeau* (подарунок) à Nathalie. 3. Regardez *ce rideau* (гардина). 4. Achetez *ce tableau*. 5. Mettez ces livres sur *le bureau*.

17. Складіть кілька речень з безособовими дієсловами:

il est nécessaire de faire qch	необхідно
il est utile de faire qch	корисно
il est facile de faire qch	легко
il est difficile de faire qch	тяжко
il est tôt de faire qch	рано
il est tard de faire qch	пізно
il est vrai que	правда

18. Перекладіть французькою мовою.

а) 1. Іде сніг, я одягаю капелюх та пальто. 2. Я йду до метро. Наше метро чудове, чи не так? 3. Треба покласти ручки та книжки на письмовий стіл. 4. Ця аудиторія висока, світла й тепла. 5. Гримить грім, іде дощ, погана погода, треба повертатися. 6. Клод, ідіть до дошки та виконайте вправу номер шість, — каже викладач. 7. Клод робить помилку. Жюль її виправляє та йде на своє місце. 8. Погана погода, я не хочу йти до парку. 9. Учні купують троянди викладачеві, він їх любить. 10. Батько хоче купи-

ти цю сорочку, але вона надто дорога. 11. Не потрібно зачиняти вікно, дуже спекотно. 12. Подивіться на ці картини. 13. У Жера-ра болить голова, це неприємно, потрібно купити таблетки в аптеці. 14. Цей письмовий стіл високий. 15. Зніми капелюх!

б) 1. Домінік працює на фабриці, його дружина Моніка теж там працює. 2. Осінь, але тепло, гарна погода. 3. Діти люблять збирати опале листя. 4. Жорж іде до школи, він проходить уздовж лісу. 5. Він збирає опале листя та приносить його друзям. 6. Клод Дюваль працює оператором на заводі Рено. 7. Моя сестра — друкарка. Вона хороша друкарка, вона працює в Міністерстві зовнішньої торгівлі. 8. Котра година? Уже шість годин, треба обідати. 9. Після обіду Наталка миє посуд, її дочка їй допомагає. 10. Викладач дає зошити учням. 11. Сестра Жюля ходить до дитячого садка. 12. Вже пізно, треба обідати.

УРОК 10

Голосний [u]

[u] — чистий голосний звук заднього ряду, закритий, огублений.

При артикуляції [u] язик відтягнений назад. Задня частина спинки язика піднесена до м'якого піднебіння набагато більше, ніж при [o]. Передня і середня частини спинки язика опущені. Губи округлені та випнуті вперед.

Звук [u] подовжується перед [v, r, ʒ, z, vr] у закритому складі в кінці ритмічної групи.

[u] — найзакритіший звук заднього ряду.

Графічне зображення звука [u]

Звук	Написання	Положення	Приклади
[u]	ou	у кінцевій позиції	bout, trou
	ou	перед приголосним, що вимовляється	oubli, courir
	ou	після групи неподільних приголосних перед голосним	clouer, éblouir
	où		où, d'où
	où		coûter, goût
	aoû	тільки в одному сліві	août [u, ut]
	oo		football [fut-ˈboɪ]
	ow	у словах, запозичених з англійської мови	clown [ˈklaʊn]
	ew		New-York [nju-ˈjɔrk]
[u:]	ou+	[v], [r], [ʒ], [z], [vr]	jour, rouge, blouse, Louvre

Позиція в слові [u]

Графічне зображення	Початок	Середина	Кінець
ou	ouvrier	cour	clou
où	où	—	—
où	—	voute	—
août	août	—	—
oo	—	groom	—
ow	—	clown	—

Слова до фраз

le soleil	сонце	août	серпень
réchauffer	зігрівати	une chemise	сорочка
la terre	земля	chaque	кожний, всякий
il court (courir, 3-e gr.)	він біжить	autre	інший, -а, другий, -а
il ouvre (ouvrir, 3-e gr.)	він відкриває	écouter	слухати
ils lisent (lire, 3-e gr.)	вони читають	toujours	завжди
le journal	газета	trouver	знаходити
tout,-e (pl.)	весь, вся, все,	la craie	крейда
tous, toutes)	цілий (неозначений прикметник)	où	де? куди?
le groupe	група	sous	під
le drapeau	прапор	le stade	стадіон
rouge	червоний	jouer	грати
une équipe	команда	le volley-ball [vɔ-lɛ-'bɔl]	волейбол
le jour	день	vert, -e	зелений, -а
douze	дванадцять	l'espagnol <i>m</i>	іспанська мова
		beaucoup	багато; <i>тут</i> : дуже
		une ligne	1. лінія; 2. рядок

Phrases

Il fait très beau. Il fait chaud. Le soleil réchauffe la terre. Loulou court à l'école. Il ouvre la porte de l'école. Il apporte le journal *Le Figaro*. Ses amis lisent ce journal.

Et vous, quel journal lisez-vous ? — Tous les élèves de notre groupe lisent *L'Équipe*.

Madame Leroux habite Strasbourg. Elle travaille chaque jour. Samedi, le douze août, madame Leroux est libre, elle va à Toulouse avec Raoul.

«Je n'aime pas cette chemise rouge», dit Raoul. Elle ne me va pas. Je veux mettre une autre chemise.

Il ne fait pas chaud, n'ouvrez pas la fenêtre, s'il vous plaît.

J'écoute toujours les dernières nouvelles à la radio.

Le professeur ne trouve pas la craie. Où est-elle? — Elle est sous le tableau.

Où allez-vous après les cours? — Après les cours je vais au stade jouer au volley-ball.

De quelle couleur est la blouse de Christabelle? Est-elle verte ou rouge? — Elle est rouge.

Monsieur Lavigne étudie l'espagnol, il l'aime beaucoup.

Mes élèves, copiez douze lignes de cet exercice. Ecrivez chaque phrase à la ligne.

---

s'il vous plaît (s'il te plaît)	будь ласка
elle ne me va pas	вона мені не личить
écouter à la radio	слухати по радіо
de quelle couleur est cette robe?	якого кольору ця сукня?
après les cours	після уроків
à la ligne	з нового рядка

Слова до тексту

l'ouvrier	робітник	surtout	особливо
l'après-midi <i>m</i>	час після полудня	le football	футбол
retourner	повертатися	assister à qch	бути присутнім
presque	майже	le match [matʃ]	матч
retrouver	знову знаходити, знову зустрічати	le pays [pɛ-i]	країна
jouer	грати	gagner	вигравати

Texte

Jérôme Clouzot habite Toulouse. Il est ouvrier. Il travaille à une usine. Il y va à pied parce qu'il habite près de l'usine. Il y reste jusqu'à quatre heures de l'après-midi.

À midi, Jérôme va chez lui pour déjeuner. Il retourne à l'usine à deux heures.

Presque chaque jour, à la sortie de l'usine il va au stade. Jérôme y retrouve ses amis. Ils jouent au football ou au volley-ball et discutent les dernières nouvelles sportives.

Jérôme dîne avec sa famille à sept heures et il regarde la télé. Il aime le sport, surtout le football.

Samedi, Jérôme veut assister au match de football pour la coupe du pays : Toulouse — Strasbourg. L'équipe de Toulouse marque deux buts et gagne le match. Jérôme est au ciel.

à la sortie de l'usine	після роботи
les dernières nouvelles sportives	останні спортивні новини
regarder la télé	дивитися телевізор
le match pour la coupe	матч на кубок
marquer le but [byʔ]	забити гол
être au ciel	бути на сьомому небі

Dialogue

Pierre : Alors vous aimez notre ville, madame Delort ?

Sophie : Vous pouvez m'appeler Sophie.

Pierre : Alors vous pouvez m'appeler Pierre.

Sophie : J'aime beaucoup votre ville. Elle est très agréable.

Pierre : Et votre travail, ça marche ?

Sophie : Merci, ça marche.

Pierre : Où travaillez-vous ?

Sophie : Je travaille à la radio.

Pierre : Vous êtes journaliste ?

Sophie : C'est ça. J'aime beaucoup ce travail.

Правила читання

Буквосполучення **gn** вимовляється як [ɲ]. При вимові [ɲ] кінчик язика притискається до нижніх зубів, а спинка язика до твердого піднебіння. Цей звук схожий з українським **нь**:

Espagnol, ligne, Bretagne.

Винятки: le diagnostic [djagnos'tik], stagner [sta'gne] (застоюватися).

Пояснення до фраз і тексту

1. Вираз **s'il vous plaît** (дослівно: якщо вам подобається) вживається при звертанні на «ви», **s'il te plaît** — при звертанні на «ти» (дослівно: якщо тобі подобається).

2. Прислівник **beaucoup** визначає лише дієслова, прикметники у вищому ступені порівняння та прислівники **plus, moins, trop** :

a) Il est **beaucoup** trop âgé ;

b) Il l'estime **beaucoup** ;

c) Il est **beaucoup** plus sage que sa sœur.

Beaucoup de з іменником має значення «багато, велика кількість».

Beaucoup d'amis, beaucoup de pays.

Правила орфографії

Іменники жіночого роду, що закінчуються на [u], пишуться через **-oue** :

la boue — бруд; la joue — щока;

la moue — гримаса незадоволення.

Виняток: la toux — кашель.

Іменники чоловічого роду на [u] пишуться через **-ou** :

l'acajou — червоне дерево; le bijou — коштовність;

le joujou — іграшка.

Винятки:

l'époux	чоловік	le coût	витрати
le courroux	гнів	août	серпень
le remous	коловорот	le goût	смак
le caoutchouc	каучук	le ragoût	рагу
le moût	солодкий рослинний сік	le joug	ярмо
le pouls	пульс	le loup	вовк

ГРАМАТИКА

1. 2-а особа множини теперішнього часу дієслів першої — третьої груп.

У 2-й особі множини теперішнього часу всі дієслова мають закінчення **-ez** :

trouver (1er gr.) — vous trouvez,
finir (2e gr.) — vous finissez,
écrire (3e gr.) — vous écrivez,
devoir (3e gr.) — vous devez.

Винятки: faire — vous faites,
dire — vous dites,
être — vous êtes.

2. Питальний прислівник **où**.

Питальний прислівник **où?** (де?, куди?) слугує питанням до обставини місця:

Où faites-vous vos études ?

*Порядок слів у питальному реченні, що починається з питального прислівника **où**.*

1. Якщо підмет питального речення виражений особовим займенником (крім 1-ї особи однини дієслів першої групи та більшості дієслів третьої групи), питання будується за допомогою простої інверсії:

Où retrouve-t-il ses amis ?

2. Якщо підмет питального речення виражений іменником, то можливі обидва види інверсії — проста і складна.

Проста інверсія: Où travaille Jérôme ?

Складна інверсія: Où Jérôme travaille-t-il ?

Складна інверсія обов'язкова тоді, коли підмет і прямий додаток питального речення виражені іменником:

Où monsieur Leroux achète-t-il le journal *l'Équipe* ?

Якщо підмет виражений особовим займенником 1-ї особи однини, питальне речення будується за допомогою питального звrotу **est-ce que ?**, що стоїть після питального прислівника:

Où est-ce que je trouve mes stylos ?

3. Означений артикль.

Для позначення визначеності означений артикль вживається:

1) перед іменниками, що означають родові та видові поняття:

La tulipe est une fleur ;

2) перед іменниками абстрактними, або вжитими у загальному значенні:

J'aime beaucoup **la musique** ;

3) перед іменниками, що означають єдині свого роду предмети:

Le ciel est clair, **la mer** est calme ;

4) перед іменниками, що мають уточнення, або підрядне означальне речення:

C'est **le livre** du maître.

Prenez **la revue** qui est sur la table ;

5) означений артикль вживається для позначення предмета, єдиного в конкретній ситуації:

Fermez **la fenêtre** ;

6) для позначення предмета, про який вже йшла мова:

Une femme traverse la place.

La femme est jeune et belle ;

7) означений артикль часто має вказівне або присвійне значення:

Mettez **le journal** sur **le bureau**

(ce journal sur ce bureau).

Où est la **gomme** ? (ma gomme).

4. Місце прислівника при дієслові.

У простому часі прислівник ставиться після дієслова:

Philippe travaille **ici**.

Прислівник **y** ставиться перед дієсловом:

Elle **y** va à pied.

5. Неозначені прикметники.

Неозначений прикметник **tout** узгоджується в роді та числі з іменником. Він має такі форми:

Число	Чоловічий рід	Жіночий рід
Однина	tout [tu]	toute [tut]
Множина	tous [tu]	toutes [tut]

Прикметник **tout** супроводжується артиклем або іншим детермінативом.

ЗАПАМ'ЯТАЙТЕ:

tout (un ..., le ..., ce ..., mon ...) + іменник чоловічого роду однини;

toute (une ..., la ..., cette ..., ma ...) + іменник жіночого роду однини;

tous (les ..., ces ..., mes ...) + іменник чоловічого роду множини;

toutes (les ..., ces ..., mes ...) + іменник жіночого роду множини:

Je travaille toute la journée. —

Я працюю цілий день.

Tous ses camarades lisent *Le Figaro*. —

Всі його товариші читають «*Фігаро*».

Tout вживається без артикля у деяких виразах:

à tout propos — з будь-якого приводу;

de toutes parts — з усіх кінців;

à toute bride — щодуху.

Неозначений прикметник **chaque** вживається тільки в однині. Він вказує, що істота або річ, яку він визначає, є частиною якоїсь групи.

Chaque ніколи не супроводжується артиклем:

Chaque élève de notre groupe va au stade.

Неозначений прикметник **autre** розрізняє дві істоти, або дві речі.

Він вживається перед іменником і супроводжується артиклем:

C'est une **autre** chemise. De l'**autre** côté de la rue.

Autre вживається без артикля в сталих виразах:

C'est **autre** chose. — Інша річ.

Вправи на читання

1. Amadou, caillou, pou, chou, sou, fou, coucou, roue, proue, boue, août, goût, ragoût, coût, coup, arrière-goût, soupe, troupe, poule, moule, four, tour, sourd, jour, cour, rouge, louve, blouse.

2. Douceur, doubler, Louvre, douze, touriste, bigoudi, pousser, amour, ajouter, autour.

3. Rouille, rouillage, pouillard, nouilles, nouillettes, pouiller, souiller, touiller, mouillure, mouillage, fouille, douillet, bouillote.

4. Vous ôtez, vous copiez, vous faites, vous apportez, vous occupez, vous dites, vous ouvrez, vous arrivez, vous achetez, vous lisez, vous êtes, vous écrivez, vous aimez.

5. Signe, signal, Espagne, Bretagne, baigne, ligne, digne, vigne, règne, Champagne, peigne, aligner, signer, peigner, saigner, baignade, baigneur.

Письмові вправи

1. Перепишіть речення на стор. 95, поділіть їх на ритмічні групи. Поставте знаки зчеплення та зв'язування. Позначте в транскрипції голосні звуки та відмітьте їх довготу.

2. Запишіть фрази транскрипцією. Зверніть увагу на довготу голосних.

1. Le clown sort et claque la porte. 2. Tous les élèves de notre groupe aiment le sport. 3. Il est trop tôt pour faire le diagnostic. 4. Madame Agnès est assez jeune.

3. Дайте графічне зображення до наведених фраз і виділіть слова з довгими голосними.

1. {seduzturistvizitlæluvr |||

3. [mæsʝəlavɪŋpɛpaŋɛs |||

2. [lululilɛʝurnal |||

4. [ʝətruvtusanaɲyɾɛl |||

4. У колонці б знайдіть відповідну транскрипцію до слів із колонки а.

a)	b)
1. pour	a) [pys]
2. pur	b) [py:r]
3. cuve	c) [ku:v]
4. sur	d) [su:r]
5. roue	e) [ry]
6. bouche	f) [diŋ]
7. couve	g) [byʃ]
8. puce	h) [pu:r]
9. digne	i) [buʃ]
10. bûche	j) [ru]
11. sourd	k) [sy:r]
12. rue	l) [ky:v]
13. dîne	m) [din]

5. Поділіть на окремі слова:

a) toutelajournéeboristravailleavecplaisir ;

b) ilaimebeaucoupscousinequitéléphonedelasorbonne.

6. Дайте відповіді на запитання.

1. Jérôme Clouzot où habite-t-il ? 2. Qui est-il ? 3. Jérôme où travaille-t-il ? 4. A quelle heure déjeune-t-il ? 5. A quelle heure retourne-t-il à l'usine ? 6. Où va Jérôme après le travail ? 7. Qui trouve-t-il au stade ? 8. Avec qui dîne Jérôme ? 9. Qu'est-ce qu'il aime ? 10. Quelle équipe gagne le match ?

7. Замініть крапки прикметником **autre** та іменником, що стоїть в дужках.

Зразок: Trouvez ... (une revue).

Trouvez une autre revue.

1. Mettez ... (une robe). 2. Donnez à votre sœur ... (une pomme). 3. Sonnez à ... (une porte). 4. Prenez ... (une gomme). 5. Cherchez ... (une femme). 6. Achetez ... (une chemise). 7. Il faut apporter ... (une chaise). 8. La famille de Clouzot habite ... (une ville). 9. Ecrivez ... (une lettre). 10. Faut-il acheter ... (une blouse) ?

8. Заповніть пропуски неозначеним прикметником **tout** у відповідному роді та числі.

1. Leroux lit ... les articles sérieux. 2. ... la presse parle de la visite du Premier ministre de l'Ukraine au Canada. 3. J'écris à ... mes amis. 4. ... les femmes travaillent avec plaisir. 5. ... les jours, il lit ... la presse les après-midi. 6. ... la famille dîne à six heures. 7. ... les filles de madame Cadet travaillent à l'usine Renault. 8. Faites ... les exercices à la page douze. 9. Lisez ... le texte. 10. ... notre groupe joue au volley-ball.

9. Поставте дієслова в другій особі множини:

écouter la radio	apporter le journal
jouer au volley-ball	arriver très tôt
dire la vérité (правда)	faire tous les exercices
être libre	assister au match
mettre une robe	venir au tableau

10. а) Запам'ятайте 2-гу особу множини дієслів третьої групи:

aller — vous allez	vivre — vous vivez
être — vous êtes	vouloir — vous voulez
faire — vous faites	mettre — vous mettez
lire — vous lisez	sortir — vous sortez
dire — vous dites	pouvoir — vous pouvez
écrire — vous écrivez	avoir — vous avez
ouvrir — vous ouvrez	partir — vous partez
prendre — vous prenez	

б) Складіть речення з цими дієсловами.

11. До наведених відповідей поставте запитання за допомогою прикметника **où**.

1. Vous pouvez mettre votre auto près du stade. 2. Je vais au musée. 3. Loulou court à l'école. 4. Madame Leroux habite Strasbourg. 5. Raoul va à Toulouse avec sa mère. 6. La craie est sous le tableau. 7. Après les cours je vais au stade. 8. Jérôme Clouzot travaille à l'usine Renault. 9. Jérôme veut assister au match de football. 10. Elle va vers le métro. 11. Claude pose le stylo sur le bureau. 12. Frédéric écrit tous ces mots au tableau. 13. Simone est à l'hôtel.

12. Перекладіть французькою мовою.

1. Куди ви йдете після занять? 2. Де у вашому рідному місті знаходиться стадіон? 3. Де навчається ваша дочка? 4. Де вчитель пише слова? 5. Куди йде Жорж? 6. Де працює Клод Дюваль? 7. Де ви вчитеся? 8. Де ви знаходитесь? 9. Де ви берете всі ці журнали? 10. У вас є замок? Де він знаходиться? 11. Куди ви складаєте всі ці листи? 12. Де Петро купує газету кожного дня?

13. Замість крапок поставте означений або неозначений артикль.

1. C'est ... équipe. 2. C'est ... équipe de notre ville. 3. C'est ... chapeau de papa. 4. Claude ferme ... fenêtre. 5. Jérôme apporte ... rose. 6. Yves fait ... faute. 7. Mettez ... autre blouse. 8. J'aime beaucoup ... livres. 9. C'est ... été. 10. ... femme est assise près de ... porte. ... femme a ... yeux gris et ... cheveux frisés. 11. Vous travaillez toute ... journée? 12. Il fait très chaud, ouvrez ... fenêtre. 13. J'achète ... livres, ... cahiers, ... stylos. 14. Sophie va à ... école maternelle. 15. Après ... travail ... famille dîne. 16. ... soleil brille.

14. Замість крапок вставте слова **presque, toujours, aussi, autre, surtout, chaque.**

1. ... semaine elle écrit une lettre à sa famille. 2. Elle téléphone ... à sa sœur. 3. Lucie étudie la littérature française, elle aime ... les poésies de Prévert. 4. Cette gomme n'est pas bonne, apportez une ... gomme. 5. J'écoute les nouvelles à la radio ... jour. 6. Il ne suffit pas d'être doué, il faut ... travailler.

15. а) Запам'ятайте омоніми:

vers *m* — вірш, verre *m* — скло, verre *m* — склянка, ver *m* — черв'як, vert (*adj*) — зелений, vers (*conj*) — до, біля.

б) Вставте відповідне слово замість крапок:

1. J'aime ... de Pouchkine. 2. Une pyramide de ... 3. Mon ... est sur la table. 4. ... de terre. 5. Ce stylo est ... 6. Il court ... la gare.

16. Перекладіть французькою мовою.

а) 1. Сонце зігріває землю. 2. Данієль біжить до школи. 3. Він приносить друзям газету «Фігаро». 4. Вони її читають із задоволенням. 5. А яку газету читаєте ви? — Я завжди читаю газету «Київські новини». 6. Друзі Жерома люблять спорт, особливо футбол. 7. Мадам Леру працює майже кожного дня. 8. Якщо вона не зайнята, вона їде до своєї матері в Тулузу. 9. Тут жарко, відчиніть вікно, будь ласка. 10. Ти слухаєш останні вісті? — Я їх завжди слухаю по радіо. 11. Вчитель не знаходить крейду. Де вона? — Сергію, принеси, будь ласка, крейду (*de la craie*). 12. Куди ви йдете після занять? — Я хочу піти на стадіон. Мої друзі там грають у волейбол. 13. Якого кольору ваша сукня? — Вона червона. 14. Марія не любить цей колір. 15. Я хочу вчити іспанську мову. 16. Учні пишуть диктант. 17. — Напишіть це речення з нового рядка, — каже вчитель. 18. Потрібно зробити всі вправи на дванадцятій сторінці. 19. Наші друзі приїздять із Тулузи. Це гарна новина, чи не так? 20. Мати купує Марселю сорочку. Сорочка гарна, вона сірого кольору. 21. — Я не хочу надягати цю сукню, вона мені не личить, каже Тереза. — Я хочу надягти іншу сукню.

б) 1. Батько Люсі — робітник, він працює на заводі «Рено». 2. Вона дуже любить свою сім'ю. 3. Після роботи Михайло повертається додому. 4. Він обідає зі своєю сім'єю. 5. Після обіду сім'я йде на стадіон подивитися матч на кубок країни. 6. Команда нашого міста забиває два голи і виграє. 7. Я завжди дивлюсь телевізор. 8. Він слухає останні спортивні новини. 9. Моніка телефонує своїй сім'ї майже кожної суботи. 10. Опівдні Жером іде додому обідати, він повертається на завод о другій годині. 11. Що ти робиш в суботу? — Я хочу відвідати (visiter) музей нашого міста. 12. Поль, ідіть до дошки і напишіть, будь ласка, дату. 13. Клод дає книгу викладачеві, він розгортає її на дванадцятій сторінці. 14. Розгорніть книги та читайте текст. 15. Поклади, будь ласка, всі ці книги на письмовий стіл. 16. Моя сестра навчається в Сорбонні (la Sorbonne), кожного дня вона йде пішки до університету.

ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ (уроки 8—10)

Зробіть класифікацію слів залежно від вимови [o] чи [ɔ] :

Delort, abricot, dossier, émotion, ôter, côtelette, cosaque, cauchemar, lauréat, hôpital, beau, chose, atome, sauter, endosser, toast, grosse.

[o] :

[ɔ] :

Дайте графічне зображення слів, що даються в транскрипції.

1. [telefɔne] à votre sœur ! 2. [ʁɛt] l'exercice numéro six. 3. Je [mɛ] ma veste grise. 4. Je [sɔ:r] à quatre heures. 5. Vous [kɔrize] les cahiers. 6. Il [vø] visiter ce musée. 7. Je [pø] t'aider. 8. Vous [vɔne] à neuf heures. 9. Il [kur] vite. 10. [dit] la vérité. 11. [fini se] vite votre travail. 12. [sɔne] à la porte.

Прочитайте текст уроків 8, 9, 10. Дайте відповіді «так» чи «ні». Виправте неточності.

1. Patricia est dessinatrice.
2. Dorothee est secrétaire chez le directeur de la fabrique textile.
3. Le samedi elle est occupée.
4. Georges va à l'usine.
5. La petite sœur de Georges, Sophie, va à l'école maternelle.
6. La famille dine à sept heures.

7. Jérôme Clouzot habite Toulouse.
8. Il est professeur.
9. Jérôme aime le football.
10. Après le dîner Georges fait la vaisselle.

Qu'est-ce que c'est ? чи **Qui est-ce ?** Дайте відповіді за зразком.

Зразок: — Qu'est-ce que c'est ? — C'est une machine.

1. une lettre	6. l'actrice du théâtre
2. le directeur d'une usine	7. Mme Calmard
3. M. Richard	8. une jeune fille
4. une école	9. une chemise
5. un secrétaire	10. une gomme

Складіть речення, використовуючи слова з колонок А, В, С. Знайдіть місце в реченні для прикметників.

	А	В	С
C'est	une	vieille belle jolie petite bonne nouvelle grise jaune rouge	bibliothèque robe sportive porte pomme école chemise note revue

Поставте слова у відповідному порядку.

1. Cinéma peux au aller tu ?
2. Est Vivienne samedi libre est-ce que ?
3. Ne pas le je travaille jeudi.
4. Dîner Richaud elle chez samedi les ce vient.
5. Seule Erny elle à habite.

Замість крапок поставте відповідні прийменники або артикли у злитій формі.

1. Il va ... Opéra. 2. C'est la table ... professeur. 3. Anne va ... plage. 4. C'est le drapeau ... équipe Dynamo. 5. C'est le stylo ... ingénieur. 6. Vous déjeunez ...! café. 7. Le professeur corrige les fautes ... élèves. 8. C'est la copine ... sœur de Georges. 9. Je peux aller ... cinéma. 10. Julia dit bonjour ... amis de sa sœur. 11. Elle n'aime pas aller ... café.

✓ Запишіть дієслова у відповідній формі.

1. Qu'est-ce que vous (faire) samedi ?
2. Elle (aller) chez Nicole.
3. Est-ce que tu (pouvoir) venir ?
4. (Lire)-elle des livres ?
5. Elle les (lire) avec plaisir.
6. Vous (travailler) à Paris ?
7. (Sortir)-vous avec des amis ?
8. Je (sortir) avec mes amis.
9. (Vouloir)-vous une cigarette ?
10. (Vouloir)-tu aller au théâtre ?
11. Je (aller) chez le directeur.
12. (Aimer)-tu le thé ?

✓ **Le, la, les** чи **une**.

1. Elle adore ... village.
2. Aimes-tu ... café ?
3. J'aime ... musique.
4. ... rose es/ ... fleur.
5. ... ciel est clair, ... mer est calme.
6. Prenez ... livre qui est sur la table.
7. Où est ... stylo ?
8. Mettez ... revues sur ... bureau.
9. Veux-tu ... pomme ?
10. Lucie est ... bonne sportive.
11. ... dame traverse ... place, ... dame cherche ... pharmacie.

✓ Доповніть речення за зразком.

Зразок: Marie : dessinatrice/élève

(Être) Est-ce que Marie est dessinatrice ?

Non, elle n'est pas dessinatrice, elle est élève.

Elle est une bonne élève.

(Être) 1. Marie-Isabelle : élève/professeur.

2. Catherine : bibliothécaire/actrice

3. Gérard : directeur/ingénieur

4. Charles : architecte/ouvrier

5. Luc : pianiste/aviateur

6. Lucie : dessinatrice/secrétaire

7. Albert : mineur/alpiniste

8. Anne : avocate/juge

9. Philippe : guitariste/flûtiste (флейтист)

10. Yvonne : sportive/journaliste

УРОК 11

Голосний [ɔ̃]

[ɔ̃] — носовий голосний заднього ряду, відкритий, лабіалізований. Положення органів мовлення середнє між [ɔ] та [o]. Піднебінна завіса опущена, повітря проходить одночасно через ніс та рот. Язик ледь відтягнений назад, кінчик язика не доторкається до нижніх зубів. Рот широко відкритий, губи витягнуті вперед та округлені.

Звук [ɔ̃] історично довгий. Він може бути напівдовгим та коротким.

Графічне зображення звуку [ɔ̃]

Звук	Написання	Положення	Приклади
[ɔ̃]	on	у кінцевій позиції та перед усіма приголосними, що не вимовляються, крім n	ton, pont, long, <i>але:</i> sonner [sɔ̃-ˈne]
	om	у кінцевій позиції та перед усіма приголосними, що не вимовляються, крім m та n	nom, plomb, <i>але:</i> sommeil [sɔ̃-ˈmej], automne [ɔ̃-ˈtɔ̃n]
	un, um	у запозичених словах	jungle [ˈʒɔ̃:gl], punch [ˈpɔ̃:ʃ], secundo [sə-ˈgɔ̃-ˈdo], lumbago [lɔ̃-ˈba-ˈgo]
[ɔ̃ː]	on, om	у середині слова перед приголосними, що вимовляються	longueur [lɔ̃-ˈgœ:r], raconter [ra-ˈkɔ̃-ˈte]
[ɔ̃ː]	on, om	у кінці слова перед приголосними, що вимовляються	oncle [ˈɔ̃ːˈkl], bombe [ˈbɔ̃ːˈb]

Позиція в слові [ɔ̃]

Графічне зображення	Початок	Середина	Кінець
on	oncle	bonjour	leçon
om	ombre	bombe	nom
un	—	jungle	—

la saison   пора року
le frère   брат
l'oncle   дядько
Lyon   Ліон
Lyonnais   ліонець
          (житель
          Ліону)

Слова до фраз

ils sont (être, 3-е gr.)   вони є, вони знаходяться
nous lisons   ми читаємо
nous écrivons   ми пишемо
nous conjugurons   ми відмінюємо
nous faisons [fə-ˈzɔ̃]   ми робимо, ми виконуємо
(faire, 3-е gr.)

le nom	прізвище	tu sais	ти знаєш
le prénom	ім'я	le crayon	олівець
le quai	перон (вокзалу)	[kre - 'jɔ]	добрий,-а,
bonjour	добрий день	bon, bonne	хороший,-а
le garçon	хлопець, хлопчик	la prononciation	вимова
il répond	він відповідає	non	ні
(répondre, 3-e gr.)		mon, ton, son	мій, твій, його, її (<i>присвійні</i> <i>прикметники</i>)
allons	ходімо		
ils vont	вони йдуть	ce sont	множина кон- струкції c'est
la maison	будинок		наші, ваші (<i>присвійні</i> <i>прикметники</i>)
le pont	міст	nos, vos	
long, longue	довгий, -а		
une leçon	урок		
la grammaire	граматика	que	що (<i>сполучник</i>)

Phrases

Chaque saison mon frère Gaston va chez son oncle qui habite Lyon. Son nom est Dupont, son prénom est Léon. Il est Lyonnais.

Gaston arrive à Lyon. Son oncle est déjà sur le quai.

— Bonjour, mon cher oncle, dit Gaston.

— Bonjour, mon garçon, répond Léon. Allons vite.

Ils vont vite à la maison. Ils traversent le pont. Ce pont est assez long.

C'est une leçon de grammaire. Les élèves sont à leurs places. A la leçon nous lisons et nous écrivons, nous conjugons des verbes, nous faisons des exercices de grammaire. Ce sont des exercices difficiles.

Le professeur dit que notre prononciation est bonne et que nous faisons des progrès.

Sais-tu l'adresse de Georges Dupont ? — Non, je ne sais pas son adresse. C'est Brigitte qui la sait.

J'achète des stylos et des crayons. Ces crayons sont bons. Est-ce que ce sont vos crayons ? — Non, ce ne sont pas nos crayons, ce sont les crayons du frère de Georges.

à la maison	дома, додому
une leçon de grammaire	урок граматики
les exercices de grammaire	граматичні вправи
faire des progrès	робити успіхи, досягати успіхів

Слова до тексту

une salle	класна кімната,	onze	одинадцять
d'études	аудиторія	lisons !	почитаємо
nous sommes	ми є (1-а особа мн. дієслова être)	une question	(lire, impératif) питання
ils sont	вони є (3-я особа мн. дієслова être)	la cour	двір
le registre	класний журнал	on	неозначено- особовий
tout le monde	всі	on sonne	звінок
alors	тоді	1. une pause	перерва
		2. une récréation	

Texte

Nous sommes à l'école. C'est notre salle d'études. Elle est claire. Les fenêtres donnent sur la cour.

Les élèves sont déjà à leurs places. La cloche sonne. Quelle heure est-il ? Il est neuf heures. Le professeur arrive. Il ouvre le registre et il lit la liste des élèves. Tout le monde est là. Alors le professeur dit : «Ouvrez vos livres à la page onze. Lisons le texte.» Les élèves ouvrent leurs livres et ils lisent le texte. Le professeur pose des questions et les élèves répondent à ses questions.

Philippe écrit les mots au tableau. Les autres écrivent sur leurs cahiers.

On sonne. C'est une pause (une récréation). Les élèves quittent la salle d'études.

les fenêtres donnent sur la cour	вікна виходять на подвір'я
la cloche sonne	дзвонить дзвінок
la liste des élèves	список учнів
tout le monde est là	всі є (присутні)
poser des questions	задавати питання
répondre aux questions	відповідати на питання
écrire sur le cahier	писати в зошиті

Dialogue

- Bonjour, monsieur le professeur !
- Bonjour, Hélène ! Fermez la porte, s'il vous plaît. Savez-vous votre leçon ?
- C'est ça, monsieur.
- Répondez : qu'est-ce que c'est ?
- C'est une revue.
- De quelle couleur est la revue ?
- La revue est jaune.
- Qu'est-ce que c'est ?
- Ce sont des crayons.

- De quelle couleur sont les crayons ?
- Les crayons sont bleus.
- Où sont les crayons ?
- Ils sont sur le bureau.
- De quelle couleur est la craie ?
- La craie est rouge.
- Est-ce que la robe de Marie est verte ?
- Non, la robe de Marie n'est pas verte, elle est grise.
- Où sont les chaises ?
- Les chaises sont près de la fenêtre.
- Merci, Hélène, c'est bon.

Ж. Може

Правила читання

1. Знак **cédille** [se-`dij], що ставиться під **c**, вказує на те, що буква **c** повинна вимовлятися як [s] в положенні перед **a, o, u** :
leçon, garçon, façade.
2. Носовий звук [ɔ̃] передається буквосполученням **on, om**, причому **om** пишеться перед приголосними **p, b** :
nombre, pompe,
а також у кінці слова:
nom, prénom.
3. Носові звуки бувають довгі, напівдовгі та короткі. Вони довгі в закритому складі:
monde [ˈmɔ̃:d], ils répondent [re-`pɔ̃:d],
напівдовгі у відкритому складі:
conjuguer [kɔ̃-zy-`ge],
короткі в кінцевій позиції:
maison [mɛ -`zɔ̃], pont [ˈpɔ̃].
4. Якщо слово закінчується на носовий голосний, а наступне слово починається з голосного, то, цілком зберігаючи носовий звук, на початку наступного слова вимовляється звук [n] :
son oncle [sɔ̃-`nɔ̃:kl],
mon école [mɔ̃-ne-`kɔl].
У розмовному стилі можлива деназалізація при зв'язуванні:
son oncle [sɔ-`nɔ̃:kl],
mon école [mɔ-ne-`kɔl].
5. У дієслові *faire* в 1-й особі, множини теперішнього часу **ai** вимовляється як [ə] :
nous faisons [fə -`zɔ̃].
6. Буква **y** між двома голосними відповідає двом **i**, одне з яких утворює звук з попередньою голосною, а друге вимовляється як [j] перед голосною:
crayon (craiiion) [krɛ`jɔ̃].

7. Суфікс іменників **-tion** читається як [sjɔ̃] за винятком тих випадків, коли перед ним стоїть буква **s**, у такому разі цей суфікс читається як [tʃɔ̃] :

La prononciation [la-prɔ̃-nɔ̃-sja-ˈsjɔ̃],
 але la question [la-kɛs-ˈtʃɔ̃].

Пояснення до тексту

Tout le monde [tu-ˈlmɔ̃:d] (всі) — синонім **tous** [tus] — вказує тільки на особи. Дієслово, що стоїть після **tout le monde** ставиться в 3-й особі однини:

tout le monde **est** là ;

tout le monde **arrive** à l'heure.

ГРАМАТИКА

1. Конструкція **c'est — ce sont**.

Зворот **c'est** у множині має форму **ce sont**.

C'est une école. Ce sont des écoles.

Ce n'est pas une blouse. Ce ne sont pas des blouses.

Est-ce que ce sont des maisons ?

Питальна форма від **ce sont** утворюється за допомогою **est-ce que** :

Est-ce que ce sont des garçons ?

2. Відмінювання дієслів першої групи в теперішньому часі дійсного способу.

Travailler	
Стверджувальна форма	Заперечна форма
Je travaill-e	Je ne travaille pas
Tu travaill-es	Tu ne travailles pas
Il travaill-e	Il ne travaille pas
Elle travaill-e	Elle ne travaille pas
Nous travaill-ons	Nous ne travaillons pas
Vous travaill-ez	Vous ne travaillez pas
Ils travaill-ent	Ils ne travaillent pas
Elles travaill-ent	Elles ne travaillent pas
Питальна форма	Питально-заперечна форма
Est-ce que je travaille ?	Est-ce que je ne travaille pas ?
Travailles-tu ?	Ne travailles-tu pas ?
Travaille-t-il ?	Ne travaille-t-il pas ?
Travaille-t-elle ?	Ne travaille-t-elle pas ?
Travaillons-nous ?	Ne travaillons-nous pas ?
Travaillez-vous ?	Ne travaillez-vous pas ?
Travaillent-ils ?	Ne travaillent-ils pas ?
Travaillent-elles ?	Ne travaillent-elles pas ?

Але перед **en** та **y** буква **s** зберігається для милозвучності:

Parles-en à Paul ! Vas-y !

Дієслова **être, avoir, savoir, vouloir** мають особливі форми в наказовому способі.

Être : Sois ! Soyons ! Soyez !

Avoir : Aie ! Ayons ! Ayez !

Savoir : Sache ! Sachons ! Sachez !

Vouloir : Veuille ! Veillons ! Veuillez !

Форму **veuillez** вживають, коли хочуть надати наказу більш офіційної форми:

Veillez agréer, M. le Ministre, les assurances de ma haute considération.

(Прийміть, пане міністре, запевнення в моїй високій пошані.)

Займенники-додатки при дієсловах у наказовому способі змінюють форму та місце.

У стверджувальній формі ці займенники ставляться після дієслова, а займенники **me, te** замінюються на **moi, toi** :

Fais-**le** ! Prends-**en** ! Allons-**y** ! Regarde-**moi** ! Assieds-**toi** !

У заперечній формі наказового способу займенники ставляться перед дієсловом, форма їх не змінюється:

Ne **le** fais pas ! N'**en** prends pas !

N'**y** allons pas ! Ne **me** regarde pas !

4. Неозначено-особовий займенник **on**.

On вживається як підмет дієслова в 3-й особі однини. Цей займенник має значення «люди» взагалі або «людина», «хтось». В українській мові займенник **on** з дієсловом в 3-й особі однини відповідає неозначено-особовому реченню з дієсловом в 3-й особі множини:

On dit qu'il est malade Кажуть, що він хворий.

On може вказувати на певну особу, тоді він має значення «я, ми, ви»:

Qu'est-ce qu'**on** fait là-bas ? Що ви там робите?

Після слів **et, si, ou, où** для милозвучності вживають форму **l'on** :

C'est la salle où **l'on** écoute la musique.

Вправи на читання

1. Mon, ton, son, bon, long, rond, bouton, mouton, fond, maison, plafond, bonbon, ponton, canton, fronton, coupon.

2. On — onde, pont — ponde, bon — bombe, son — sonde, long — longue, rond — ronde, son — songe, font — fonte, mon — monde.

3. Tomber, nombre, sombre, ombre, bomber, pomper.

4. Nous marchons, nous répétons, nous disons, nous ouvrons, nous écoutons, nous apportons, nous assistons, nous gagnons, nous habitons, nous étudions.

5. Mon oncle, ton ami, son journal, son crayon, mon frère, ton groupe, ton livre, son cahier, mon pays, mon toast, ton rôle, son chapeau, son paletot, son stylo.

6. On reste, on aime, on regarde, on met, on dit, on veut, on travaille, on arrive, on déjeune, on lit, on fait, on prépare, on répond, on sait.

7. Leçon, reçu, garçon, façon, façade, maçon, colimaçon, hameçon, conçu, forçat, forçage.

8. Balayette, balayage, cobaye, débayer.

Письмові вправи

1. Перепишіть речення на стор. 108, поділіть їх на ритмічні групи. Поставте знаки зчеплення та зв'язування. Позначте в транскрипції голосні звуки та відмітьте їх ритмічну довготу.

2. Запишіть фрази транскрипцією. Зверніть увагу на довготу голосних.

1. Le nom de ce garçon est Léon. 2. Prenez ce crayon rouge. 3. Les garçons sont dans la salle d'études. 4. A deux heures nous faisons une pause.

3. Дайте графічне зображення до наведених фраз та виділіть слова з довгими голосними та напівголосними.

1. [nutravajɔbokualamezɔealabibliotek ||]

2. [nusɔmsis ||]

3. [ləpɔfɛsœrdikənufəzɔdeprɔgrɛ ||]

4. [lezelevpɔnɔsləsɔ ||]

4. У колонці *b* знайдіть відповідну транскрипцію до слів із колонки *a*.

a)	b)
1. mot	a) [ˈɔ:d]
2. mont	b) [ˈmɔ]
3. allô	c) [a-ˈlɔ]
4. long	d) [a-ˈlo]
5. direction	e) [ˈlɔ:g]
6. composition	f) [ʒɛs-ˈtjɔ]
7. allons	g) [ˈmo]
8. gestion	h) [kɔ-ˈpo-zi-ˈsjɔ]
9. onde	i) [di-rɛk-ˈsjɔ]
10. longue	j) [ˈlɔ]

5. Поділіть на окремі слова:

- a) monbongarçonprononçonstonnomettonprénom ;
b) nousécrivonsdesexercicesatableauetsurnoscahiers.

6. Дайте відповіді на запитання.

1. Où êtes-vous ? 2. Est-ce votre salle d'études ? 3. Est-elle claire ? 4. Les fenêtres où donnent-elles ? 5. Où sont les élèves ? 6. Qui arrive à neuf heures ? 7. Que fait le professeur ? 8. Que dit le professeur aux élèves ? 9. Que fait Philippe ?

7. Поставте дієслова в 1-й особі множини теперішнього часу.

habiter Lyon	faire des exercices
conjuguer des verbes	lire ce texte
prononcer tous les sons	écrire une dictée
déménager cette semaine	ouvrir cette fenêtre
écouter la radio	aller à la maison
gagner le match	mettre les cahiers sur le bureau
regarder par la fenêtre	partir jeudi

8. Поставте дієслова, що стоять в дужках, у теперішньому часі:

1. Il (travailler) avec ses amis. 2. Je (arriver) toujours à la faculté à dix heures. 3. Nous (conjuguer) les verbes à la leçon. 4. Ils (traverser) le pont. 5. Les fenêtres (donner) sur la cour. 6. Le professeur (poser) des questions. 7. Je (jouer) au football. 8. (Retrouver)-tu tes amis au stade ? 9. (Assister)-vous à ce match ? 10. Notre équipe (gagner). 11. Je ne (jouer) pas au volley-ball. 12. (Écouter)-tu les dernières nouvelles à la radio ? 13. On (téléphoner). 14. On ne (regarder) pas par la fenêtre. 15. (Placer)-nous les livres sur la table question.

9. Запишіть речення в заперечній та питальній формах.

1. Nous prononçons ces sons. 2. Je répète cette règle. 3. Tu prépares tes cahiers et tes livres. 4. Les élèves parlent russe. 5. Je joue au volley-ball. 6. Vous apportez ces revues. 7. Chaque saison Gaston va chez son oncle. 8. Les élèves sont à leurs places. 9. Nous déménageons samedi. 10. On sonne à six heures. 11. Jérôme écrit au tableau. 12. Je dîne avec ma famille. 13. Vous passez près de l'école. 14. Tu dessines le chapeau de papa. 15. On téléphone.

10. Поставте дієслова в наказовому способі:

- a) 1. Vous saluez vos collègues. 2. Tu prépares le dîner. 3. Nous répétons les poésies. 4. Tu poses des questions au professeur. 5. Vous donnez ces pommes à votre soeur cadette. 6. Nous ouvrons nos livres. 7. Nous achetons des crayons. 8. Vous écoutez votre professeur. 9. Tu apportes ce journal. 10. Nous quittons la salle d'études.

б) Дайте поради, вживаючи дієслова в стверджувальній та заперечній формах:

*Зразок: Téléphoner à Serge. Téléphone-lui !
Ne lui téléphone pas !*

1. Aller au cinéma. 2. Écrire à ses copains. 3. Inviter les parents. 4. Lire les romans de Zola. 5. Faire cet exercice. 6. S'asseoir près de la porte.

11. Перекладіть французькою мовою розпорядження, які вчитель дає учням у класі:

Подивіться на дошку!

Не розмовляйте!

Слухайте текст!

Вийдіть!

Повторіть усі слова!

Закрийте книги!

Вивчіть це правило!

Відкрийте зошити!

Говоріть!

Візьміть свої книги!

Напишіть дату на дошці!

Покладіть свої зошити на

Не забувайте! Зробіть вправу № 4!

стіл учителя!

12. П'ята година ранку. Ви виходите з дому. Залишіть розпорядження своїм дітям. Вживайте дієслова в наказовому способі у ввічливій формі (в однині та множині):

Il faut : faire les courses (acheter beurre, pommes, café, sucre)

écrire une lettre aux amis

faire la vaisselle

aller à la pharmacie

ne pas oublier de faire les exercices

ne pas ouvrir la porte aux personnes que vous ne connaissez pas

ne pas jouer avec des allumettes.

13. Запишіть речення в усіх особах питально-заперечної форми:

Je travaille comme professeur.

14. Поставте речення в множині.

1. C'est mon professeur. 2. C'est la chemise de Jérôme. 3. C'est une leçon de géographie. 4. Elle est assise près de la porte. 5. De quelle couleur est cette fleur ? 6. Où est ta blouse ? 7. C'est une question difficile. 8. C'est mon stylo. 9. C'est ma classe. 10. Je fais mes études à l'Université. 11. Ce n'est pas une rue, c'est une place. 12. Est-ce une robe ? Ce n'est pas une robe, c'est une blouse.

15. Замініть особові займенники неозначено-особовим займенником **on**.

1. Ils cherchent des livres. 2. Nous écrivons des lettres. 3. Il lit cette revue. 4. Ils apportent ce journal. 5. Ils sonnent à la porte. 6. Elles ouvrent les fenêtres. 7. Ils traversent le pont. 8. Nous prononçons tous les sons. 9. Nous lisons ce texte. 10. Ils vont à la maison.

16. Поставте в множині:

son oncle, mon crayon, ta maison, ma leçon, ton frère, ma clef, son cours, ma robe, ta blouse, sa table, mon livre, ton exercice, son texte, mon boeuf, ta pomme.

17. Заповніть пропуски необхідними прийменниками.

1. Mon frère va ... son oncle. 2. Léon est ... le perron. 3. Ils vont vite ... la maison. 4. C'est une leçon ... grammaire. 5. Les élèves sont ... leurs places. 6. Ils écrivent ... leurs cahiers. 7. Elle ouvre la porte ... l'école. 8. Madame Leroux va ... Toulouse... Raoul. 9. Jérôme dîne ... six heures ... sa famille. 10. Le téléphone est ... la porte.

18. Поставте питання до виділених курсивом слів.

1. Nous écrivons *nos exercices*. 2. *Claudine* va au stade. 3. Ces crayons sont *jaunes*. 4. M. Clouzot va à l'*usine à dix heures*. 5. Ma mère travaille à *la pharmacie*. 6. *Les femmes cultivent des fleurs et des légumes*. 7. *Ursule travaille à la bibliothèque*.

19. Запам'ятайте омоніми. Складіть свої речення з цими словами:

cours *m* урок, лекція: J'aime les cours de géographie.

cours *m* курс, течія

court (*adj*) короткий: Ce pont n'est pas long, il est court.

court (*il*) він біжить: Il court vite.

cour *f* двір: Cette cour est petite.

20. Перекладіть французькою мовою:

а) 1. Літо — гарна пора року. 2. Дядько мого брата живе в Ліоні. Це гарне місто. 3. Чи не знаєте ви ім'я цієї дівчини? — Кажуть, що її звали Софія. 4. Викладач каже учням: «Добрий день, друзі!» 5. На уроці викладач ставить учням питання. 6. Ми пишемо, читаємо, відмінюємо дієслова, виконуємо вправи. 7. Викладач каже, що ми робимо успіхи. 8. Іде дощ, давайте залишимося вдома. 9. Після уроків хлопці йдуть на стадіон, а дівчата в кіно. 10. Давайте не будемо зачиняти вікно, жарко. 11. Я люблю уроки граматики. 12. Дай, будь ласка, свій олівець, Люсі. 13. Ваша вимова гарна, ви робите успіхи. 14. Перепишіть усі ці речення, пишть кожне речення з нового рядка. 15. Це ваша аудиторія? — Ні, це не наша аудиторія, це аудиторія групи номер одинадцять. 16. Ваші хлопці грають у футбол? — Ні, вони не грають у футбол, вони грають у волейбол. 17. Перейди через цей міст. Він досить довгий, чи не так? 18. Зробіть усі ці вправи. 19. Вони такі важкі. 20. Я живу поряд із цим високим будинком.

б) 1. Ми на уроці. Дзвонить дзвоник, вчитель приходить і вітається з нами. 2. Вікна нашої аудиторії виходять на двір. 3. Принесіть, будь ласка, список учнів вашого класу. 4. Усі присутні, тоді вчитель каже: «Відкриваємо книги і читаємо текст.» 5. Повторіть, будь ласка, ваше питання! 6. Що ви робите в суботу? Давайте підемо в кіно! Із задоволенням! 7. Я не хочу відповідати на це питання. 8. Де ви вчитеся? 9. Давайте відповімо на це питання! 10. Зачини двері, будь ласка! 11. Не зачиняйте двері! 12. Кажуть, що пан Дюпон їде до Парижа? Так, він їде до Парижа з Гастоном. 13. Тут не курять! 14. Де пан Леру купує газету «Фігаро»? 15. Покладіть свої зошити на стіл викладача. 16. Ми працюємо цілий день. 17. Усі читають цю книгу із задоволенням. 18. Подивіться, який клоун! 19. Ви вчитеся в університеті? — Ні, мадам, я вже працюю.

УРОК 12

Голосний [ɛ]

[ɛ] — носовий голосний звук переднього ряду, відкритий, нелабіалізований. Положення органів мовлення таке, як і при вимові [e]. Кінчик язика притискається до нижніх зубів. Піднебінна завеса опущена, повітря проходить одночасно через ніс та рот. Язик лежить плоско.

Звук [ɛ] — історично довгий. Він може бути напівдовгим та коротким.

Графічне зображення звука [ɛ]

Звук	Написання	Положення	Приклади
[ɛ]	in	у кінцевій позиції та перед приголосними, що вимовляються, крім n	matin, cinq
	im	перед приголосними, що вимовляються, крім m	simple, timbre
	un	перед приголосними, що вимовляються	syntaxe, syndicat
	um	у кінцевій позиції та перед приголосними, що вимовляються	thym, sympathique
	ain	у кінцевій позиції та перед приголосними, що вимовляються	demain, craindre

Звук	Написання	Положення	Приклади
	aim	у кінцевій позиції	faim
	ein	у кінцевій позиції та перед приголосними, що вимовляються	plein, peintre
	eim	у слові	Reims [ˈrɛːs]
[jɛ]	ien	у кінцевій позиції та перед приголосними, що вимовляються та не вимовляються	bien, bientôt, il revient Винятки: client, orient, récipient, де ien=[jã]
[ɛ̃]	en	як виняток	examen [ɛg-za-ˈmɛ̃], benzine [bɛ̃-ˈzin], européen [ø-ro-pe-ˈɛ̃]

Позиція в слові [ɛ̃]

Графічне зображення	Початок	Середина	Кінець
in	ingénieur	quinze	matin
im+(b, p)	impermeable	simple	—
yn	—	synthétique	—
ym	—	—	thym
ain	ainsi	crainte	écrivain
aim	—	—	faim
ein	—	peintre	plein
eim	—	Reims	—
-aint	—	—	saint
-eint	—	—	éteint

Слова до фраз

cinq [sɛːk]	п'ять	la jacinthe	гіацинт
vingt [vɛ̃]	двадцять	il revient de	він повертається з, від
le train	поїзд	(revenir, 3-e gr.)	післязавтра
par le train	поїздом	après-demain	ранок
Reims	Реймс	le matin	знімати
quinze	п'ятнадцять	décrocher	трубку
il s'arrête	він зупиняється	travailler	навчатися
le jardin	сад		(готуватися до занять)
sauter	стрибати	l'institut m	інститут
il tient (tenir, 3-e gr.)	він тримає	le magasin	магазин
la main	рука	ils viennent	вони
une gerbe	пучок, великий букет	(venir, 3-e gr.)	приходять

Phrases

Il est cinq heures vingt. Le train arrive à Reims. Le wagon numéro quinze s'arrête près du jardin. Alain saute du train. Il tient à la main une gerbe de jacinthes.

Martin revient de Bordeaux après demain par le train du matin.

— On téléphone. Hélène, décroche ! Qui est-ce ? — C'est Germaine, elle dit qu'elle va travailler à la Bibliothèque Nationale.

— Où allez-vous ? — Nous allons à l'institut.

— D'où venez-vous ? — Nous venons du magasin.

— Et vos amis d'où viennent-ils ? — Ils viennent du stade.

Où vas-tu ?

Куди ти йдеш?

D'où viens-tu ?

Звідки ти йдеш?

Слова до тексту

l'ingénieur <i>m</i>	інженер	la peinture	живопис
le copain	близький	vrai, -e	справжній, -я
<i>собо́не</i>	товариш,	l'excursion <i>f</i>	екскурсія
	однокласник	l'intérêt <i>m</i>	зацікавленість, інтерес
le peintre	художник	l'après-midi <i>m</i>	час після
l'écrivain	письменник		полудня,
le Parisien, -ne	парижанин, -ка		пополудні
ils préviennent	вони попереджують	ils reviennent	вони повертаються
(prévenir, 3-e gr.)		le vin	вино
la visite	візит, відвідини	le bouquet	букет
visiter	відвідувати когось, оглядати	le jasmin	жасмин
le Louvre	Лувр (музей у Парижі)	pour	для
s'intéresser à	цікавитися	le médecin	лікар, -ка
l'art	мистецтво	le fils	син
		comme	як
		premier, -ère	перший, -а
		l'examen	екзамен

Texte

Martin est ingénieur. Son copain Germain est peintre. Leur copain Lucien est écrivain. Il est Parisien. Il habite Saint-Germain.

Samedi, les amis téléphonent à Lucien et le préviennent de leur visite. Ils veulent visiter le Louvre¹ parce qu'ils s'intéressent beaucoup à l'art et à la peinture.

¹ Le Louvre — Лувр у минулому королівська резиденція, зараз це один із найбагатших музеїв світу.

Будівництво його почалося в XIII ст. з часів правління Філіппа-Августа, закінчилося остаточно у XIX ст. під час правління Наполеона III.

Головні архітектори: П. Леско, А. Серсо, Ж. Лемерсьє, К. Перро, Ш. Персьє, П.-Ф. Фонтен, Л. Вісконті, Г.-М. Лефюель.

Au Louvre Lucien leur fait une vraie excursion. Il parle à ses amis des tableaux, de ses peintres préférés. Les amis l'écoutent avec intérêt.

A quatre heures quinze de l'après-midi les amis reviennent chez Lucien. Ils achètent du vin et deux bouquets de jasmin pour la femme de Lucien.

Sa femme s'appelle Nathalie. Elle est jeune et belle. Elle est médecin. Leur fils Julien étudie à la Faculté de médecine. Cette année il termine ses études, il va devenir médecin comme sa mère. Dès le matin il est assis à sa table, il prépare son premier examen. Julien est appliqué, il veut bien passer tous ses examens.

faire une vraie excursion	влаштувати справжню екскурсію
avec intérêt	зацікавлено
la Faculté de médecine	медичний факультет
cette année	цього року
terminer ses études	закінчувати навчання
il va devenir médecin	невдовзі він стане лікарем
dès le matin	зрання
passer ses examens	складати іспити

Dialogue

- Votre cousin étudie-t-il la peinture ?
 — Mon cousin étudie la peinture.
 — Oū ?
 — A l'institut des Beaux-Arts.
 — Est-ce qu'il peint déjà ?
 — Il peint déjà assez bien.
 — Il va devenir peintre ?
 — C'est ça, cette année il va devenir peintre, il va passer son dernier examen.

l'institut des Beaux-Arts	інститут мистецтв
il peint (peindre, 3-e gr.)	він малює
son dernier examen	свій останній іспит

Пояснення до фраз і тексту

У французькій мові, як і в українській, ряд іменників, що позначають професію, не мають форми жіночого роду:

Paul est	professeur	Marie est	professeur
	médecin		médecin
	ingénieur		ingénieur

Правила читання

1. Буквосполучення **ain, aim, ein, in, im, yn, ym** перестають бути носовими перед голосними та е німим:

aimer [ɛ-ˈme], plaine [ˈplɛn], médecine [me-ˈdsin].

2. Сполучення **in, im** перед приголосними **n** та **m** втрачають свій носовий тембр і вимовляються як [i + n] та [i + m] :

immobile [i-mɔ-ˈbil], innavigable [i-na-vi-ˈgabl].

3. Буква **x** у словах, що починаються на **ex-, inex-** читається як:

а) [gz] перед голосними:

examen [ɛg-za-ˈmɛ] ; inexact [i-nɛg-ˈzakt].

б) [ks] перед приголосними:

inexplicable [i-nɛks-pli-ˈkabl].

У середині слова **x** читається як [ks] і перед голосним, і перед приголосним:

mixte [ˈmikst] ; orthodoxe [ɔr-tɔ-ˈdɔks].

У порядкових числівниках **deuxième** (другий), **sixième** (шостий), **dixième** (десятий) **x** читається як [z].

4. У слові **films** не читається **l**, але читається кінцеве **s** : [ˈfis].

Пояснення до тексту

1. Дієслово **йти** перекладається французькою мовою дієсловами **aller** та **venir**.

Aller вживається за вказівкою руху, куди,

venir — за вказівкою на зворотній рух, звідки.

Aller

Où va-t-il ?

Il va à la pharmacie.

Où allez-vous ?

Nous allons au cinéma.

Venir

D'où vient-il ?

Il vient de la pharmacie.

D'où venez-vous ?

Nous venons du cinéma.

2. Після дієслова **devenir** перед іменником, що позначає професію, артикль не ставиться:

Elle veut devenir médecin.

3. Вираз типу **cette année** вживається у французькій мові без прийменника:

Cette année il termine l'Université.

Так само вживаються вирази **cet hiver** — цієї зими, **cet été** — цього літа.

4. Найближчий майбутній час (futur immédiat або futur proche) позначає дію, яка має відбутися найближчим часом.

Futur immédiat утворюється за допомогою дієслова **aller** у теперішньому часі та інфінітива відмінюваного дієслова:

Je **vais lire** cet article — я зараз прочитаю цю статтю.

Il **va devenir** ingénieur — він невдовзі стане інженером.

Українською мовою ці перифрази перекладаються дієсловом у майбутньому часі в сполученні з прислівниками **зараз, невдовзі**.

У сучасній французькій мові *futur immédiat* все частіше вживається як простий майбутній час. Таке вживання властиве розмовній мові, а останнім часом його вживання характерне і для мови преси:

Le Premier ministre de la Belgique **va arriver** à Kyiv.

Прем'єр-міністр Бельгії приїде до Києва.

5. Дієслово **travailler** може вживатися в значенні «виконувати домашнє завдання», «готуватися до занять»:

Après les cours Germaine va travailler à la Bibliothèque Nationale.

Після занять Жермена йде до Національної бібліотеки готуватися до занять.

ГРАМАТИКА

1. Присвійні прикметники.

Присвійні прикметники — це службові слова, що стоять перед іменником і вказують, кому належить предмет, про який іде мова:

Mon livre. **Sa** robe. **Notre** Université. **Leurs** cahiers.

Форми присвійних прикметників

	Чоловічий рід	Жіночий рід	Множина (для обох родів)
(je)	mon père	ma mère	mes cousins
(tu)	ton frère	ta sœur	tes frères
(il/elle)	son fils	sa fille	ses sœurs
(nous)	notre cousin	notre cousine	nos fils
(vous)	votre oncle	votre cousine	vos filles
(ils/elles)	leur père	leur mère	leurs amis

Присвійні прикметники узгоджуються в особі зі словом (іменником або займенником), яке означає власника, і в числі та роді з предметом, яким володіють:

Je donne une pomme à **ma** sœur.

Téléphone à **ta** mère.

Ma, ta, sa перед голосним та **h** німим замінюються **mon, ton, son** :

mon amie, **ton** école, **son** hésitation (вагання).

Присвійні прикметники перекладаються українською мовою «свій, своя, своє, свої»:

J'aime **ma** ville natale. — Я люблю **своє** рідне місто.

Зверніть увагу на різницю в узгодженні в роді присвійних прикметників **son, sa** у французькій мові та присвійних займенників **його, її** в українській:

Il écrit à **sa** sœur. — **Він** пише **своїй** сестрі.

Elle écrit à **sa** sœur. — **Вона** пише **своїй** сестрі.

У наведених нижче словах присвійні прикметники злились на письмі з іменником:

madame,	mesdames,
mademoiselle,	mesdemoiselles,
monsieur,	messieurs.

Примітка:

1. Присвійні прикметники вживаються у французькій мові частіше, ніж в українській:

Le garçon montre **ses** notes à **son** père.

2. Іменники, що виражають родинні зв'язки, вживаються з присвійними прикметниками:

Ecris à **ta** cousine !

2. Вказівні прикметники.

Вказівні прикметники є службовими несаможиттєвими словами, які, подібно артиклю, визначають рід та число іменника.

Вказівні прикметники мають такі форми:

ce, cet — цей, **cette** — ця, **ces** — ці (для обох родів).

Вони позначають, головним чином, конкретні предмети:

Ce garçon est mon fils.

Cette cathédrale (собор) est Notre-Dame.

Ce перед голосним та **h** німим стає **cet** :

ce garçon, *але* **cet** élève ;

ce hamac, *але* **cet** habit (одяг).

Примітка: Між вказівними прикметниками та іменниками обов'язкове зв'язування (liaison), але не перед **h** придиховим:

ces élèves ; ces / héros.

[z]

3. Прийменник **de**.

Прийменник **de** вводить обставину, що виражає відправну точку. У цьому випадку він відповідає українському прийменнику «з»:

Il vient **de** Moscou.

4. Дієслова третьої групи.

До дієслів третьої групи належать дієслова, що закінчуються в інфінітиві на **-ir**, **-oir**, **-re**.

Дієслова цієї групи не мають єдиного типу відмінювання.

Так, у деяких дієсловах голосний основи може змінюватися залежно від наявності чи відсутності наголосу. У таких дієсловах основа може бути наголошена або ненаголошена:

vouloir : je veux [ʒə-ˈvø] (наголошена основа);
nous voulons [nu-vu-ˈlɔ̃] (ненаголошена основа);
prendre : nous prenons [nu-prə-ˈnɔ̃] (ненаголошена основа);
ils prennent [il-ˈprɛ̃] (наголошена основа).

Деякі дієслова втрачають кінцеву приголосну основи. У таких випадках основа може бути повною або неповною:

répondre : je réponds [ʒə-re-ˈpɔ̃] (неповна основа);
nous répondons [nu-re-pɔ̃-ˈdɔ̃] (повна основа);
dormir : je dors [ʒə-ˈdɔːr] (неповна основа);
nous dormons [nu-dɔr-ˈmɔ̃] (повна основа).

Таким чином, дієслова третьої групи поділяються на кілька підгруп, в яких дієслова об'єднуються за деякими спільними властивостями:

- 1) дієслова на **-endre**, **-ondre** : prendre, répondre ;
- 2) дієслова на **-vrir**, **-frir** : couvrir, offrir ;
- 3) дієслова на **-âtre** : connaître, disparaître ;
- 4) дієслова на **-indre**, **-eindre** : craindre, atteindre ;
- 5) дієслова на **-uire** : conduire, traduire ;
- 6) дієслова на **-ir** (які не входять до другої групи): partir, sortir, dormir.

Проте ряд дієслів третьої групи не входить до жодної з підгруп. Це, так звані, неправильні дієслова. До них належать: **avoir**, **être**, **faire**, **dire**, **aller**, **lire**, **écrire** та інші.

avoir	être	faire	dire
j'ai	je suis	je fais	je dis
tu as	tu es	tu fais	tu dis
il/elle a	il/elle est	il/elle fait	il/elle dit
nous avons	nous sommes	nous faisons ¹	nous disons
vous avez	vous êtes	vous faites	vous dites
ils/elles ont	ils/elles sont	ils/elles font	ils/elles disent

Наказовий спосіб²: fais ! faisons ! faites ! dis ! disons ! dites !

¹ У дієслові **faire** в 1-й особі множини буквосполучення **ai** основи вимовляється як [ə] : nous faisons [nu-fə-ˈzɔ̃].

² Наказовий спосіб дієслів **avoir** та **être** див. в уроці 16.

aller	lire	écrire
je vais	je lis	j'écris
tu vas	tu lis	tu écris
il/elle va	il/elle lit	il/elle écrit
nous allons	nous lisons	nous écrivons
vous allez	vous lisez	vous écrivez
ils/elles vont	ils/elles lisent	ils/elles écrivent
va ! allons ! allez !	lis ! lisons ! lisez !	écris ! écrivons ! écrivez !

5. Особові закінчення дієслів третьої групи.

Однина: -s, -s, -t.

Множина: -ons, -ez, -ent.

Примітка: Кілька дієслів на **-oir** в 1-й та 2-й особах однини мають закінчення **-x** :

pouvoir : je peux

tu peux

vouloir : je veux

tu veux

Вправи на читання

1. Fin, vin, pin, jardin, raisin, alpin, intérêt, industrie, instituteur, invitation, dinde, mince, linge, impersonnel, impôt, importer, simple, timbre, simplicité, grimper.

2. Ainsi, bain, humain, saint, main, soudain, pain, train, demain, frein, rein, teinte, teinture, teint, atteinte, plein, peinte, sainte, mainte, daim, faim.

3. Syndicat, syntaxe, synthétique, sympathie, sympathique, symbole.

4. Rien, normalien, gardien, chien, parisien, musicien, bien, indien, le mien, le tien, le sien, combien.

5. Colin — colline, latin — latine, marin — marine, saint — seine, grain — graine, arlequin — arlequine, hein — haine, vain — veine, rein — reine, plein — pleine.

6. Il tint, il tient, ils tiennent, il vint, il vient, ils viennent, il revint, il revient, ils reviennent, il retint, il retient, ils retiennent.

7. Mine, domine, imaginer, immobile, farine, immaginable, aimable, synonyme, aubaine, cinéaste, mineur, matinée, inconnu, inégal, patin, patiner.

Письмові вправи

1. Перепишіть речення на стор. 119, поділіть їх на ритмічні групи. Поставте знаки зчеплення та зв'язування. Позначте в транскрипції голосні звуки та відмітьте їх ритмічну довготу.

2. Запишіть фрази транскрипцією. Зверніть увагу на довготу голосних.

1. Vingt têtes, vingt avis. 2. Ce matin Alain va chez le médecin.
3. Martin arrive demain à cinq heures du matin. 4. Le copain de Justin est marin.

3. Дайте графічне зображення до наведених фраз та виділіть слова з довгими голосними.

1. [ləmedsɛmartɛabitvɛtsɛkrypastœr ||]

2. [mɔʒardɛɛplɛdɔzasmɛsəmatɛ ||]

3. [ləmedsɛɛskrilənɔdɔzystɛ ||]

4. [alɛgzamɛmartɛɛzystɛrɛpɔdbjɛ ||]

4. У колонці *b* знайдіть відповідну транскрипцію до слів із колонки *a*.

a)	b)
1. colin	a) [ˈsɛ:t]
2. saint	b) [o-ˈsi]
3. ainsi	c) [ˈlɛ]
4. simplicité	d) [ˈlɛ:ʒ]
5. lin	e) [ˈlɛn]
6. colline	f) [kɔ-ˈlɛ]
7. linge	g) [ˈsɛ]
8. laine	h) [sɛ-ˈpli-si-ˈte]
9. aussi	i) [ɛ-ˈsi]
10. sainte	j) [kɔ-ˈlin]

5. Поділіть на окремі слова:

a) j'aifaimditmartinâsescopins ;

b) cematinmonrêveilsonneâcinqheuresvingt.

6. Дайте відповіді на запитання.

1. Qui est Martin ? 2. Qui est son copain ? 3. Qui est écrivain ?
4. Où habite Lucien ? 5. Qu'est-ce qu'ils veulent visiter ? 6. Lucien que fait-il au Louvre ? 7. Chez qui reviennent les amis ?
8. Qu'est-ce qu'ils achètent ? 9. Qui est Nathalie ? 10. Où est-ce que Julien étudie ? 11. Que veut-il devenir ? 12. Que prépare-t-il ?

7. Доповніть речення вказівними прикметниками.

1.— problème est complexe. 2.— pommes sont très mûres. 3.— acteur est très jeune. 4.— femme est aimable. 5.— jeunes filles sont Parisiennes. 6.— examen est difficile. 7.— matin Julien va à l'institut. 8.— ingénieur est marié. 9.— homme est sérieux. 10.— femmes sont sérieuses. 11.— maison est très haute. 12. Regarde — petite chatte et — petit chien: ils sont adorables. 13. Je veux — tarte aux pommes et — éclair au café. 14. Mets — assiettes sur — table.

8. Замініть крапки присвійними прикметниками, узгоджуючи їх в особі з підметом.

1. Je ne vais pas à l'école, ... école est fermée. 2. Ils aiment bien ... professeurs. 3. Elle aime ... copains. 4. Catherine est ... copine. 5. Vous ne portez pas ... lunettes (окуляри)? 6. Ils lisent ... journal. 7. Elle lit ... journaux. 8. Nous faisons ... première année d'études. 9. Cette année je termine ... études à l'Université. 10. Téléphone à ... sœur! 11. Téléphonnez à ... mère! 12. Les élèves révisent ... leçons. 13. Où habite ... amie? 14. Nous partons avec ... amis. 15. Mon Dieu! Je ne trouve pas ... carnet de chèques et ... montre.

9. Напишіть у всіх особах однини та множини:

J'écris ma lettre à ma mère.

10. Перекладіть французькою мовою.

1. Вони шукають свої книги. 2. Це його сини? 3. Викладач розмовляє зі своїми учнями. 4. Ти нам покажеш свою нову ляльку? 5. Я шукаю свою шапку. 6. Зателефонуй своєму братові. 7. Учні добре складають екзамени. 8. Моя школа знаходиться біля метро. 9. Повторіть, будь ласка, своє запитання. Він повторює своє питання. 10. Ми не можемо знайти свої ключі. 11. Ваші дочки працюють? 12. Наш вчитель географії їде цього року до Японії (au Japon). 13. Я розмовляю зі своїми друзями. 14. Він зараз відповість на всі твої питання.

11. Замість крапок використайте слова **aller** або **venir**.

1. Je ... au magasin. 2. Vous ... du cinéma. 3. Claudine ... à la gare avec son fils. 4. Où ... -tu, Claudine? — Je ... à Marseille. 5. Danielle ... de l'usine. 6. D'où ... -elle? 7. Les amis ... au Louvre. 8. Le train ... de Toulouse. 9. Ils ... de l'institut. 10. Le père ... à la mer avec sa petite fille.

12. Перекладіть французькою мовою.

1. Гастон їде до свого дядька, який живе в Ліоні. 2. Всі йдуть на цю екскурсію з викладачем. 3. Дзвінок, учні повертаються зі шкільного подвір'я. 4. Я йду в магазин, а ти звідки йдеш? 5. Після занять Жюстен їде до бібліотеки. 6. О котрій годині ти приходиш з університету? 7. У мене болить голова, сину, піди в аптеку та купи таблетки (des comprimés).

13. Перекладіть українською мовою.

1. Tu vas aller au magasin pour acheter du pain. 2. Ce matin Charles va faire la cuisine. 3. Nos amis vont acheter une Peugeot, mais nous, nous allons acheter une Renault. 4. Vous allez

téléphoner à votre mère. 5. Les amis vont revenir chez Lucien. 6. Je vais acheter du vin et du pain. 7. Nous allons faire une excursion au Louvre. 8. Le train va arriver à Reims. 9. Elle va devenir ingénieur. 10. D'après la météo, il va pleuvoir. 11. Les magasins vont fermer. 12. Nous allons dîner.

14. Змініть речення, вживаючи *futur immédiat*.

Зразок: — Nous regardons le film ! Éteins la lumière (погаси світло)! Éteins la lumière, nous allons regarder le film.

1. On arrive au péage (де сплачують мито за проїзд), prépare la monnaie ! 2. Le directeur arrive, finissez vos discussions ! 3. Les mariés sortent de l'église (церква), préparez du riz ! 4. Il pleut ! Fermez la fenêtre ! 5. Les cours finissent, ramassez les cahiers ! 6. On sonne, prenez vos places.

15. Опишіть дії пана Дюрана протягом дня:

<u>Mardi 9 (вівторок)</u>	De neuf heures à midi, il va préparer son départ à Londres
<u>9h/12h</u>	
Préparation départ Londres	.....
<u>13h</u>	.....
Déjeuner M. Smith (café)	.....
Discuter questions	.....
<u>15h</u>	.....
Départ aéroport Orly	.....
<u>16h 15</u>	.....
Arrivée Londres	.....
<u>20h</u>	.....
Dîner Peter	.....

16. Ви — ділова людина. Складіть розклад роботи Вашого наступного тижня.

17. Перекладіть французькою мовою.

1. Зараз ми будемо обідати. 2. Зараз учні виправлять усі помилки. 3. Жарко, я зараз зніму пальто. 4. Вже десять годин, зараз вони підійдуть до школи. 5. Хтось дзвонить, зараз він відчинить двері. 6. Ви збираєтесь пограти в футбол? 7. Ти збираєшься йти до магазину? 8. Хто дасть відповідь на це питання? — Алєн зараз скаже, хто відповість на це питання. 9. Ви збираєтесь купити «Рєно» чи «Пежо»? — Ми збираємось купити «Рєно».

18. Поставте дієслова в дужках у тепєрїшньому часі.

1. Nous (sortir) très peu, nos amis (sortir) plus (більше) que nous. 2. M. Gomez (être) Espagnol. 3. Alice (être) médecin ? — Non,

elle (être) architecte. 4. Mon chien ne (être) pas très courageux, il (avoir peur) des souris (миши). 5. Vous (partir) à sept heures ? — C'est ça, je (partir) à sept heures. 6. Thierry (lire) «le Monde» mais ses amis (lire) «Libération». 7. Où (aller)-vous après les cours ? — Après les cours nous (aller) au magasin. 8. Qu'est-ce que vous (faire) après le dîner ? — Après le dîner nous (faire) des exercices. 9. Qu'est-ce que vous (dire) ? — Je (dire) qu'il faut acheter du pain. 10. (Écrire)-tu à tes amis ? — Je leur (écrire) chaque semaine. 11. Le matin Pierre (aller) au bureau à pied. 12. Ils (lire) presque tout le journal. 13. Est-ce que c'est vous qui (faire) le ménage ? — C'est ça, c'est nous qui (faire) le ménage. 14. L'oncle Jules (revenir) de Marseille après-demain.

19. Перекладіть французькою мовою.

1. Я пишу листа сестрі. 2. Напишіть, будь ласка, всі ці слова на дошці. 3. Вони читають добре. 4. Не пишіть кожне речення з нового рядка. 5. На уроці ми пишемо та читаємо. 6. Які газети ви читаєте? 7. Ти читаєш цю книгу із задоволенням? 8. Що ти пишеш в зошиті так швидко? 9. Що ти читаєш? — Я читаю газету. 10. Що вони читають? — Вони читають журнали.

20. Згадайтеся, що це таке, де відбувається дія?

1. On y habite. 2. On y regarde les films. 3. Les ouvriers y travaillent. 4. Les écoliers y vont chaque matin. 5. On l'achète tous les jours pour le lire. 6. On les écrit aux amis. 7. On l'ouvre s'il fait chaud. 8. On y achète du pain, du beurre. 9. On y achète des comprimés.

21. Перекладіть французькою мовою:

а) 1. Куди приходить поїзд номер п'ятнадцять? 2. Вони обідають в інституті. 3. Я хочу поїхати в Реймс до своїх друзів. 4. Мартен — інженер, він працює на заводі «Пежо». 5. Жюль — письменник, його книги читають із зацікавленістю. 6. Сімон — художник, його картини можна бачити в музеї. 7. Мій брат цікавиться живописом, він хоче стати художником. 8. Ален повертається з Марселя післязавтра ранковим поїздом. 9. О котрій годині поїзд прибуває з Ліону? — Він зараз прибуде. — Де він зупиняється? — Біля саду. 10. Шарль тримає в руці великий букет гіацинтів. 11. Телефонують, Жюльєн візьми слухавку. 12. Куди ти йдеш? — Я йду до магазину. А ти звідки йдеш? — Я іду з магазину. 13. Зараз ми приготуємо обід і будемо дивитися по телевізору матч на кубок країни. 14. У цьому році мій син закінчує медичний факультет, незабаром він стане лікарем. 15. З самого ранку він працює в бібліотеці, він збирається добре скласти екзамени. 16. Зараз він повернеться з квітами.

6) 1. Друзі попереджують Люсьєна про свій візит. 2. Клод живе в Парижі, він — парижанин, він цікавиться мистецтвом і живописом. 3. Вони ходять на екскурсії кожної суботи. 4. Жермен із зацікавленістю читає книги цього письменника. 5. Цього літа я збираюся поїхати в Ліон до своїх близьких друзів. 6. Завтра Моніка зайнята, з самого ранку вона йде до сестри. 7. Ми із задоволенням читаємо книги іспанських письменників. 8. Післязавтра о другій годині дня я складатиму перший іспит. 9. У мене болить рука, треба поговорити з лікарем. 10. Вчитель каже, що учні роблять успіхи. Це дуже добре. 11. Зараз ми будемо писати диктант, приготуйте зошити. 12. Моніка, напиши друзям листа. 13. Кожного ранку після сніданку батько читає газету. 14. Ким хоче стати ваша сестра? — Вона хоче бути інженером. 15. Приходьте до нас о п'ятій годині. 16. Жерар телефонує своїй мамі. 17. Клодін пише листа своїй сестрі. 18. Ми навчаємося на медичному факультеті, а мої друзі навчаються на філологічному факультеті. 19. Де ти вчишся? 20. Де ви вчитеся?

УРОК 13

Голосний [œ]

[œ] — носовий голосний звук переднього ряду, відкритий, огублений, такого самого піднесення, як і [œ].

При носовому [œ] положення губ, язика, м'язове напруження органів мовлення відповідають артикуляції [œ]. Піднебінна завіса опущена.

Звук [œ] — історично довгий. Він може бути напівдовгим та коротким.

Графічне зображення звука [œ]

Звук	Написання	Положення	Приклади
[œ]	un	у кінцевій позиції та перед приголосними, що вимовляються	brun, lundi
	um	у кінцевій позиції та перед приголосними, що вимовляються	parfum, humble
	eun		a jeun (натщесерце)
	unt	у кінцевій позиції	défunt

Позиція в слові [õ]

Графічне зображення	Початок	Середина	Кінець
un	un	lundi	chacun
um	—	humble	parfum

Слова до фраз

carré, -e	квадратний, -а	rond, -e	круглий, -а
le mur	стіна	là	тут, там
épais, -se	1. густий, -а (про туман, ліс); 2. товстий (про шар)	un dictionnaire	словник
		une étagère	етажерка
		ici	тут
un instituteur	учитель (початкових класів)	un meuble	меблі
	учителька (початкових класів)	l'époque	епоха
une institutrice		passé, -e	минулий, -а
		un article	1. стаття; 2. артикль (грам.)
brun, -e	коричневий, -а		
une horloge	годинник (баштовий, настінний)		

qu'est-ce que c'est ?
il y a
il n'y a pas
y a-t-il ?
qu'y a-t-il ?

Phrases

Ma classe est haute et carrée. Elle a quatre murs. Ils sont hauts et épais. Il y a aussi des chaises pour les élèves, une table et une chaise pour l'instituteur, un tableau brun.

Y a-t-il une horloge au mur ? — C'est ça, au mur il y a une horloge, elle est ronde.

Où sont les cahiers ? — Ils sont sur les tables. Qu'y a-t-il sur la table de l'instituteur ? — Il y a là des livres, des cahiers, des journaux, un dictionnaire.

Y a-t-il une étagère ici ? — Non, il n'y a pas d'étagère ici. C'est un meuble de l'époque passée.

Pascal veut lire un article sur la peinture.

Слова до тексту

inviter (à + infinitif)	запрошувати	la tulipe	тюльпан
l'anniversaire <i>m</i>	день народження	le lilas	бузок

des parfums <i>m</i>	парфуми	le narcisse des poètes	білий нарцис
fin, -e	тонкий, -а, ніжний, -а	le narcisse	жовтий
un sac	1. сумочка; 2. мішок, торба	jonquille	нарцис
chacun, -e	кожний, -а, всякий, -а	lundi	у понеділок

Текст

Lucien Lebrun est mon ami. Un de ces jours il m'invite chez lui. Sa mère madame Lebrun a son anniversaire lundi. Je vais au magasin et j'achète des parfums fins pour madame Lebrun. Je voudrais bien acheter aussi des fleurs, il faut aller au marché aux fleurs.

Lucien achète à sa mère un sac brun. Chacun vient chez madame Lebrun avec un bouquet de fleurs. Ce sont : jasmin, jacinthes, tulipes, lilas, narcisses des poètes, narcisses jonquilles.

un de ces jours	цими днями
je voudrais bien	я хотів би
le marche aux fleurs	квітковий ринок

Диалог

- Pierre, qu'est-ce que c'est ?
- C'est une serviette, madame.
- De quelle couleur est-elle ?
- Elle est brune.
- Adèle, qu'est-ce que c'est ?
- C'est un sac, madame.
- De quelle couleur est-il ?
- Il est brun.
- Cécile, qu'est-ce que c'est ?
- C'est un chapeau, madame. C'est le chapeau d'Hélène.
- De quelle couleur sont les chapeaux de tes amis ?
- Les chapeaux sont rouges, bleus, verts, gris et bruns.
- C'est bien. La leçon est finie. Sortez, s'il vous plaît.

la serviette	портфель
la leçon est finie	урок закінчено

Правила читання

1. Буквосполучення **un, um** перестають бути носовими перед голосними та **e** німим і вимовляються як [y + n], [y + m] :
brune ['bryn], parfumé [par-fy-'me]

2. При зв'язуванні (liaison) в артиклі **un** вимовляється носовий звук та зберігається **n** перед голосним: un ami [œ-na-mi], або має місце деназалізація в розмовному стилі [œ-na-mi].

ГРАМАТИКА

1. Неозначений артикль.

Неозначений артикль має форми:

un — чоловічий рід, одинна;

une — жіночий рід, одинна;

des¹ — множина для обох родів.

Неозначений артикль походить від латинського числівника **unus** (один) тому і сьогодні неозначений артикль **un, une** зберігає це значення:

Il n'y a pas une minute à perdre (губити).

Крім того він може мати значення незліченної кількості предметів:

Il achète des pommes.

Неозначений артикль вживається:

1) Перед загальними іменниками, що означають невідомий нам предмет (особу), про який вперше йде мова:

Une Renault s'arrête près de l'hôtel «Ukraine».

2) Перед іменниками, що означають родові поняття у зіставленні з видовим:

La rose est **une fleur**.

3) Перед абстрактними іменниками та назвами єдиних свого роду предметів, коли вони конкретизовані, індивідуалізовані епітетом або додатком іменника:

Un soleil d'été éclaire la terre.

Un brouillard (туман) **épais** couvre la plaine.

4) Для вираження одиничності (один, одна):

J'ai **un fils** et **une fille**.

5) Для належності предмета до ряду однорідних предметів:

C'est **un livre**.

6) Вжитий перед словами **pain, café, thé** тощо неозначений артикль має значення одна порція: **un pain** — одна хлібина, **un café** — одна чашка кави.

7) Неозначений артикль вживається для виділення якості предмета (або особи):

Voici l'étudiant N, c'est **un bon étudiant**.

Il entre dans la salle, c'est **une grande salle**.

¹ У XVI столітті **uns** та **unes** (множина від **un, une**) було замінено формою **des**.

2. Безособовий зворот **il y a**.

Безособовий зворот **il y a** складається з особового займенника **il** (граматичний підмет), прислівника **y** та **a** (3-я особа однини дієслова *avoir* — мати). Цей зворот перекладається словами: **є, знаходиться, стоїть, лежить**, або взагалі опускається при перекладі:

Ici **il y a** une table.

Il y a des livres sur la table.

Безособовий зворот **il y a** може стояти на початку речення, або після обставини місця:

Sur la place il y a des arbres en fleurs.

Il y a des arbres en fleurs sur la place.

Зворот **il y a** має питальну форму **y a-t-il ?** [ja-til]. У питальній формі він стоїть на початку речення:

Y a-t-il des fleurs sur la table de l'institutrice ?

Після звороту **il y a** завжди вживається неозначений артикль:

Au musée d'Art moderne **il y a une** exposition.

У заперечній формі неозначений артикль замінюється прийменником **de** :

Il n'y a pas de dictionnaire sur mon bureau.

Слід запам'ятати, що якщо речення починається з підмета, то замість звороту **il y a** вживається дієслово **être** :

Sur la table **il y a** un sac.

Le sac **est** sur la table.

Зворот **il y a** вживається завжди в однині:

Près de notre maison **il y a** | un magasin.
| des magasins.

Примітка: Перед обставиною часу зворот **il y a** має значення «потому»:

Il y a deux jours. Два дні потому.

3. Відмінювання дієслова **mettre**.

Теперішній час	Наказовий спосіб
je mets	nous mettons
tu mets	vous mettez
il/elle met	ils/elles mettent

Примітка: За типом дієслова **mettre** відмінюються: **permettre, commettre, soumettre** та інші дієслова з основою **mettre**.

Вправи на читання

1. Un, alun, aucun, tribun, défunt, quelqu'un, chacun, commun, lundi, humble.

2. Un sac, un livre, un cahier, un anniversaire, un mot, un stylo, un chapeau, un paletot, un journal, un groupe, un drapeau, un musée, un pays, un pont, un garçon.

3. Un élève, un écrivain, un ingénieur, un aviateur, un architecte, un ami, un homme, un institut, un article, un intérêt, un exercice, un instituteur.

4. Chacun — chacune, aucun — aucune, brun — brune, alun — aluner, parfum — parfumé.

5. Payer, rayon, balayer, balayette, crayon, essayer.

6. Pharmacie, physique, géographie, magnétophone, téléphone, autographe, catastrophe, orthographe, triomphe, saxophone.

Письмові вправи

1. Перепишіть речення на стор. 131, поділіть їх на ритмічні групи. Поставте знаки зчеплення та зв'язування. Позначте в транскрипції голосні звуки та відмітьте їх довготу.

2. Запишіть фрази транскрипцією. Зверніть увагу на довготу голосних.

1. Lundi, Alain va à Verdun chez monsieur Lebrun. 2. Quelqu'un va me donner un cahier. 3. Le parfum de ces fleurs est fin. 4. Chacun de nous lit un livre ou un journal.

3. Дайте графічне зображення до наведених фраз і виділіть слова з довгими голосними.

1) [ilɛtrotopurferɑ̃djɑ̃nɔstik ||]

3) [zœʒɔlifazɔn ||]

2) [ɑ̃nœɑ̃fɔdø ||]

4) [sɛtɑ̃nɔtrɑ̃pɛsœr ||]

4. У колонці *b* знайдіть відповідну транскрипцію до слів із колонки *a*.

a)	b)
1. brun	a) [po]
2. brune	b) [a-ʒɑ̃]
3. peu	c) [o-ˈkyn]
4. jeune	d) [ˈpɛ]
5. aucun	e) [ˈpɔ]
6. pot	f) [ˈbrɑ̃]
7. aucune	g) [ˈpø]
8. pain	h) [ˈʒœn]
9. pont	i) [ˈbrɛn]
10. à jeun	j) [o-ˈkɑ̃]

5. Поділіть на окремі слова:

a) Quelle est la profession de monsieur Lebrun ?

b) Chacun apporte un bouquet de fleurs.

6. Дайте відповіді на запитання.

1. Qui a son anniversaire ?
2. Où est-ce que je vais ?
3. Qu'est-ce que j'achète pour madame Lebrun ?
4. Où faut-il aller pour acheter des fleurs ?
5. Que Lucien achète-t-il à sa mère ?
6. Qu'est-ce que chacun apporte à madame Lebrun ?

7. Напишіть іменники з неозначеним артиклем однини та множини.

Зразок: un magasin — des magasins.

Mur, institut, horloge, étagère, époque, article, sac, ingénieur, écrivain, peintre, médecin, examen.

8. Замість крапок поставте означений або неозначений артикль.

1. Y a-t-il ... autocar pour Paris ? — ... autocar d'Air France est près de ... hôtel.
2. Tu as ... stylo ? — C'est ça, c'est ... stylo de Monique.
3. Ce sont ... bonbons (цукерки) de Paul.
4. C'est ... sac.
5. C'est ... sac de Sylvie.
6. Je cherche ... hotel. — ... hôtel ? Vous avez ... hôtel Meridien près de ... station du métro.
7. ... tour (башта) de Pise est ... tour du XIIe siècle.
8. ... pyramide du Louvre est ... pyramide de verre.
9. Pierre a ... belle serviette.
10. Alice s'intéresse à ... peinture moderne.

9. Закінчіть відповіді директора:

	LA SECRÉTAIRE	LE DIRECTEUR
Je voudrais	un stylo	Il n'y a pas .....
	un téléphone	.....
	une machine à écrire	.....
	du carbone (копіювальний папір)	.....
	des crayons	.....
	du papier	.....
	un ordinateur (комп'ютер)	.....

10. Замість крапок використайте артикль або прийменник **de**.

1. Est-ce qu'il y a ... pommes ? — ... pommes sont sur la table.
2. J'aime bien ... pain. — Il n'y a pas ... pain.
3. Il aime ... thê (чай). Mais il n'y a pas ... the ici.
4. Au mur de la classe il n'y a pas ... horloge.
5. Sur la table du professeur il y a ... cahiers des élèves.
6. Il y a ... sac sur la chaise, c'est ... sac de madame Lebrun.
7. Est-ce qu'il y a ... fleurs sur les fenêtres ? — Non, il n'y a pas ... fleurs sur les fenêtres.
8. Au musée d'Art moderne il y a ... très belle exposition.
9. Lis ce journal, il y a ... articles sérieux ici.
10. Martine aime beaucoup les chats, mais il n'y a pas ... chats ici.

11. Дайте відповіді на питання в стверджувальній та заперечній формах.

1. Y a-t-il des fleurs près de la maison ? 2. Y a-t-il des livres et des magazines sur le bureau ? 3. Y a-t-il des chaises près de la fenêtre ? 4. Y a-t-il un jardin près de votre institut ? 5. Y a-t-il une cour près de l'école ? 6. Y a-t-il des cinémas sur cette place ? 7. Y a-t-il des cigarettes sur la table ? 8. Y a-t-il des ingénieurs ici ? 9. Y a-t-il des exercices à la page quinze ? 10. Y a-t-il un potager près de votre maison ?

12. Поставте речення в питальній формі.

1. Il y a des personnes qui lisent les journaux dès le matin. 2. Sur la chaise il y a des clés. 3. Sur le bureau il y a un dictionnaire. 4. Près de la porte il y a un téléphone. 5. A la page cinq il y a un article sur le sport. 6. A Paris il y a une Tour très connue. 7. Près du tableau il y a des élèves. 8. Sur cette place il y a une statue. 9. Sur la table il y a des pommes. 10. Près de ce parc il y a une fabrique textile.

13. Поставте питання до речень, використовуючи обидві форми питання (que ?, qu'est-ce que ?).

1. Au mur il y a une horloge. 2. Sur la table de l'instituteur il y a un dictionnaire. 3. Près de notre maison il y a un marché aux fleurs. 4. Sur la chaise il y a un chapeau. 5. A la page onze il y a un exercice difficile. 6. Près de la gare de Lyon il y a un jardin.

14. Заповніть пропуски дієсловом **être** або зворотом **il y a**.

1. Près de la maison ... un chien. 2. Au Louvre ... beaucoup de tableaux des peintres connus. 3. Le journal ... sur le bureau. 4. La craie ... sur la table du professeur. 5. Près de notre institut ... un stade. 6. Près du stade ... un métro. 7. La table ... ici. 8. Le sac ... sur la chaise. 9. Sur la chaise ... un sac. 10. A Paris ... des magasins magnifiques : les Galeries Lafayette, le Bon Marché, la Samaritaine, etc. 11. L'école maternelle ... près d'un beau jardin.

15. Перекладіть французькою мовою.

1. Що знаходиться на столі вчителя? 2. Завод, на якому працює мій батько, знаходиться біля вокзалу. 3. Овочі — на столі. 4. На десятій сторінці знаходяться граматичні вправи. 5. На столі стоїть ваза з квітами. 6. На столі лежать листи. 7. Склянка стоїть на столі. 8. Що знаходиться біля стадіону? 9. Є робота для мадам Делор (Delort). 10. Чи є фрукти на столі? — Фрукти знаходяться в вазі.

16. До наведених відповідей поставте запитання.

1. Je voudrais bien aller au Louvre. 2. Nous voudrions bien aller au concert demain. 3. Il voudrait bien acheter une Peugeot. 4. Elle voudrait bien acheter une machine à écrire. 5. Je voudrais bien lire cet article.

17. Заповніть пропуски присвійними прикметниками.

1. Sur la photo, Paul est avec ... père, ... mère, ... frères et ... sœur. 2. Maurice a ... table, ... chaise et ... lit(m) (ліжко). 3. Tu montres ... notes, ... exercices et ... dictée à ... ami Victor. 4. Elles arrivent avec ... nièces et ... neveux, ... cousins et ... cousines. 5. Je cherche ... élèves. 6. Le professeur parle à ... élèves. 7. Nous écoutons ... professeur. 8. J'habite avec ... sœurs. 9. Montre-nous ... nouvelle poupée. 10. Mettez ... cahiers sur ... table, dit le professeur. 11. Je cherche ... chapeau. 12. ... petite sœur va déjà à l'école, dit Lucie. 13. Aimez-vous ... école ? 14. Téléphone à ... cousine après les cours. 15. Les élèves aiment ... jeune institutrice. 16. Je passe ... examens lundi.

18. Перекладіть французькою мовою.

1. Я навчаюсь в університеті, а ти де навчаєшся? 2. Ми милуємось вашим-садком, вашими квітами. 3. Його син — інженер. 4. Її син — художник. 5. Я хочу вам показати свій будинок. 6. Ви шукаєте своїх учнів? 7. Їх батько працює на заводі, а мати — в аптеці. 8. Ти кладеш свої книги на стіл. 9. Ми граємо у футбол зі своїми друзями. 10. Ви граєте у волейбол зі своїми друзями?

19. Замініть крапки дієсловом **mettre** у теперішньому часі.

1. Je ... mon chapeau et mon paletot et je vais à l'école. 2. Si Paul va chez Laura, il ... ses plus jolis habits (одяг). 3. ... nos cahiers sur la table ! 4. ... tes livres ici ! 5. Ils ... tout ça ici. 6. Elle ... sa robe de fête. 7. La mère ... la nappe (скатертину) sur la table. 8. Nous ... les fleurs sur les fenetres. 9. ... votre dictionnaire sur le bureau.

20. Перекладіть французькою мовою:

а) 1. Мій клас високий та світлий. 2. Вікна — квадратні. 3. Стіл та стілець вчителя знаходяться біля вікна. 4. Якого кольору дошка? — Вона коричнева. 5. На стіні немає годинника. 6. На столі вчителя лежать книги, зошити та словник. 7. Чи є тут етажерка? — Ні, немає етажерки. — Тоді покладіть книги на письмовий стіл. 8. Я хотіла би прочитати статті про мистецтво. Чи є вони в цій газеті? — Так, ви можете їх прочитати на останній сторінці. 9. Що знаходиться біля школи? 10. Стіл не квадратний,

він — круглий. 11. Вона хотіла б купити цю сукню, але вона дорого коштує. 12. Якого кольору ваша шапка? Вона зелена чи коричнева? — Вона коричнева. 13. Цей портфель коричневий. 14. Принесіть інший стілець. 15. Давайте поставимо квіти на підвіконня.

б) 1. Адель, що це таке? — Це сумка, мадам. 2. У мене день народження, я запрошую всіх моїх друзів. 3. Усі люблять французькі парфуми, вони дуже ніжні. 4. У Мадам Дюпон коричнева сумка, але вона хотіла б мати іншу сумку. 5. Кожен приносить квіти мадам Лебрен. Вона любить різні квіти: жасмин, бузок, тюльпани, білі та жовті нарциси. 6. Щоб купити ці квіти, треба піти на квітковий ринок, який знаходиться біля стадіону. 7. Днями ми складаємо останній екзамен. 8. Ми незабаром станемо вчителями молодших класів. 9. Жюльєн — інженер, а його дружина — лікар. 10. Що ви робите в понеділок? — У понеділок ми зайняті, ми йдемо в Лувр. Кажуть там є нова експозиція картин сучасних художників. Мої друзі цікавляться сучасним мистецтвом. 11. Це приємні парфуми. 12. Усі за одного і один за всіх. 13. Усе або нічого. 14. Якщо іде дощ, я одягаю пальто. 15. Покладіть зошити на мій стіл, — каже викладач. 16. Ти купуєш квіти своїй мамі? 17. Пан Лебрен розмовляє з якоюсь жінкою. 18. У мене є кіт і собака. 19. Біля столу стоїть стілець. 20. Я ставлю чашки на стіл. 21. Після тексту є вправи, виконайте їх.

УРОК 14

Голосний [ɑ]

[ɑ] — чистий голосний звук заднього ряду, відкритий, нелабіалізований. При вимові цього звуку кінчик язика відведений від нижніх зубів і відтягнений в задню частину ротової порожнини, рот широко відкритий, язик лежить плескато.

[ɑ] — історично довгий звук. У кінці ритмічної групи зберігає повну довготу в закритому складі, у ненаголошеному складі цей звук напівдовгий, а в кінцевій позиції — короткий.

Графічне зображення звуку [ɑ]

Звук	Написання	Положення	Приклади
[ɑ]	a+	s	bas, pas, las ; в ин я т ки: matelas, та дієслівні форми: tu as, tu vas
	â	у кінцевій позиції	dégât, mât
[ɑ:]	a+	ss у кінці ритмічної групи	passé, lasse

Звук	Написання	Положення	Приклади
	a+	[z]	phrase, gaz
	a+	il, ille	paille, Versailles ; в н и я т к и: médaille, travail та дієслівні форми на -ailler
	â		théâtre, âme в н и я т о к: nous parlâmes, vous parlâtes
[ɑ·]	a+	ss	passer
	a+	[z]	écraser
	a+	-tion [sjɔ̃]	observation, conservation

П р и м і т к а:

1. Власні імена **Jacques** та **Jeanne** вимовляються з [ɑ:] : [ˈʒɑ:k], [ˈʒɑ:n].

2. Якщо зустрічаються іменник та дієслово, що однаково звучать, то завжди дієслово вимовляється з [ɑ], а іменник — з [ɑ] :
je vois [ʒə-ˈvwa] — la voie [la-ˈvwa].

Голосний [ɑ̃]

[ɑ̃] — носовий голосний заднього ряду, відкритий, неогублений.

Положення всіх органів мовлення таке саме, як при вимові звука [ɑ], тільки піднебінна завеса опущена і повітря проходить одночасно через ніс і рот. Язик відтягнений назад і лежить плескато, рот широко відкритий.

Звук [ɑ̃] — історично довгий. Він може бути напівдовгим і коротким.

Графічне зображення звука [ɑ̃]

Звук	Написання	Положення	Приклади
[ɑ̃:]	an, am	у кінцевій позиції та перед приголосним, що не вимовляється	an, dans, champ
	en	у кінцевій позиції та перед приголосним, що не вимовляється	en, vent
	en	у префіксі en перед голосним і n	enivrer [ɑ̃-ni-ˈvʁe], ennoblir [ɑ̃-nɔ-ˈbli:r]
	em	у кінцевій позиції та перед приголосними, що вимовляються	temps, trembler
	em	у префіксі em перед m	emmener [ɑ̃-m(ə)-ˈne]
	aon	у словах	faon <i>m</i> , paon <i>m</i> , taon <i>m</i>
[jɑ̃]	ien	у словах	récipient <i>m</i> , science <i>f</i> , orient <i>m</i>
[ɑ̃:]	an, am, en, em	у наголошеному складі в кінці ритмічної групи перед приголосним, що вимовляється	ancre, chambre, tente, ensemble

Позиція в слові [ɑ]

Графічне зображення	Початок	Середина	Кінець
an	antenne	language	ecran
en	ennui	tendre	—
am (b, p, m)	ambiance	chambre	camp
em (b, p, m)	embarquer	ensemble	—
ant	—	—	chant
ent	—	—	argent
and	—	—	marchand
ang	—	—	étang
anc	—	—	blanc
aon	—	—	paon

Слова до фраз

bas, basse	низький, -а	commencer	починати
je comprends (comprendre, 3-е gr.)	я розумію	(à + infinitif) la langue	мова
les parents <i>m</i>	батьки	il apprend (apprendre, 3-е gr.)	він вивчає
dans	1. в; 2. через	français, -e	французький, -а
grand, -e	великий, -а	Université des	університет
un appartement	квартира	langues	іноземних мов
le centre	центр	étrangères	
une chambre	кімната	car	тому що, бо
confortable	зручний, -а; комфортабель- ний, -а	allemand, -e	німецький, -а
comment	1. як, яким чином; 2. яка	anglais, -e	англійський, -а
blanc, blanche	білий, -а	en	звідти (прислівник)
entrer	входити	commode	зручний, -а
		un étudiant	студент
		une étudiante	студентка

Phrases

Vous parlez trop bas. Je ne comprends pas ce que vous dites. Répétez, s'il vous plaît, je vous écoute. Mais parlez plus haut.

André habite avec ses parents dans un grand appartement confortable au centre de la ville. André a sa chambre. Comment est sa chambre? Sa chambre est grande. Les murs sont blancs, la porte est blanche. André entre dans sa chambre et commence à travailler. André est un étudiant sérieux. Quelle langue apprend-il ? — Il apprend le français, car il étudie à l'Université des langues étrangères. Et quelles langues apprend-on à l'Université

des langues étrangères ? — On y apprend la langue allemande, la langue anglaise et la langue espagnole.

Mes parents sont à Minsk.— Et quand reviennent-ils de Minsk ? — Ils en reviennent dans deux jours.

Je n'aime pas les chaises basses, je préfère les chaises hautes. Elles sont assez commodes.

parler haut	говорити голосно
parler bas	говорити тихо
dans deux jours	через два дні

Слова до тексту

Canadien, -ne <i>m, f</i>	канадець, -ка	souvent	часто
la direction	дирекція, правління	le théâtre	театр
une banque	банк	dimanche <i>m</i>	неділя, в неділю
un an	рік	penser	думати про
le Canada	Канада	(à ...)	щось, про когось
le week-end [wik-ˈend]	уїкенд, час відпочинку з п'ятниці до понеділка	penser + infinitif	збиратися щось зробити
un (une) interprète	перекладач, -ка (усний)	les vacances	канікули
les affaires	справи	les grandes vacances	літні канікули
étranger, -ère	закордонний, -а	quelques	декілька
tâcher (de + infinitif)	старатися	raconter	розповідати
		le vendredi	щоп'ятниці
		prendre	брати

Texte

Francine est Canadienne. Elle travaille comme secrétaire de direction dans une banque. Elle connaît quelques langues étrangères. Elle parle français, anglais et allemand. Francine a vingt-cinq ans, n'est pas mariée et vit à Lyon avec sa sœur Diana. Leurs parents sont au Canada.

Le week-end, Francine aime bien aller à Paris chez son amie Blanche qui est interprète au Ministère des affaires étrangères. Blanche tâche d'inviter Francine assez souvent pour aller aux théâtres, aux musées, aux expositions. Dimanche elles sortent avec des amis. Dans deux jours Francine va quitter Paris.

Diana reste à Lyon. Elle pense à ses grandes vacances. Elles commencent dans quelques jours. Quand les amis viennent chez Diana elle leur raconte ses projets de vacances. Elle pense aller

dans le Midi de la France, parce qu'elle aime la mer. En hiver, elle va faire du ski dans les Alpes.

Diana est libre le vendredi à midi, elle prend son sac à provisions et elle va au magasin faire des achats.

les projets de vacances	плани на канікули
dans le Midi de la France	на півдні Франції
en hiver	взимку
faire du ski	кататися на лижах
faire des achats	робити покупки
le sac à provisions	господарча сумка

Dialogue

- Alain :* On s'arrête ici ?
Anne : Tu es fou ! On ne peut pas camper dans un champ, près d'une ferme ! C'est défendu !
Alain : Les fermiers sont là. On peut leur demander.
Anne : Pardon, monsieur, je peux vous demander un renseignement ?
Le fermier : Bien sûr !
Anne : Est-ce qu'il y a un terrain de camping près d'ici ?
Le fermier : Ah non ! Il faut aller à Saint-Paul.
Anne : C'est où ?
Le fermier : C'est à 10 km. Vous n'êtes pas Français ?
Alain : Non.
Le fermier : Vous venez d'où ?
Alain : De Lausanne, en Suisse.
Anne : On vient visiter votre belle région.
Le fermier : Vous êtes sympathiques. Vous voulez rester combien de temps ?
Alain : Deux ou quatre jours !
Le fermier : Bon, ça va ! Vous pouvez camper ici !
Anne : Vous nous donnez l'autorisation ? C'est très gentil, merci beaucoup.

Sans frontières 1 p. 71

s'arrêter	зупинятися	un terrain de	місце для
tu es fou	ти збожеволів	camping	табору
camper	розташовува-	la Suisse	Швейцарія
	тися табором	la région	місцевість,
le champ	поле		край
c'est défendu	заборонено	l'autorisation	дозвіл
être là	бути тут	c'est très	дуже люб'язно
demander un	<i>тут:</i> отримати	gentil [zãti]	
renseignement	інформацію	bien sûr	звичайно

Правила читання

- [ā] втрачає назалізацію в таких випадках:
  - якщо за приголосними **n**, **m** іде голосний:
l'ami [la-´mi] ;
  - перед подвійними приголосними **n**, **m** :
l'ennemi [lɛn-´mi], l'année [la-´ne] ;
  - у буквосполученні **amn** :
l'amnistie [lam-nis-´ti].
- Після носового голосного буква **c** у кінці слова не читається:
blanc [´blā], franc [´frā].
- [ā] в буквосполученнях **am**, **em** зустрічається тільки перед приголосними **p**, **b**, **m** :
membre, lampe, emmener.

Пояснення до фраз і тексту

1. У французькій мові деякі прикметники можуть вживатися з дієсловами як прислівники. Наприклад: **parler haut** *голосно розмовляти*, **parler bas** *тихо розмовляти*, **chanter faux** *співати фальшиво*, **chanter juste** *співати вірно*, **sentir bon** *мати приємний аромат* і т. д.

2. Прислівники **en** *звідти*, **y** *туди*, *там* вживаються тільки з дієсловами і завжди стоять перед ними:

On **y** apprend les langues étrangères.

Ils **en** reviennent dans deux jours.

У наказовому способі в стверджувальній формі прислівники **en**, **y** ставляться після дієслова:

Allez-**y** ! Revenez-**en** !

У заперечній формі вони ставляться перед дієсловом:

N'**y** allez pas ! N'**en** revenez pas !

3. **An** *т*, **année** *ф* перекладаються як *рік*, але вживаються в різних сполученнях.

An вживається для позначення віку, терміну, літочислення:

Francine a vingt-cinq ans.

Dans quatre ans.

L'an 2000.

Année вказує на тривалість часу:

Cette année il termine ses études.

4. Вживання прийменників **en**, **à** з назвами країн.

З назвами країн використовуються прийменники **en** та **à**. **En** вживається з назвами країн жіночого роду та назвами країн

чоловічого роду, що починаються з голосного, в цьому разі артикль не вживається:

En Suisse, en France, en Iran.

Прийменник **à** вживається з назвами країн чоловічого роду, що починаються з приголосного, у цьому разі вживання артикля обов'язкове:

au Maroc, au Canada.

Примітка: назви країн, що закінчуються на *e* німе, жіночого роду:

la France, la Belgique.

Виняток: le Mexique, le Cambodge, le Zaïre, le Zimbabwe.

Назви країн чоловічого роду:

а) ті, що закінчуються на приголосний:

le Maroc, le Sénégal, le Japon ...

б) ті, що закінчуються на *-a*, *-o*, *-i* :

Le Canada, le Togo, le Burundi ...

в) ті, що є складними словами і вживаються в множині:

les Pays-Bas, **les** États-Unis ...

5. Прийменник **en** вживається перед іменниками, що позначають пори року:

en hiver, en été, en automne.

Виняток: au printemps.

6. Прийменник **dans** може позначати місце та час:

а) **Dans** — в (де? куди?):

Michel entre *dans* sa chambre.

Il est *dans* sa chambre.

б) **Dans** — через (вживається відносно до майбутньої дії):

Ils en reviennent *dans* deux jours.

7. Дієслово **sortir** перекладається українською мовою словами:

1) виходити:

Bertrand sort à neuf heures pour aller à l'Université.

2) йти куди-небудь (в театр, ресторан тощо):

Dimanche elles sortent avec des amis.

8. Дієслова **savoir** і **connaître** вживаються, коли говорять про вміння та знання людини. **Connaître** — знати когось, знати щось. **Savoir** — знати щось, вміти щось робити. **Connaître** завжди вживається з іменниками; **savoir** — з дієсловом, або дієслівною конструкцією.

Savoir + дієслово

Je **sais** conduire.
 Elle **sait** où il habite
 Nous **savons** qu'il
 n'est pas d'accord.

Connaître + іменник

Je **connais** le code de la route.
 Il **connait** son adresse.
 Nous **connaissons** ses
 opinions.

Але коли мова йде про те, що запам'ятовується напам'ять, говорять також: il **sait** mon numéro de téléphone, elle **sait** sa leçon.

9. Після сполучника **comme** іменники, що позначають професію, посаду, ранг, вживаються без артикля:

Elle travaille comme secrétaire.
 Il travaille comme ingénieur.

10. Запам'ятайте значення дієслів **prendre** (брати) та **mettre** (класти, ставити):

Prendre

- a) **Prendre** + предмет: Je **prends** mon parapluie (парасолька);
 b) **Prendre** + їжа або напій: Je **prends** un steak [stæk] (натуральний біфштекс). Il **prend** un café ;
 c) **Prendre** + вид транспорту: Elle **prend** le métro.

Mettre

- a) **Mettre** + одяг: Je **mets** une cravate pour aller au bureau ;
 b) **Mettre** + предмет: Elle **met** les fruits dans le vase ;
 c) **Mettre** + час: Vous **mettez** une heure à aller à la faculté ?

Інші значення дієслова **prendre** :

Tu **prends** une douche.
 Nous **prenons** une décision.

Замість **mettre** + час можна вживати конструкцію **ça + prendre** + час:

Les transports, **ça prend** du temps.
Ça me prend une heure par jour.

Правила орфографії

1. Іменники, що закінчуються на **-ance, -ence** :

a) іменники, що закінчуються на **-stance**, пишуться через **-ance** :
 résistance *f*.

Виняток: existence *f*.

b) іменники, що закінчуються на **-gence** пишуться через **-ence** :
 diligence *f*.

Винятки: obligeance *f*, vengeance *f*.

с) інші іменники мають закінчення **-ance**, якщо прикметники цієї ж сім'ї закінчуються на **-ant**, та **-ence**, якщо прикметник закінчується на **-ent** :

absent — absence *f*; abondant — abondance *f*.

В и н я т к и: residant — résidence *f*, exigeant — exigence *f*.

2. Іменники, що закінчуються на **-anse**, **-ense**.

У французькій мові через **-ense** пишуться п'ять іменників:

défense *f*, dépense *f*, dispense *f*, offense *f*, récompense *f*

та три прикметники:

dense, immense, intense.

Через **-anse** пишуться:

anse *f*, danse *f*, ganse *f*, panse *f*, transe *f*.

ГРАМАТИКА

1. Питальні прислівники **quand**, **comment**.

За допомогою прислівника **quand** ставиться питання до обставини часу:

Quand reviennent-ils de Lyon ?

За допомогою прислівника **comment** ставиться питання:

а) до обставини способу дії (як):

Comment chante-t-il ?

б) до іменної частини складеного присудка, яка виражена прикметником (який він є, яка вона є, які вони є):

Comment est la chambre d'André ?

Порядок слів у реченнях, що починаються з питальних прислівників **quand**, **comment** такий самий, як і в реченнях, що починаються з питального прислівника **où** :

а) питання будується за допомогою простої інверсії, якщо підмет виражений займенником:

Quand allez-vous en France ?

Comment écrit-il les dictées ?

б) якщо підмет виражений іменником, використовуються обидва способи інверсії (проста та складна).

Проста інверсія:

Quand arrive le train ?

Comment travaille cet élève ?

Складна інверсія:

Quand le train arrive-t-il ?

Comment cet élève travaille-t-il ?

Якщо в реченні є прямий додаток, виражений іменником, або обставина, складна інверсія обов'язкова при підметі-іменнику:

Quand le train arrive-t-il de Minsk ?

Comment cet élève parle-t-il français ?

Якщо підмет виражений займенником 1-ї особи однини, питання ставиться за допомогою звороту **est-ce que** і в цьому випадку зберігається прямий порядок слів:

Quand est-ce que je finis le travail ?

Comment est-ce que je parle français ?

2. Відмінювання дієслів **connaître, prendre**.

Теперішній час

Connaître	
Je connais	Nous connaissons
Tu connais	Vous connaissez
Il/elle connaît	Ils/elles connaissent
Наказовий спосіб	
Connais ! Connaissons ! Connaissez !	
Prendre	
Je prends	Nous prenons
Tu prends	Vous prenez
Il/elle prend	Ils/elles prennent
Наказовий спосіб	
Prends ! Prenons ! Prenez !	

Примітка: за моделлю дієслова **prendre** відмінюються дієслова **apprendre et comprendre**.

Вправи на читання

1. Bas, las, tas, pas, cas, dégât, appât, mât, âne, âme, pâte, tâche, grâce, hâte.

2. Passe, basse, tasse, grasse, phrase, gaz, vase, base.

3. An, plan, dans, sang, chant, champ, banc, blanc, franc, quand, planche, tranche, France, langue, tante, plante, banque, branche, chanter, danser, planter, ampoule, ample, lampe, chambre, ambulance, alliance, danse, distance.

4. En, gens, lent, vent, cent, dent, Caen, Nantes, pente, trente, ventre, rentrer, commencer, remplacer, ensemble, vendre, centre.

5. Grand — grande, blanc — blanche, franc — franche, chant — chante, lent — lente.

6. Tas — tant ; cas — quand ; pas — paon ; bas — banc ; las — lent ; mât — ment ; ras — rang ; passe — pense ; pâte — pente ; tâche — tranche ; lâche — lance.

7. Banc, franc, bloc, choc, flanc, duc, chic, flac, flic, crac, pic, roc, tronc.

8. Orient, récipient, science, scientifique, oriental, orientable.

Письмові вправи

1. Перепишіть речення на стор. 141, поділіть їх на ритмічні групи. Поставте знаки зчеплення та зв'язування. Позначте в транскрипції голосні звуки та відмітьте їх довготу.

2. Запишіть фрази транскрипцією. Зверніть увагу на довготу голосних.

1. Tout passe, tout casse, tout lasse. 2. Jean apprend l'allemand et l'anglais. 3. Jacques tâche de bien lire les phrases. 4. La chatte saute sur la table et gâte la pâte.

3. Дайте графічне зображення до наведених фраз та виділіть слова з довгими голосними.

1. [ʒəlidäməli ||]
2. [ʒnātādələmyzikklassikokɔsɛr ||]
3. [lafādādreätredälätifābr ||]
4. [ānetəblāfmederɔbbləf ||]

4. У колонці б знайдіть відповідну транскрипцію до слів із колонки а.

a)	b)
1. gens	a) [ˈdā]
2. champ	b) [ˈɑ:n]
3. dans	c) [ˈbā:d]
4. dent	d) [ˈzā]
5. banc	e) [pa:t]
6. âne	f) [ˈdā:s]
7. banque	g) [ˈfā]
8. dense	h) [ˈpa]
9. pale	i) [ˈbā:k]
10. bande	j) [ˈdā]
11. pâle	k) [ˈpa:l]
12. patte	l) [ˈpat]
13. pâte	m) [ˈbā]

5. Поділіть на окремі слова:

- a) ilyabeaucoupdegensauxchamps ;
b) monsieurdurandetunedamevousattendent.

6. Дайте відповіді на запитання:

a) 1. Où habite André ? 2. Avec qui habite-t-il ? 3. André a-t-il sa chambre ? 4. Comment est sa chambre ? 5. De quelle couleur sont les murs ? Et la porte ? 6. Que fait André dans sa chambre ? 7. Où fait-il ses études ? 8. Quelles langues apprend-on à l'Université linguistique ? 9. Où sont les parents d'André ? 10. Quand en reviennent-ils ? 11. Quelles chaises est-ce que je préfère ? 12. Com-

ment sont les chaises hautes ? 13. Comment parlent les étudiants à la leçon ? Et le professeur ?

b) 1. Qui est Francine ? 2. Comme qui travaille-t-elle ? 3. Où travaille-t-elle ? 4. Quelles langues vivantes (іноземні) connaît-elle ? 5. Quel âge a Francine ? 6. Est-elle mariée ? 7. Où habite-t-elle ? 8. Avec qui habite-t-elle ? 9. Comment s'appelle sa sœur ? 10. Où habitent leurs parents ? 11. Où Francine aime-t-elle passer le week-end ? 12. Comment s'appelle son amie ? 13. Comme qui travaille Blanche ? 14. Où vont les jeunes filles à Paris ? 15. Où reste Diana ? 16. Pense-t-elle à ses grandes vacances ? 17. Quand commencent-elles ? 18. Où pense-t-elle aller pendant (під час) ses vacances ? 19. Où va-t-elle en hiver ?

7. Поставте питання до обставин часу та способу дії.

Зразок: — Vous ne partez pas en avril, mais alors quand partez-vous ?

— Cette chambre n'est pas petite, mais alors comment est cette chambre ?

1. Armand et Blanche ne reviennent pas cette semaine, ... 2. Arnaud n'arrive pas demain, ... 3. Vous n'allez pas ce matin au magasin, ... 4. Je ne reviens pas à la maison à pied, ... 5. Tu ne vas pas au stade demain, ... 6. Cet élève ne prononce pas bien le son [ǎ], ... 7. Cette année je ne vais pas dans les Alpes, ... 8. Ils ne marchent pas vite, ... 9. Cette salle d'études n'est pas claire, ... 10. Les vacances ne commencent pas en mai, ...

8. До наведених відповідей поставте запитання (до обставин часу, способу дії та місця використовуйте всі види інверсії).

1. Blanche parle haut. 2. Les jeunes filles vont au Louvre dimanche. 3. André prononce mal le son [ǎ]. 4. La chambre de Jean est grande. 5. Le train arrive à six heures. 6. Francine va à Paris. 7. Diana reste à Lyon. 8. Cet élève étudie bien. 9. Je reviens de Marseille vendredi. 10. La faculté des langues vivantes se trouve au rez-de-chaussée (на першому поверсі).

9. Перекладіть французькою мовою.

1. Як він говорить французькою мовою? 2. Куди їдуть дівчата взимку? 3. Де вони люблять відпочивати під час (pendant) літніх канікул? 4. Як звати вашого викладача німецької мови? 5. Де знаходиться ваш факультет? 6. Як ви відповідаєте на питання викладача? 7. Яку книгу ви читаете? 8. Яку іноземну мову ти знаєш? 9. Де ти береш книги? 10. Куди Бланш кладе фрукти? 11. Куди ви ставите квіти? 12. Коли ми складаємо наш останній іспит?

10. а) Дайте відповіді на питання, вживаючи прислівники **en, y**.

Зразок: Est-ce qu'ils campent dans les champs ?

— Bien sûr, ils y campent.

— Non, ils n'y campent pas.

1. Est-ce qu'elles vont à Paris le week-end ? 2. Est-ce que tu reviens de Paris ? 3. Est-ce que vos parents reviennent du Japon ? 4. Est-ce qu'elle habite à Londres (у Лондоні)? 5. Est-ce que les enfants viennent du théâtre ? 6. Est-ce que vous travaillez en Suisse ? 7. Est-ce que tu vas au cinéma ? 8. Est-ce qu'il sort du magasin ? 9. Est-ce que M. Chantal travaille à cette usine ?

б) Дайте відповіді на питання, вживаючи прислівники **en, y** та дієслова в наказовому способі.

Зразок: Tu viens avec nous à l'aéroport ?

— D'accord (гарзд, згода), allons-y !

— Non, n'y allons pas.

1. Maman, est-ce que je peux aller camper avec mes copains ? 2. Est-ce que je peux partir avec vous aux Bahamas ? 3. Est-ce que nous pouvons déjà aller à la campagne ? 4. Revenons-nous du stade, papa ? 5. Tu veux travailler avec nous à la bibliothèque ? 6. Voulez-vous revenir de la bibliothèque à cinq heures ? 7. On va à la plage ?

11. Перекладіть французькою мовою.

1. Ти йдеш до театру? — Так, я туди йду з Аленом. 2. Ти їдеш до Ліону? Коли ти звідти повертаєшся? — Я звідти повертаюся через два дні. 3. У нашому місті відкривають виставку живопису. Ходімо туди. — Та ні, не будемо туди ходити. 4. Ти збираєшся поїхати в село? Давай поїдемо туди разом. — Із задоволенням. 5. Що ти кладеш у цю вазу? — Я туди кладу фрукти. 6. Ви йдете до їдальні (à la cantine)? — Ні, ми звідти повертаємося. 7. Ів іде на стадіон, ходімо туди разом. 8. О котрій годині ваша сестра йде до університету? — Вона туди йде о сьомій годині. — Так рано? 9. Моя сестра на дачі, вона звідти повертається через два дні, а батьки ще залишаються там. 10. Повертайтеся звідти завтра! Не повертайтеся звідти пізно!

12. Використайте прийменники **en** або **à** перед назвами таких країн:

La Pologne, l'Espagne, la Grande-Bretagne, l'Allemagne, l'Islande, le Luxembourg, la France, l'Afghanistan, l'Iran, le Pakistan, le Japon, le Brésil, le Danemark, l'Afrique.

13. Використайте необхідний прийменник.

1. Ils vont ... leur grand-mère (бабуся). 2. Vous déjeunez ... restaurant ? 3. Elle est libre ... cinq heures. 4. Nous campons ... un

champ. 5. Dans la salle d'études il y a des chaises ... les élèves. 6. Pascal veut lire un article ... la peinture. 7. L'auto s'arrête ... de la gare. 8. Les amis l'écoutent ... intérêt. 9. Lucien revient de Nantes ... quelques jours. 10. Nous sommes ... l'école. 11. Jérôme dîne ... sa famille. 12. Il ... reste jusqu'à quatre heures. 13. ... les classes les enfants vont ... la maison. 14. André habite ... ses parents ... un grand appartement. 15. Ma petite sœur trouve sa balle ... le divan. 16. Jacques propose ... aller ... l'exposition. 17. Je vous invite ... passer quelques jours ... la campagne. 18. Nous commençons ... apprendre la langue allemande. 19. Mes amis s'intéressent ... la littérature. 20. Les fenêtres de notre classe donnent ... la rue. 21. Je pense ... mes parents.

14. Запишіть прикметники в жіночому роді.

Зразок: Jérôme est Français. Lucienne est Française.

1. Franz est Allemand.	Petra est .....
2. Mon père est vieux.	Ma mère est .....
3. Mon frère est grand.	Ma sœur est .....
4. Mon oncle est blond.	Ma tante (тітка) est .....
5. Monsieur Chantal est élégant.	Mme Chantal est .....
6. Paul n'est pas paresseux.	Marthe n'est pas .....
7. Jean est intelligent.	Blanche est .....
8. Marc est Canadien.	Francine est .....
9. Le mur est blanc.	La porte est .....
10. Le pont est long.	La rue est .....
11. Le parc est beau.	La ville est .....
12. Mon chapeau est gris.	Ma robe est .....
13. C'est un touriste étranger.	C'est une touriste .....
14. Cet exercice est difficile.	Cette règle est .....
15. Alex est jeune et timide.	Lise est .....

15. Замість крапок використайте дієслова **prendre** та **mettre**.

1. Il pleut: je ... mon manteau et je ... mon parapluie. 2. Le trajet (перейзд, дороба) est tres long : je ... une heure à arriver à la faculté. 3. A midi je ... une salade et un café. 4. Quand Paul va chez Laura, il ... deux heures à se préparer et il ... ses plus jolis vêtements (найкращий одяг). 5. Le matin je ... une douche et je ... un café. 6. En général, quand vous partez en vacances, vous ... le train, l'avion ou l'auto ? 7. Ma fille ... du sucre dans son thé (чай). 8. Apres les cours je vais à la maison à pied, ça me ... une heure. 9. Vous ... une heure à aller à la maison ? C'est trop ! 10. Ils ... souvent leur repas (їжа) au restaurant.

16. Прочитайте текст про рекламу та заповніть пропуски зворотами **il y a, c'est, ce sont, il est, elle est, ils sont, elles sont** та дієсловом **être**.

La publicité

A mon avis, ... trop de publicité à la télévision. Avant et après chaque émission, ... dix minutes d'images, de paroles et de bruit. Les clips sont rarement amusants, mais la plupart du temps (найчастіше)... idiots. Les publicités les plus stupides (найбезглуздіші) ... les publicités de lessive : ... moches (бридкі) et ennuyeuses (нудні). De temps en temps ... des surprises mais ... rare. En général, ... prétentieux (розраховані на ефект) et banal.

17. Згадайтеся, що це таке? Де відбувається дія?

1. On y est au calme, et les agriculteurs y travaillent. 2. Les agents de police le mettent quand ils vont au travail. 3. Un bon élève les apprend bien à la maison. 4. L'ambulance les transporte à l'hôpital. 5. On l'ouvre quand il fait chaud. 6. On le prend dans la rue pour aller au travail ou chez les amis. 7. On le prend à la gare. 8. On le prend le matin avec ou sans lait. 9. On y entre quand on sonne. 10. On y va pour écouter l'opéra.

18. Перекладіть французькою мовою:

а) 1. Оратори говорять голосно та чітко. 2. Я добре розумію, що ви кажете. 3. Цей стіл не високий, він низький. 4. Батьки Бланш живуть у Швейцарії. 5. Ми маємо велику квартиру в центрі міста. 6. У Андрія є своя кімната, вона досить зручна. 7. Вікна його кімнати виходять на вулицю. 8. Стіни нашого класу білі, двері теж білі. 9. Стілець стоїть біля столу. 10. Після занять Діана повертається додому, вона обідає. 11. Після обіду вона починає працювати. 12. Вона читає тексти, відмінює дієслова, вчить слова, тому що вона вивчає французьку та німецьку мови в лінгвістичному університеті. 13. Ліза вивчає іспанську мову із задоволенням, бо вона їй подобається. 14. Мої батьки в Москві, вони звідти повертаються через два дні. 15. Вчитель заходить до класу і вітається зі студентами. 16. Цей стілець досить низький, принесіть інший.

б) 1. Ця дівчина — канадка. Вона — секретар правління банку. 2. Клодін працює вчителькою. 3. Батьки Франсіни живуть у Канаді. 4. Моя сестра знає кілька іноземних мов, бо вона вчиться в університеті на філологічному факультеті. 5. Жанна добре говорить французькою мовою. 6. Діана незаміжня, їй двадцять п'ять років. 7. Її сестра любить проводити вихідні в Парижі у своїх друзів. 8. Бланш працює перекладачкою в Міністерстві закордонних справ. 9. Жак проводить літні канікули на півдні Франції.

Він любить море. 10. Ми збираємося провести канікули зі своїми батьками в Альпах. 11. Ця сукня біла, вона мені личить. 12. Мій дядько пише мені листа і пропонує провести літо в Іспанії. 13. У п'ятницю я йду в магазин робити покупки, бо в суботу я йду на дачу. Я збираюсь там провести вихідні. 14. Їх дочка ще маленька, їй два роки. 15. Через кілька днів моя дружина їде з дітьми (les enfants) до моїх батьків. 16. Андрій складає свій останній іспит через два дні.

ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ (уроки 11—14)

Заповніть пропуски графічним зображенням звука [ɔ].

1. l...gueur	6. pron...
2. j...gle	7. p...t
3. p...ch	8. c...pagnie
4. l...bago	9. c...bien
5. b...jour	10. torch...

Зробіть класифікацію слів залежно від вимови [ɛ] чи [œ].

brin, brun, parfum, faim, thym, cinq, syndicat, timbre, lundi, défunt, demain, chacun, colin, tribun.

[ɛ]:

[œ]:

Зробіть класифікацію слів залежно від вимови [a] чи [ɑ].

femme, bas, bras, matelas, dégât, phrase, médaille, paille, écraser, plat, solennel, plage, Jacques, Jeanne, observation.

[a]:

[ɑ]:

Заповніть пропуски графічним зображенням звука [ɑ].

— Mam..., tu ...t...ds ce ch...t d'...f...ts apporté par le v...t ?

— Vous savez, mes ...f...ts, que j'...t...ds très mal ... ce mom...t.

Поставте дієслова в дужках у теперішньому часі.

1. Pendant que son père (parler), elle (finir) son rang de tricot.
2. Lorsqu'elle (vouloir) travailler, elle (fermer) la porte à clé. 3. Vous (se distraire) souvent. 4. Je (lire) avec intérêt le livre que vous m'avez prêté. 5. Tu (moudre) le café tous les matins. 6. Les cris des

petits enfants (égayer) la vieille maison. 7. Ils (nettoyer) souvent leurs bicyclettes. 8. Jacques (recevoir) rarement les lettres de ses amis. 9. Quand les montagnards (atteindre) le sommet, une joie les (étreindre). 10. Un jour, à Monaco un homme (tuer) sa femme dans un moment de colère et (aller) en prison. 11. Depuis qu'il (travailler) dans cette usine, il (acquérir) une meilleure compétence dans sa spécialité.

Дайте відповіді на запитання, вживаючи дієслова в наказовому способі.

Зразок: Monsieur, est-ce qu'on peut fumer ici ?

— Oui, fumez, s'il vous plaît.

1. Est-ce qu'on peut nous arrêter ici ? — Oui, ...
2. Puis-je vendre ma machine à écrire ? — Oui, ...
3. Chérie, on prend un apéritif ? — Oui, ...
4. Qu'est-ce que je fais ? Du café ? — Oui, ...
5. Les enfants, on va à la plage ? — Oui, ...
6. Anne, je viens avec vous ? — Oui, ...
7. Qu'est-ce que je peux manger ? Un fruit ? — Oui, ...
8. Papa, je t'attends ici ? — Oui, ...
9. On vient chez vous à 9 heures ? — Oui, ...
10. Est-ce que nous pouvons lui dire la vérité ? — Oui, ...

Поставте дієслова в наказовому способі.

1. Tu me prêtes ton stylo ? .....
2. Tu lui rends son portefeuille ? .....
3. Vous nous parlez de vos vacances ? .....
4. Tu me réponds ? .....
5. Tu leur téléphones ? .....
6. Vous me montrez vos papiers ? .....

Складіть рекламні об'яви (вживайте дієслова в 2-й особі однини та множини).

1. Boire de l'eau minérale. ....
2. Prendre des vitamines. ....
3. Partir en vacances. ....
4. Faire de l'aérobic. ....
5. Être en forme. ....
6. Avoir confiance. ....
7. Aller de l'avant. ....
8. Profiter de la vie. ....
9. Savoir répondre. ....
10. Vouloir accepter. ....

Напівголосний [w]

[w] — звук губно-губний, щілинний сонант. За положенням губ та язика [w] відповідає [u]. Зайнявши положення для [u], органи мовлення відразу ж перебудовуються на вимову наступного голосного так, щоб обидва звуки утворили один склад. Цей швидкий перехід від укладу [u] до укладу наступного голосного і створює звук [w].

Окремо цей звук не зустрічається, він буває тільки перед голосним.

Графічне зображення звука [w]

Звук	Написання	Положення	Приклади
[w]	ou	перед голосним	oui, jouet
[wa]	oi		choix, moi
[wa]	oi	після групи неподільних приголосних з [r]	proie, adroit
[waj]	ouy	перед голосним	royal, voyage
[wɛ]	oin ouin		loin, moins pingouin

Позиція в слові [w]

Графічне зображення	Початок	Середина	Кінець
ou + голосний	oui	chouette	—
oi	oiseau	soir	moi
ouy	—	royal	—
oi(e)	—	—	joie
oi(s)	—	—	autrefois
oi(t)	—	—	toit
oi(x)	—	—	noix
oi(d)	—	—	froid
oi(ds)	—	—	poids
oin	—	pointe	coin
ouin	—	—	pingouin
oint	—	—	point
oing	—	—	coing

Слова до фраз

Grenoblois, -e мешканець, -ка
Гренобля

Toulousain, -e мешканець, -ка
Тулузи

moi я
toi ти

(особові самостійні
займенники)

la cousine двоюрідна
сестра

au coin de на розі
l'avenue проспект,
широка
вулиця

demander	запитувати	loin de	далеко
répondre	відповідати	le soir	вечір, увечері
voici	ось, тут	la nièce	племінниця, небога
voilà	ось, там	une boisson	напій
devant	перед	la tante	тітка, дядина
combien	скільки	ranger	прибирати, упоряд- ковувати, складати
parfois	іноді	les vêtements	одяг, одежа
voir	бачити	une armoire	шафа
le groupe	група		

Phrases

✓ Louis est mon ami. Il fait ses études à l'Université de Grenoble, mais il n'est pas Grenoblois. Il est Toulousain. Ses parents habitent Toulouse. Il est étudiant de première année. Louis et moi, nous habitons la résidence universitaire. Louis me demande : «Quand fais-tu tes devoirs ?» Je réponds :

«Je fais mes devoirs le soir, et toi ?» «Je les fais aussi le soir», me dit-il.

✓ Où êtes-vous ? — Nous sommes dans la salle. Voici une table et des chaises. Voici un tableau. Voilà un professeur. Il est devant la table. Y a-t-il beaucoup de chaises dans la salle ?

— Oui, dans la salle il y a assez de chaises.

— Combien d'étudiants y a-t-il dans votre groupe ? — Dans notre groupe il y a trop d'étudiants.

✓ Parfois Louise va voir sa cousine qui habite au coin de l'avenue Louis Pasteur. Ce n'est pas trop loin de sa maison. Il fait froid ce soir. Louise sort dans la rue. Au milieu de la rue, Louise voit un taxi. Elle monte dans la voiture. A six heures, Louise arrive chez sa cousine Françoise. Antoinette, sa nièce, prépare une boisson chaude pour sa tante.

Où ranges-tu tes vêtements ? — Je les range dans une armoire.

il est étudiant de première année	він першокурсник
la résidence universitaire	студентський гуртожиток
faire ses devoirs	виконувати письмові справи
non loin de	недалеко
sortir dans la rue	виходити на вулицю
au coin de	на розі
au milieu de	посередині
il fait froid	холодно
monter dans la voiture	сідати в машину

Слова до тексту

trois	три	dormir	спати
un voyage	подорож	la télévision	телебачення
voyager	подорожувати	Savoyard, -e	мешканець, -ка Савої

pendant	під час	la spécialité	фірмова страва
le passe-temps	розвага	la fondue	фондю (їжа)
la Sorbonne	Сорбонна	la vie	життя
trente	тридцять	l'Air-France	французькі авіалінії
facilement	легко	la guitare	гітара
croire	думати, вважати	le jazz	джаз
se loger	поселитися, найняти квартиру	une personne bizarre	людина дивний, -а, химерний, -а
calme	спокійний, -а	le technicien	технік
le loyer	квартирна плата	[tɛkni'sjɛ]	
bon marché	дешевий, дешево	avant	раніше, до цього часу
la circulation	рух	la cantine	громадська їдальня
la distraction	розвага, веселоці	se coucher	лягати спати
rare	рідкий, рідкісний	le temps	1. час; 2. погода
peu	мало		
la flûte	флейта		
les grands-parents <i>m pl</i>	дід і баба		
un restaurant	ресторан		

Texte

Trois grands amis font un voyage dans un train. Ce sont : Gaston Dubois, Frédéric Legrand et Jacques Boivin. Tous les trois aiment beaucoup voyager. Pendant le voyage ils causent. Ils parlent de leur vie, de leurs familles, de leurs passe-temps.

Gaston Dubois a vingt ans. Il fait ses études à la Sorbonne¹, à la Faculté de droit. Ses parents habitent une campagne à quelques trente kilomètres de Paris². Ils croient qu'à la campagne on trouve facilement à se loger. Les appartements sont grands et calmes. Les loyers assez bon marché. La vie est tranquille dans les villages où il n'y a pas beaucoup de circulation. Mais les distractions sont rares. Il n'y a pas beaucoup de théâtres et peu ou pas de cinéma. Gaston a deux sœurs. Sa sœur Marie est étudiante aussi, sa sœur Denise est encore une enfant, elle va à l'école. Le frère de papa, qu'ils appellent oncle Jules, est médecin, sa femme, tante Louise, l'est aussi³.

Gaston aime le sport, il joue au tennis. Le soir, quand il est libre, il aime jouer de la flûte.

¹ la Sorbonne — Сорбонна, найстаріший університет у Парижі, заснований в 1253 р. капеланом Робером де Сорбоном, спочатку як колеж для бідних учнів, що вивчали теологію.

² à quelques trente kilomètres — приблизно за 30 км.

³ Il est médecin, sa femme l'est aussi — Він лікар, його дружина теж.

Frédéric Legrand est Savoyard. Sa famille est de Chamonix. Ses grands-parents ont un petit hôtel de dix chambres à Chamonix et ses parents ont un restaurant à Paris. Leur spécialité ? La fondue¹, bien sûr. Et Frédéric, qu'est-ce qu'il fait dans la vie ? Il travaille à l'aéroport de Roissy². Il est à Air-France. Air-France, c'est son travail, mais sa vie, c'est la guitare. Le week-end, Frédéric joue de la guitare électrique dans un club de jazz.

Et qui est Jacques Boivin ? C'est une personne assez bizarre. Il travaille dans un bureau comme technicien. Tous les matins, il arrive en retard. L'après-midi, il part du bureau avant ses camarades de travail. A midi, il mange au restaurant parce qu'il n'aime pas la cantine. Il se couche très tard le soir parce qu'il regarde tous les programmes de télévision. Il n'a pas le temps de dormir chez lui ; alors il dort au bureau, il n'y travaille pas beaucoup... Il lit le journal.

la faculté de droit	юридичний факультет
tous les trois	всі троє
faire un voyage	подорожувати
jouer au tennis	грати в теніс
jouer de la flûte	грати на флейті
arriver en retard	спізнюватися
très tard le soir	пізно ввечері

Dialogue

- Comment est M. Morin ?
- Il est grand et maigre.
- Comment s'habille-t-il ?
- Toujours en noir.
- Comment se déplace-t-il ?
- En moto, généralement.
- Comment s'exprime-t-il ?
- De façon très courtoise.
- Comment vit-il ?
- De façon simple.

grand, -e	рослий, -а	généralement	головним чином
maigre	худий, -а	s'exprimer	висловлюватися
s'habiller	одягатися	de façon courtoise	ввічливо, чемно
noir, -e	чорний, -а	de façon simple	по-простому
se déplacer	пересуватися		

¹ la fondue — фондю, страва з плавленого сиру з білим вином, в яку вмочають шматочки хліба.

² Roissy — комуна у Валь-д'Уаз. 2100 жителів (les Roisseens). Тут знаходиться аеропорт Шарль де Голь, введений в експлуатацію в 1974 р.

Правила читання

Сполучення **-ch** у словах, запозичених з грецької мови, вимовляється як [к]:

technicien [tekni'sjɛ] ;
orchestre [ɔʁ-kestr].

Пояснення до фраз і тексту

1. Іменники **le soir, le matin** перекладаються українською мовою як іменники *вечір, ранок* та як прислівники *ввечері, вранці*:

Le soir il lit son journal.
Ввечері він читає газету.

Вжиті з вказівними прикметниками, ці іменники мають значення: **ce matin** *сьогодні вранці*, **ce soir** *сьогодні ввечері*:

Ce soir Antoine va au théâtre.
Сьогодні ввечері Антуан іде в театр.

Вжиті з неозначеним артиклем ці іменники означають: **un matin** *одного разу вранці*, **un soir** *одного разу ввечері*.

Un matin mon père me dit que nous allons dans les Alpes.
Одного разу вранці...
Un soir Jean me téléphone et m'invite au théâtre.
Одного разу ввечері...

2. Прислівники **voici, voilà** за своїм походженням є сполученням дієслова **voir** (бачити) в наказовому способі з прислівниками **ci тут, là там**.

У зв'язку зі своїм дієслівним походженням прислівники **voici, voilà** утворюють бездієслівні речення:

Voici un tableau. Voilà un professeur.

3. Запам'ятайте значення дієслова **jouer + à**, та **jouer + de** :

jouer + à + деякі види спорту та всі ігри:

Je joue | au tennis
          | au domino.

Jouer + de + музичні інструменти:

Je joue du piano.
Il joue de la guitare.

4. Прийменники **avant, devant** та **avant de**.

Прийменник **devant** (коло, біля, перед) з іменником виступає в ролі обставини місця:

Il y a un jardin *devant* notre école.
Перед нашою школою є сад.

Прийменник **avant** (перед, до) з іменником виступає в реченні як обставина часу:

Avant les leçons nous faisons de la gymnastique.

Перед уроками ми робимо зарядку.

Avant de — (до того як, перш ніж) вживається перед інфінітивом дієслова:

Avant de sortir je dîne.

До того як вийти в місто, я обідаю.

ГРАМАТИКА

1. Опущення неозначеного артикля.

Неозначений артикль однини та множини опускається, а замість нього вживається прийменник **de** :

а) після слів, що позначають міру, вагу, кількість: **beaucoup, peu, assez, trop, combien, un kilo, une tasse, une assiette, une bouteille, plein** тощо;

Le matin je prends une tasse de café.

J'ai beaucoup d'amis.

б) після деяких дієслів у заперечній формі перед іменником-додатком (при повному запереченні):

Nous n'avons pas de dictionnaires.

Il n'a pas de frère.

Але означений артикль не замінюється прийменником **de** :

Je n'ai pas le temps de faire ce travail.

2. Порядок слів в питальних реченнях, що починаються з прислівника **combien**.

У питальному реченні, що вводиться прислівником **combien**, порядок слів може бути прямим та зворотним:

а) якщо прислівник **combien** є означенням до підмета, у питальних реченнях зберігається прямий порядок слів:

Combien d'étudiants vont à Paris ?

б) якщо прислівник **combien** є означенням до додатка, інверсія обов'язкова:

Combien de cahiers Marie veut-elle acheter ?

Combien de langues étrangères vos amis étudient-ils ?

3. Відмінювання дієслова **répondre**.

Теперішній час	
Je réponds	Nous répondons
Tu réponds	Vous répondez
Il (elle) répond	Ils (elles) répondent
Наказовий спосіб	
Réponds ! Répondons ! Répondez !	

Примітка:

1. За моделлю дієслова **répondre** відмінюються дієслова, що закінчуються в інфінітиві на *-endre, -ondre*.

2. Дієслова на *-endre, -ondre* не мають закінчення **t** в 3-й особі однини теперішнього часу:

il prend, elle répond.

3. Усі дієслова на [ā:dr] пишуться через **en** окрім дієслова **répandre**.

Вправи на читання

1. Loi, moi, quoi, toi, oie, bois, fois, noix, pois, voiture, voisin, foire, savoir, poire, trottoir, oiseau, histoire, poitrine, boisson, soigner, croissant, étoile, mémoire.

2. Trois, proie, droite, étroit, froid, croix, adroit.

3. Chouette, jouer, jouet, fouine, mouette, fouet, clouer, Rouen, louer, oui, jouir, ouest.

4. Coin, loin, soin, peinture, néanmoins, point, besoin, témoin, adjoint, poing, foin.

5. Employé, voyage, moyen, doyen, joyeux, loyer, envoyer, loyal, royal, voyelle, noyer.

6. Luxe, exister, taxi, exemple, exil, examen, examiner, exercice, exercer, expliquer, syntaxe, exprimer, exhaler, expédier, expérience, extrême, exagérer, exécuter.

Письмові вправи

1. Перепишіть речення на стор. 158, поділіть їх на ритмічні групи. Поставте знаки зчеплення та зв'язування. Позначте в транскрипції голосні звуки та відмітьте їх довготу.

2. Запишіть фрази транскрипцією. Зверніть увагу на довготу голосних:

a) Louis voit Françoise trois fois par mois chez Antoine Duroy.

b) Loin des yeux, loin du cœur.

c) Il arrête sa voiture noire près du trottoir.

d) Le soir nous allons voir Louise.

3. Дайте графічне зображення до наведених фраз та виділіть слова з довгими голосними.

1. [zəkrwakəzəkɛlkəʃozdālœj |||]

2. [zədwapɛjɛmʒvwajaz |||]

3. [tɛləfɔnɛmwaatrɔwazœr |||]

4. [mɛwibjɛsyʁ |||]

4. У колонці **b** знайдіть відповідну транскрипцію до слів із колонки **a**.

a)	b)
1. foin	a) [ʃwet]
2. choix	b) [lwaje]
3. loyal	c) [fwɪn]
4. fouine	d) [ʃwa]
5. doyen	e) [drwa]
6. trois	f) [lwe]
7. louer	g) [dwajɛ̃]
8. chouette	h) [trwa]
9. loyer	i) [fwɛ̃]
10. droit	j) [lwajal]

5. Поділіть на окремі слова:

- a) jereparemoimēmemavoiture ;
b) surletrottoirilyaunevieillevoiturenoire.

6. Дайте відповіді на запитання:

a) 1. Qui est Louis ? 2. Où habitent ses parents ? 3. Où habite Louis à Grenoble ? 4. Qu'y a-t-il dans la salle ? 5. Où est le professeur ? 6. Louise où va-t-elle ? 7. Où habite la sœur de Louise ? 8. Louise où sort-elle ? 9. Quel temps fait-il ce soir ? 10. Qu'est-ce que Louise voit au milieu de la rue ? 11. Quand Louise arrive-t-elle chez sa cousine ? 12. Qu'est-ce qu'Antoinette prépare pour sa tante ?

b) 1. Qui fait un voyage dans un train ? 2. Que font les amis pendant le voyage ? 3. Qui est Gaston Dubois ? 4. Quel âge a-t-il ? 5. Pourquoi ses parents préfèrent-ils la campagne ? 6. Gaston a-t-il des sœurs ? 7. Qui est Marie ? 8. Et Denise, qui est-elle ? 9. Qui est l'oncle Jules ? 10. Et sa tante Louise qui est-elle ? 11. Quel est le passe-temps de Gaston ? 12. Qui est Frédéric Legrand ? 13. Où habitent ses grands-parents ? 14. Quelle est la spécialité de ses parents ? 15. Frédéric que fait-il dans la vie ? 16. Quel est son passe-temps ? 17. Qui est Jacques Boivin ? 18. Où travaille-t-il ? 19. Comment est ce jeune homme ? 20. Que fait-il à la maison ? 21. Que fait-il au travail ?

7. Запишіть у всіх особах стверджувальної та заперечної форм:
J'ai un appartement.

8. Складіть речення, вживаючи **pas de, pas les, pas le**.

Зразок: Un passport / une carte d'identité

J'ai un passeport, mais je n'ai pas de carte d'identité.

1. un chèque / une carte de crédit
2. le permis de conduire (права водія) / une voiture
3. les clés de la maison / les clés de la boîte aux lettres

4. un bi-bop (пейджер) / un téléphone portable (мобільний телефон)
5. le plan de Paris / le plan de Lyon
6. une soeur / un frère
7. un appartement / une maison

9. Складіть перелік загублених вами речей, вживаючи **pas le, pas la, pas les, pas de**.

	J'ai perdu (загубив/загубила)
	mon sac
le numéro de téléphone d'Irène	Je n'ai pas le numéro de téléphone d'Irène.
une carte de téléphone	Je n'ai pas de carte de téléphone
les clés de l'appartement d'Igor	Je n'ai pas ...
l'adresse de Boris	.....
le plan de Paris	.....
des pièces de monnaie	.....
un dictionnaire franco-ukrainien	.....
un stylo	.....
des tickets de métro	.....
des bonbons pour la toux (цукерки від кашлю)	.....

10. Запишіть дієслова в заперечній формі.

1. Sylvie mange la soupe. 2. Anatole apprend la langue française. 3. Je mets un sucre dans mon café. 4. Les petits magasins prennent les chèques de voyage. 5. Nous prenons des croissants au petit déjeuner. 6. Ma cousine mange des œufs. 7. Ma tante aime les légumes. 8. Nous lisons «le Monde». 9. Ils ont des vêtements chauds. 10. Les étudiants écrivent des dictées.

11. Перекладіть французькою мовою.

1. У моїй кімнаті немає великого годинника (une pendule). 2. Опівдні у мене немає занять в університеті. 3. У нас є квартира, але немає дачі. 4. У кімнаті немає перевагу грушам. 5. Паскаль не любить яблука, він надає перевагу грушам. 6. Ми не читаємо ці журнали. 7. Він не любить сир. 8. У нас немає занять у п'ятницю після обіду, ми можемо піти до театру. 9. У неї немає брата, але є сестра. 10. У Сергія немає мобільного телефону.

12. Замість крапок використайте прислівники **beaucoup, trop, assez, pas assez, très, peu**.

1. Pour acheter une maison il faut ... d'argent. 2. Je n'aime pas les grandes villes : il y a ... de gens. 3. On dit qu'il est malade : il ne mange ... de légumes. 4. Cette jupe me plaît, mais malheureusement, elle n'est ... longue. 5. Les touristes étrangers

ont ... de problèmes chez nous parce qu'ils ne parlent pas ... bien notre langue. 6. Quarante (40) cigarettes par jour ? Mais vous fumez ...! C'est ... dangereux pour votre santé. 7. Vous ne pouvez pas tout acheter : vous avez ... d'argent. 8. Ce pull me plaît, mais il est ... cher pour moi, malheureusement. 9. Moins (мінус) 10° en hiver : il fait ... froid; mais moins 35° : il fait ... froid. 10. Dans notre famille il y a ... de personnes.

13. Дайте відповіді на питання, вживаючи прислівники **beaucoup, assez, trop, peu**.

1. Y a-t-il des meubles dans le bureau ? 2. Combien de tableaux y a-t-il dans votre maison ? 3. Faites-vous des exercices chaque jour ? 4. Avez-vous des amis ? 5. Y a-t-il beaucoup d'étudiants dans votre groupe ? 6. Y a-t-il des fleurs dans votre jardin ? 7. Combien de langues étudie-t-on dans votre Université ? 8. Lisez-vous beaucoup de livres pendant les vacances ? 9. Combien as-tu de leçons à donner ? 10. Combien de cousins et de cousines avez-vous ? 11. Avez-vous des oncles et des tantes ? 12. Avez-vous des parents proches ? (близькі родичі)?

14. Замість крапок використайте наведені слова, вживайте потрібний прийменник:

assez, beaucoup, combien, une foule de gens, un groupe, peu, trop, une assiettée, une tasse, une quantité.

1. A la gare ... gens se hâtent (поспішають) dans toutes les directions. 2. Fernand mange ...de soupe, et il prend ... café au lait. 3. Entrez, s'il vous plaît, il y a ... places dans la salle. 4. Dans mon café il y a ... sucre. 5. Près du kiosque il y a ... étudiants. 6. ... kilomètres ce train fait-il à l'heure ? 7. Dans cette bibliothèque il y a ... nouveaux livres. 8. ... se pressent devant la caisse. 9. Cela n'est pas ... sûr. 10. Elle a ... argent (гроші).

15. Перекладіть французькою мовою.

1. У вашому садку багато квітів? 2. У мене є багато родичів. 3. В нашому місті мало ресторанів, але є багато кафе. 4. В нашій групі багато хлопців, але мало дівчат. 5. На столі є багато олівців, але немає червоного. 6. Чи достатньо стільців у вашій аудиторії? 7. В цій кімнаті занадто багато меблів. 8. В цьому уроці достатня кількість граматичних вправ. 9. Під час канікул ми читаємо багато книжок. 10. Цей викладач дуже суворий. 11. У мене мало грошей, щоб купити ці квіти.

16. Використайте потрібний прийменник.

1. Un jardinet plein ... fleurs entoure la maison. 2. Les fenêtres du premier étage donnent ... le balcon. 3. ... la table de cuisine le

petit Fernand fait ses devoirs, ... que son père lit son journal.
4. Chaque matin je vais ... la faculté. 5. J'entre ... la salle d'études.
6. ... les cours nous allons à la bibliothèque. 7. Tu ne veux pas
manger ta soupe, alors il n'y a pas ... gâteau. 8. Vidal arrête sa
voiture ... une grande maison. 9. ... la rue Sylvie prend un taxi.
10. Jean fait un voyage ... son ami Julien. 11. .... hiver, quand il fait
froid, Marc porte un béret et un manteau brun. 12. Nous sommes
... hiver. 13. Il fait très beau ... la forêt ... printemps. 14. ... été nous
sommes ... vacances. 15. Marie aide sa mère ... faire le ménage.

17. a) До наведених відповідей поставте запитання.

1. Chaque jour nous avons trois cours. 2. Denise a deux sœurs.
3. Il faut acheter un kilo de viande (м'яса). 4. Je prends mes repas
quatre fois par jour. 5. Dans notre groupe il y a douze étudiants.
6. Christine a deux cousines et quatre cousins. 7. Nos étudiants
étudient deux langues vivantes. 8. A l'Université les études durent
cinq ans. 9. Notre famille a beaucoup d'amis. 10. Ma sœur a deux
filles.

b) Перекладіть французькою мовою.

1. Скільки у Жана друзів? 2. Скільки ваших друзів вивчають
іноземні мови? 3. Скільки грамів сиру купує Деніза? 4. Скільки
вікон цієї квартири виходять на площу? 5. Скільки квітів купує
Жан для Франсуази? 6. Скільки вправ знаходиться на цій
сторінці? 7. Скільки робітників цього заводу працюють уночі?
8. Скільки друзів у Сергія? 9. Скільки триває навчання в цьому
університеті? 10. Скільки років Марія провела в Італії?

18. Згадайтеся, що це таке? Де відбувається дія?

1. On le regarde pour savoir l'heure. 2. Le matin, il est «petit».
A midi on peut le prendre à la maison ou à la cantine. 3. On la
prend à droite ou à gauche pour y aller. 4. On le prend pour aller
très loin ou très vite. 5. On y range ses vêtements. 6. On y travaille
de sept à dix-sept ans. 7. On y mange parfois. 8. On y fête le 14
juillet. 9. On la prend pour savoir si on a de la fièvre (температура).
10. On l'apprend pour bien parler aux Français. 11. On les attend
pour aller se reposer au bord de la mer.

19. Замість крапок використайте прийменники **avant**, **avant de**,
devant.

1. Maintenant la société Peugeot fabrique des voitures, ... elle
fabriquait (випускала) des machines à coudre (швейна машина).
2. ... faire du tourisme, je lis beaucoup de guides. 3. Arnaud recule
(відступати) ... une grande quantité de clients assis et debout. 4. Il
s'arrête ... le buffet qui est plein de gens installés à boire et à man-
ger. 5. Le sucre est ... toi. 6. Elle rentre à la résidence universitaire

... six heures du soir. 7. ... aller à l'Université je prépare mes devoirs. 8. Passez ...! 9. Ils passent ... notre maison chaque soir. 10. ... notre usine il y a un beau monument historique. 11. Juste ... la porte il y a une vieille commode.

20. Запамятайте омоніми та перекладіть речення українською мовою:

l'air <i>m</i>	повітря	l'aire <i>f</i>	тік, площа, простір, площа
l'air <i>m</i>	вигляд,		щадка для зльоту, посадки
	зовнішність	l'Air	військово-повітряні сили
l'air <i>m</i>	арія, наспів	l'ère	ера

1. L'air est frais. 2. Cet enfant a l'air malade. 3. Les étudiants chantent un air gai (веселий). 4. C'est une vieille chanson sur un air nouveau. 5. Mon père est officier de l'Air. 6. L'avion est sur l'aire de départ. 7. C'est une ère de prospérité (процвітання, добробут).

21. Перекладіть французькою мовою:

а) 1. Луї живе в Греноблі, але він не мешканець Гренобля. 2. Він — тулузець, його батьки та родичі живуть у Тулузі. 3. Луї і я — друзі. Ми вчимося в університеті та живемо в студентському гуртожитку. 4. Коли ти виконуєш свої домашні завдання вранці чи ввечері? Я їх виконую ввечері, так як заняття починаються о дев'ятій годині. 5. Перед тим як іти на заняття, потрібно виконати домашні завдання. 6. Ми знаходимось в аудиторії. Ось тут стоять стільці, а там знаходиться дошка. Перед дошкою стоїть викладач, він пише на дошці слова. 7. Скільки студентів у вашій групі? — В нашій групі тринадцять студентів. 8. Іноді я ходжу до своєї двоюрідної сестри, яка живе на розі вулиці Луї Пастера. 9. Через те, що надворі холодно, я беру таксі. 10. Посередині площі знаходиться фонтан (la fontaine). 11. Коли холодно, моя племінниця готує теплий напій. 12. Куди ви складаєте свої зошити, книги? — Я їх складаю в письмовий стіл. 13. Куди мені прибрати одяг? — Прибери його в шафу. 14. Коли я виходжу з дому, я одягаю пальто та шапку. 15. Недалеко від мого будинку знаходиться ресторан. 16. Сьогодні вранці, перед тим як піти на роботу, я повинна (je dois) приготувати обід батькам. 17. Одного разу ввечері телефонує Франсуа і каже, що він збирається поїхати до Італії. 18. Хто може відповісти на це питання? — Ти, Арно? Тоді відповідай. 19. Я бачу, що всі уже тут, тоді починаємо обідати. 20. Ось двері нашої кімнати, вони — білі. 21. Сьогодні ввечері ми йдемо в театр. 22. Жак живе далеко звідси.

б) 1. Троє друзів подорожують поїздом. 2. Всі троє дуже люблять подорожувати. 3. Кожен розповідає про своє життя, про роботу, про свою сім'ю, про своє дозвілля. 4. Гастону двадцять років,

він вчиться в Сорбонні на юридичному факультеті. 5. Сорбонна — найстаріший (la plus vieille) університет у Парижі. Робер де Сорбон (Sorbon) — засновник (fondateur) цього університету. 6. Його батьки живуть за тридцять кілометрів від Парижа. 7. Є люди, які люблять жити в селі. В селі спокійне життя, немає такого руху, як у місті, повітря — свіже, можна вирощувати квіти та овочі. 8. В січні місяці (au mois de janvier) у студентів мало розваг, вони складають екзамени. У них немає часу дивитися телевізор і довго спати. 9. Його сестра Деніза ще маленька дівчинка, вона ходить у дитячий садок. 10. Жак обідає в ресторані, тому що він не любить громадські їдальні. 11. Дідусь та бабуся Франсуа мають невеликий готель в Шамоні, а його батьки володіють рестораном у Парижі. 12. У нього немає родичів у Греноблі. 13. Вечорами ми любимо грати на гітарі та на піаніно. 14. Ви граєте в теніс? — Так, і в футбол теж. 15. Іноді мені хотілося б послухати джаз. 16. Ви любите музику? — Так, особливо класичну. 17. Моя сестра — лікар, брат теж. 18. Після занять Жак повертається раніше за своїх друзів і починає готувати обід. 19. Перш ніж починати готувати обід, треба піти до магазину та зробити покупки. 20. Яка твоя улюблена страва? — Фондю. Моя бабуся його добре готує. Але мій брат не любить фондю, він надає перевагу салатіві. 21. Студенти нашої групи ніколи не запізнюються на заняття. 22. Паскаль лягає спати пізно ввечері, бо він любить дивитися всі телепередачі.

УРОК 16

Напівголосний [ç]

[ç] — звук губно-губний щілинний сонант. За положенням губ та язика [ç] відповідає [y], губи напружені та округлені.

Зайнявши положення для [y], органи мовлення відразу ж перебудовуються на вимову наступного голосного, так, щоб обидва звуки утворили один склад. Цей швидкий перехід від укладу [y] до укладу наступного голосного і створює звук [ç], який зустрічається лише перед голосними і вимовляється коротко.

Графічне зображення звука [ç]

Звук	Написання	Положення	Приклади
[ç]	u+	голосний, що вимовляється	ruine, tuer
	u	після групи неподільних приго- лосних перед [i]	bruit
	uel		ruelle
	uer		saluer

Звук	Написання	Положення	Приклади
[gʒi]	uet		muet
	ua		nuage
	gui	як виняток	aiguille
	u	після g та q в деяких словах вченого походження	linguiste, requiem [re-ki-ʒi-ʒem]

Позиція в слові [ʒ]

Графічне зображення	Початок	Середина	Кінець
u + голосний	—	nuire	lui
gui	—	anguille	—
uel	—	ruelle	actuel
uer	—	—	saluer
uet	—	statuette	muet

Слова до фраз

excuser	вибачати, прощати	puis	потім, далі
excusez-moi	вибачте мені	intéressant,-e	цікавий,-а
je dois	я повинен	le torchon	ганчірка
(devoir, 3-е gr)		essuyer	витирати
utiliser	використовувати, скористатися	oublier (de + infinitif)	забувати
une réunion	збори	à propos	до речі
la pluie	дощ	les fruits	плоди, фрукти
ruisseler	литися струмком, струменіти	si	так (ствердження в протиставленні запереченню)
le trottoir	тротуар	le pample- mousse	грейпфрут
un parapluie	парасоля	le kiwi	ківі
fuir	утікати від, рятуватися	depuis	протягом, від, з, за
un manuel	підручник	une semaine	тиждень

Phrases

— Excusez-moi, Michèle, je suis pressée, je dois partir, est-ce que je peux utiliser une minute votre téléphone ? Je dois appeler un taxi et je ne peux pas téléphoner de mon bureau parce qu'il y a une réunion.

Il fait froid ce soir. La pluie ruisselle sur le trottoir. Françoise prend son parapluie et sort dans la rue. Il fait nuit noire. Elle arrête un taxi et monte dans la voiture pour fuir la pluie.

Je suis étudiant. Quel jour sommes-nous aujourd'hui ? Aujourd'hui nous sommes vendredi, nous avons trois cours. Je prends mes manuels et je vais à la Faculté. A la leçon le professeur

nous parle des choses intéressantes. Puis il dit : « Georges, prenez le torchon et essuyez le tableau. Merci. Mes amis, n'oubliez pas d'écrire la date sur vos cahiers. A propos, quelle date sommes-nous aujourd'hui ? — Aujourd'hui nous sommes le huit octobre. »

— Cécile, n'aimes-tu pas les fruits ? — Si, je les aime beaucoup surtout les pamplemousses, et je les achète souvent, et toi ? Non, je n'aime pas les pamplemousses, je préfère les kiwis.

— Xavier, depuis quand êtes-vous à Paris ? — J'y suis depuis trois jours et je pense y rester pendant deux semaines (pendant quinze jours).

Quel âge as-tu ? — J'ai dix-huit ans. Et toi ? — Moi, j'ai dix-neuf ans.

Quelle date sommes-nous aujourd'hui ?	Яке сьогодні число?
Quel jour sommes-nous aujourd'hui ?	Який сьогодні день?
Aujourd'hui nous sommes vendredi.	Сьогодні п'ятниця.
Il fait nuit noire.	Стоїть темна ніч.
Quel âge as-tu ?	Скільки тобі років?

Слова до тексту

rencontrer	зустрічати	la cuisine	кухня
posséder	володіти	moderne	сучасний, -а
prochain, -e	наступний, -а	le robinet	кран
se rendre	відправлятися	l'eau froide	холодна вода
la cave	погріб, льох	l'eau chaude	гаряча вода
jusque	до	la lumière	світло
le grenier	горище	allumer	запалювати
le rez-de-chaussée	нижній поверх	la chambre à coucher	спальня
le vestibule	сіни, вестибюль	la chambre des enfants	дитяча кімната
l'escalier m,	сходи	la salle de bains	ванна кімната
conduire	вести	isolé, -e	ізольований, -а
une partie	частина	un garage	гараж
à droite	праворуч	une deux-chevaux	малолітражний
à gauche	ліворуч	féliciter	автомобіль
la salle	їдальня	la verdure	вітати
à manger		la propreté	зелень
un couloir	коридор		чистота,
cuisiner	кухарити		охайність

Texte

La villa de M. Dupont

Un dimanche Jean Dubois rencontre Monsieur Jacques Dupont qui possède une petite villa aux environs de Paris. Il invite M. Dubois à venir la voir dimanche prochain.

Dimanche, M. Dubois se rend chez les Dupont avec un grand bouquet de fleurs pour Mme Dupont. Jacques lui montre sa maison depuis la cave jusqu'au grenier. La maison n'est pas très grande mais confortable.

Au rez-de-chaussée, un large vestibule et un escalier vous conduisent à toutes les parties de la maison. A droite, se trouve le cabinet de travail du chef de la famille, à gauche, la salle à manger, la capitale de la maison. C'est ici que tout le monde se trouve le soir. Un couloir conduit à la cuisine.

Mme Dupont aime cuisiner. Sa cuisine est tout à fait moderne. Deux robinets donnent de l'eau : l'eau chaude et l'eau froide. La fenêtre donne de la lumière pendant la journée. Le soir, on allume deux lampes électriques. Mme Dupont aime la cuisine avec beaucoup de lumière, une cuisine claire et gaie. C'est elle qui tient sa cuisine en propreté.

La chambre à coucher et la chambre des enfants se trouvent au premier étage. La salle de bains et les toilettes (WC) sont au bout du couloir. Toutes les pièces sont grandes, claires et isolées.

Près de la maison il y a un garage avec une BMW. Mme Dupont a à sa disposition une deux-chevaux.

La villa a tout le confort moderne : eau de la ville, gaz, téléphone, électricité, radio et télévision.

M. Dubois fait ses compliments à ses amis : «Je vous félicite, votre petite villa est très jolie. Vous êtes très bien ici, où il y a tant d'air et de verdure.»

---

aux environs de	на околиці
C'est... que	саме...
tout à fait	цілком, зовсім
au premier étage	на другому поверсі
au bout de	в кінці
avoir à sa disposition	мати в своєму розпорядженні
faire ses compliments	вітати
Vous êtes très bien ici	У вас тут дуже гарно
tenir qch en propreté	тримати щось в чистоті

Les mois de l'année

Запам'ятайте етимологію назв місяців:

janvier	січень	(Januaris <i>lat.</i> — Янус — бог часу);
février	лютий	(Februarius <i>lat.</i> — Фебрус — бог померлих);
mars [mars]	березень	(Martius <i>lat.</i> — Марс — бог війни);
avril [avril]	квітень	(Aprilis <i>lat.</i> — Афродіта — богиня вроди);
mai [me]	травень	(Maius <i>lat.</i> — Майя — богиня землі);
juin [ʒɛ]	червень	(Junius <i>lat.</i> — Юнона — богиня неба, покровителька жінок);

juillet [ʒijɛ]	липень	(Julius <i>lat.</i> — місяць, коли народився Юлій Цезар);
août [u], [ut]	серпень	(Augustus <i>lat.</i> — від імені імператора Августа);
septembre	вересень	(Septem <i>lat.</i> — сьомий місяць року, коли він починався з березня у VIII ст. до н. е.);
octobre	жовтень	(October <i>lat.</i> — восьмий місяць латинського календаря);
novembre	листопад	(Novem <i>lat.</i> — дев'ятий місяць латинського календаря);
décembre	грудень	(Decembris <i>lat.</i> — десятий місяць латинського календаря).

Із назвами місяців завжди вживається прийменник **en** :
 en février, en octobre.

Прийменник **à** вживається тільки в сполученні типу: au mois d'octobre — у жовтні місяці.

Les jours de la semaine :

Запам'ятайте етимологію назв днів тижня:

lundi	понеділок	(<i>lat.</i> Lunae dies, jour de la Lune) ;
mardi	вівторок	(<i>lat.</i> Martis dies, jour de Mars) ;
mercredi	середа	(<i>lat.</i> Mercurii dies, jour de Mercure) ;
jeudi	четвер	(<i>lat.</i> Jovis dies, jour de Jupiter) ;
vendredi	п'ятниця	(<i>lat.</i> Veneris dies, jour de Venus) ;
samedi	субота	(<i>lat.</i> Sabbati dies, jour du sabbat [sa-ba], c'est-à-dire repos) ;
dimanche	неділя	(<i>lat.</i> dies dominica, jour du Seigneur).

Матвійшин В. Г. «Французский язык как вторая специальность»

Dialogue

— Votre villa est très jolie, mais un peu petite.

— Oui, elle est petite, mais confortable. Entrons... Allons visiter toute la maison. C'est moi qui vais vous montrer tout: de la cave jusqu'au grenier.

— Oh, avec plaisir.

— Et bien, comment trouvez-vous notre maison ?

— La villa est très confortable. Les pièces et la cuisine sont claires et assez spacieuses.

— Nous avons aussi une cave pour le bois et le charbon.

— Parfait ! Je vois qu'il ne vous manque rien. Vous avez aussi la télévision ?

— Oui, grâce à la télévision et à la radio nous pouvons entendre et voir tout, même le ballet russe du Bolchoï de Moscou. Je ne regrette pas Paris, je suis très bien ici, où il y a tant de verdure.

— Vous avez raison.

Un peu	трохи
spacieux, -euse	просторий, -а
parfait	прекрасно, чудово
le bois	дрова
le charbon	вугілля
manquer	бракувати, невивстачати
grâce à	завдяки
regretter	жалкувати, шкодувати
avoir raison	мати рацію

Правила читання

Після групи неподільних приголосних буквосполучення **-ier** вимовляється як [ije]:

oublier [u-bli-`je].

Пояснення до тексту

1. Усі іменники, що позначають дні тижня, — чоловічого роду.

Вжиті без артикля, наприклад, samedi, vendredi, вони означають: 1) «субота», «п'ятниця»; 2) «у суботу», «у п'ятницю».

Aujourd'hui nous sommes *vendredi*. Сьогодні п'ятниця.

Samedi Marie est libre. У суботу Марія вільна.

Означений артикль, вжитий перед назвами днів тижня, вказує на повторюваність дії. Наприклад: le dimanche «кожної неділі»:

Le dimanche, si Nicole n'est pas occupée, elle va au cinéma.

Кожної неділі, якщо Ніколь не зайнята, вона ходить в кіно.

Неозначений артикль вказує на дію випадкову, яка відбувається один раз. Наприклад: **un jeudi** «одного разу в четвер».

Якщо перед назвами днів тижня стоїть вказівний прикметник: **ce lundi**, **ce mardi**, вони означають «цього понеділка», «цього вівторка»:

Ce mardi Gérard invite son ami à aller au théâtre.

Цього вівторка Жерар запрошує свого друга піти до театру.

2. Перед словами **madame**, **monsieur**, **mademoiselle**, **mesdames**, **messieurs**, **mesdemoiselles** артикль не вживається:

Madame Dupont aime cuisiner.

3. **Parler i dire** — «говорити».

Дієслово **parler** має значення *говорити, розмовляти з кимось про щось* і не може мати прямого додатка та вводити пряму мову.

Дієслово **dire** має значення *говорити, сказати щось, комусь про щось* і вживається з прямим додатком та вводить пряму мову:

Le professeur parle.

Il parle aux étudiants.

Il dit : «Paul, essayez le tableau !»

4. **Oui, si, non, pas.**

Oui вживається, коли відповідають на питання, в якому міститься ствердження:

— Vous êtes marié ? — *Oui*, je suis marié.

Si вживається, коли відповідають на питання, в якому міститься заперечення:

Vous n'êtes pas marié ? — *Si*, je suis marié.

Non — відповідь у заперечній формі:

— Tu travailles le samedi ?

— *Non*, je ne travaille pas le samedi.

Pas вживається у разі частково-заперечної відповіді:

— Tu travailles le samedi ? — *Pas* tous les samedis.

5. **Depuis, pendant.**

Depuis вказує на тривалість дії від її початку до даного моменту.

Цей прийменник вживається:

а) з теперішнім часом:

Je connais Pierre *depuis* dix ans.

б) із заперечною формою дієслова в минулому часі (з відтінком теперішнього часу):

Je n'ai pas vu Hélène *depuis* un mois.

Pendant вказує на конкретний відрізок часу. Цей прийменник використовується, головним чином, з минулим часом і тільки інколи з іншими часами:

Tous les jours, ils discutent *pendant* une heure.

6. Рахунок поверхів у французькій та українській мовах ведеться по-різному. У Франції нижній поверх будинку називається **le rez-de-chaussée**. Те, що французькою називається **premier étage** відповідає нашому другому поверху. Таким чином, триповерховий будинок, наприклад, називається **une maison à deux étages**, двоповерховий — **une maison à un étage**, одноповерховий — **une maison sans étages** :

Notre appartement se trouve *au cinquième étage*.

Наша квартира знаходиться *на шостому поверсі*.

7. **Rencontrer, recevoir, accueillir, aller prendre.**

Українському дієслову *зустрічати* у французькій мові відповідає декілька дієслів і виразів:

а) **rencontrer qn** — зустріти кого-небудь випадково:

Un jour, M. Dubois *rencontre* M. Dupont dans la rue.

б) **recevoir qn** — зустріти, прийняти когось, влаштувати прийом:

Il nous *reçoit* avec joie.

в) **accueillir** — зустріти, прийняти, перебуваючи на місці зустрічі завчасно:

On a *accueilli* la délégation française avec hospitalité (гостинно).

г) **aller (venir) prendre qn à la gare** — піти (прийти) зустріти когось на вокзал:

Je dois *aller prendre* ma tante à la gare.

д) **réveillonner** — зустрічати Новий рік.

Cette année on *réveillonne* chez des amis.

8. Для позначення поняття «тиждень», «два тижні», «три тижні» у французькій мові поряд зі словами **une semaine, deux semaines, trois semaines** існують вирази **huit jours, quinze jours, vingt jours** :

Chaque été il passe *quinze ou vingt jours* (deux ou trois semaines) chez ses parents en Suisse.

9. Означений артикль множини вживається перед прізвищами, коли мова йде про всіх або декількох членів сім'ї:

Les Goncourt, les Lamandin.

При цьому власне ім'я (прізвище) не приймає показника множини.

ГРАМАТИКА

1. Особові наголошені займенники.

Особові наголошені займенники вживаються самостійно і мають такі форми:

Qui est là ?	{	— Moi !
		— Toi !
		— Lui !
		— Elle !
		— Nous !
		— Vous !
		— Eux !
		— Elles !

До дієслова ці займенники приєднуються за допомогою прийменників:

Il travaille **avec** moi.

Ce dimanche je sors **avec** elle.

Наголошені займенники вживаються для логічного виділення підмета або додатка:

*Toi, qui es si intelligent, tu dois l'aider.
C'est lui que je veux voir.*

Наголошені займенники ставляться перед особовим займенником-підметом тільки у разі протиставлення:

— *Jean est dessinateur.— Et moi, je suis ingénieur.*

2. Кількісні числівники

12 douze	35 trente-cinq	75 soixante-quinze
13 treize	36 trente-six	76 soixante-seize
14 quatorze	37 trente-sept	77 soixante-dix-sept
15 quinze	38 trente-huit	78 soixante-dix-huit
16 seize	39 trente-neuf	79 soixante-dix-neuf
17 dix-sept	40 quarante	80 quatre-vingts
18 dix-huit	41 quarante-et-un	81 quatre-vingt-un
19 dix-neuf	42 quarante-deux	82 quatre-vingt-deux
20 vingt	43 quarante-trois	90 quatre-vingt-dix
21 vingt-et-un	44 quarante-quatre	91 quatre-vingt-onze
22 vingt-deux	45 quarante-cinq	92 quatre-vingt-douze
23 vingt-trois	50 cinquante	93 quatre-vingt-treize
24 vingt-quatre	51 cinquante-et-un	94 quatre-vingt-quatorze
25 vingt-cinq	52 cinquante-deux	95 quatre-vingt-quinze
26 vingt-six	53 cinquante-trois	96 quatre-vingt-seize
27 vingt-sept	60 soixante	97 quatre-vingt-dix-sept
28 vingt-huit	61 soixante-et-un	98 quatre-vingt-dix-huit
29 vingt-neuf	62 soixante-deux	99 quatre-vingt-dix-neuf
30 trente	70 soixante-dix	100 cent
31 trente et un	71 soixante-et-onze	101 cent un
32 trente-deux	72 soixante-douze	200 deux cents
33 trente-trois	73 soixante-treize	201 deux cent un
34 trente-quatre	74 soixante-quatorze	

П р и м і т к а:

1. Перед іменником **an** (як і перед **heure**) в слові **neuf** буква **f** читається як [v] :

neuf ans [nœ-ˈvɑ̃].

2. Десятки і одиниці з'єднуються дефісом:

vingt-deux, vingt-trois.

3. У складних числівниках з **vingt** кінцевий приголосний вимовляється:

vingt-deux [vɛ̃t-ˈdø].

4. У числівниках **21, 31, 41, 51, 61** перед словом **un** вживається сполучник **et** :

vingt-et-un, trente et un.

У числівнику **71** сполучник **et** вживається перед **onze** :
soixante-et-onze.

Від **80** і далі сполучник **et** не вживається:
quatre-vingt-un, quatre-vingt-onze.

5. Перед іменниками, що починаються з приголосного, у числівниках **cinq**, **six**, **huit**, **dix** не вимовляється кінцевий приголосний:

cinq [sɛ̃] livres, huit [ɥi] livres.

✓ *mais* : dix-huit [di-ˈzɥit],

✓ dix-neuf [diz-ˈnœf].

✓ Приголосний вимовляється перед назвами місяців:

le cinq [lə-sɛ̃k] mars.

Числівники **sept** та **neuf** зберігають вимову приголосного:
sept [sɛt] livres.

6. Кількісні числівники не змінюються. Виняток становлять числівники **un**, **vingt**, **cent**. **Un** має форму жіночого роду **une** :

J'ai un fils et une fille.

✓ **Vingt** та **cent** узгоджуються в числі. Вони приймають **s** у множині:

quatre-vingts euros, trois cents euros.

✓ Але якщо після **vingt** та **cent** стоїть інший числівник, вони не узгоджуються:

quatre-vingt cinq euros, trois cent dix euros.

7. Числівник **mille** (1000) ніколи не змінюється в множині:

Dans notre Université il y a trois mille étudiants.

У датах переважно вживається форма **mil** :

Nous sommes en mil neuf cent quatre-vingt-dix-neuf.

✓ **Million**, **milliard**, **trillion** — іменники, вони змінюються в множині, після них вживається прийменник **de** (перед додатком):

✓ Cette ville compte (нараховує) trois millions d'habitants.

8. Перед числівниками **huit** та **onze** артикль не скорочується, і зв'язування не допускається:

le onze mai ; le huit mars, ces onze étudiants.

9. В числівнику **soixante x** читається як [s].

3. Видільні звороти.

Видільний зворот **c'est ... qui** використовується для логічного виділення підмета, якщо він виражений іменником в однині або займенником:

C'est mon ami qui va en France.

У випадках, коли підмет виражений займенником, ненаголошені особові займенники замінюються наголошеними:

Je reste.— C'est moi qui reste.

Якщо підмет виражений іменником у множині, або особовим займенником 3-ї особи множини, дієслово-зв'язка ставиться в множині:

Ce sont mes amis qui me téléphonent souvent.

Видільний зворот **c'est ... que** використовується для логічного виділення прямого та непрямого додатків:

C'est elle que je vois chaque jour.

C'est à vous que je veux parler.

Запам'ятайте відмінювання дієслів після видільного звороту **c'est qui** :

C'est moi qui suis ...	qui ai
C'est toi qui es ...	qui as
C'est lui qui est ...	qui a
C'est elle qui est ...	qui a
C'est nous qui sommes ...	qui avons
C'est vous qui êtes ...	qui avez
Ce sont eux qui sont ...	qui ont
Ce sont elles qui sont ...	qui ont

Вправи на читання

1. Nuit, puis, puits, fruit, bruit, lui, fuit, suite, pluie, huile, tuile, huitre, ensuite, luire.

2. Nuage, muable, ruant, muant, nuance.

3. Ruelle, actuel, remuer, saluer, nuer, manuel, duel, annuel, muette, chouette, mutuel, situer, intellectuel.

4. Essuyer, appuyer, aiguille, linguiste, linguistique, luxueuse.

5. Plier, oublier, multiplier, peuplier, février.

6. Louis — lui ; oui — huit ; boisson — buisson ; cousine — cuisine; flux — fluide ; jus — juin ; bois — buts ; nouer — nuée ; doué — duel ; fouir — fuir ; nuit — nuire.

Письмові вправи

1. Перепишіть речення на стор. 170, поділіть їх на ритмічні групи. Поставте знаки зчеплення та зв'язування. Позначте в транскрипції голосні звуки та позначте їх довготу.

2. Запишіть фрази транскрипцією. Зверніть увагу на довготу голосних.

1. La lune luit depuis huit nuits. 2. Je suis ici depuis huit jours.

3. Je suis sous la pluie sans mon parapluie. 4. Toute la nuit la pluie ruisselle sur les toits.

3. Дайте графічне зображення до наведених фраз та виділіть слова з довгими голосними:

1. [selʁikilʁirakõtsetistwar |||]

2. [lapʁirʁiseltutlanʁi |||]

3. [lwivaalakuzinpurprepareynbwasɔpurlɥi ||]

4. [zireɑsɥisɑzɥije ||]

4. У колонці б знайдіть відповідну транскрипцію до слів із колонки а.

a)	b)
1. Louis	a) [ˈfrwa]
2. oui	b) [ˈsɥi]
3. boisson	c) [ˈfrɥi]
4. cuisine	d) [bwa-ˈsɔ]
5. lui	e) [lɥi]
6. huit	f) [ˈɥit]
7. froid	g) [ˈswa]
8. fruit	h) [kɥi-ˈzin]
9. cousine	i) [bɥi-ˈsɔ]
10. buisson	j) [ˈlwi]
11. soi	k) [ˈwi]
12. suie	l) [ku-ˈzin]

5. Поділіть на окремі слова:

a) jesuislescoursàluniversitédepuishuitmois ;

b) aujourd'huijevaischezlefruitierpouracheterdesfruits.

✓ 6. а) Дайте відповіді на запитання.

• 1. Etes-vous pressée ? 2. Est-ce que je peux utiliser une minute votre téléphone ? 3. Comment fait-il ce soir ? 4. Que fait Françoise ? 5. Qu'est-ce que vous prenez quand il pleut ? 6. Qui suis-je ? 7. Combien de cours avez-vous vendredi ? 8. Le professeur de quoi parle-t-il à la leçon ? 9. Que dit-il à Georges ? 10. A propos, aimez-vous les fruits ? 11. Vous n'aimez pas les fruits ? 12. Depuis quand êtes-vous à Kyiv ? 13. Quel jour sommes-nous aujourd'hui ? 14. En quelle année sommes-nous ? 15. En quel mois sommes-nous ? 16. Quelle date est-ce aujourd'hui ?

• 1. Jean Dubois qui rencontre-t-il un dimanche ? 2. Que Jacques Dupont possède-t-il ? 3. Où se trouve sa villa ? 4. Qu'est-ce que Jacques montre à son ami ? 5. Comment est la maison de Jacques ? 6. Qu'y a-t-il au rez-de-chaussée ? 7. Qu'est-ce qu'il y a à droite ? Et à gauche ? 8. Comment est la cuisine de Mme Dupont ? 9. Où se trouve la chambre à coucher ? Et la chambre des enfants ? 10. Où se trouvent la salle de bains et la toilette ? 11. Comment sont les pièces de la villa ? 12. Quel confort a la villa ? 13. Quels compliments M. Dubois fait-il à ses amis ?

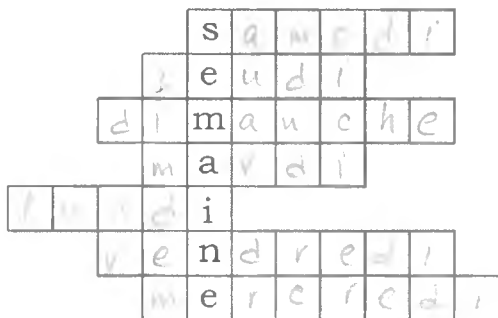
б) Перекажіть текст і доповніть зміст, використовуючи такі словосполучення:

contre le mur de gauche — біля лівої стіни
contre le mur de droite — біля правої стіни
contre le mur opposé — біля протилежної стіни
en face de — навпроти
une moquette — килимове покриття
un meuble — тумбочка
une chaîne acoustique — стереосистема
au fond de — вглибині
au milieu de — посередині
dans un coin — у кутку

7. Визначте рід іменників, поставивши перед ними відповідний артикль (означений чи неозначений). Складіть речення з цими словами:

réunion, pluie, parapluie, torchon, cave, grenier, escalier, vestibule, couloir, eau, propreté.

8. Розгадайте кросворд «Сім днів тижня».

9. Перекладіть слова та використайте їх у реченнях:

цього року, щопонеділка, цього тижня, вечорами, в цю суботу, однієї неділі, щовівторка, щочетверга, в п'ятницю, в середу:

1. ... nous transformons la décoration de notre appartement.
2. En général, ... je travaille jusqu'au soir. 3. ... mon frère termine ses études à l'École des Beaux-Arts. 4. ... toute la famille se retrouve dans la capitale de l'appartement. 5. ... M. Dubois rencontre son ami. 6. ... toute ma famille va à la campagne. 7. ... et... nous avons un cours de linguistique. 8. ... je suis libre dans l'après-midi. 9. ... nous rentrons tard.

10. Перекладіть французькою мовою.

1. У понеділок вся наша група йде до театру. 2. Щоп'ятниці ми починаємо працювати з одинадцятої години. 3. Не забудь, що

в середу ми йдемо до Дюпонів. 4. Щосуботи вони вільні, тому можуть поїхати за місто. 5. Який сьогодні день? — Сьогодні четвер, ти маєш зателефонувати своїм батькам. 6. Коли ви виконуєте свої домашні завдання? — Ми їх виконуємо вечорами. 7. Сьогодні у нас п'ятниця. 8. Однієї суботи я зустрічаю свого шкільного товариша, і він мене запрошує до себе на віллу. 9. Цієї середи вони зайняті, бо працюють у бібліотеці після занять. 10. Він може тобі зателефонувати у вівторок.

11. Дайте відповіді на питання в стверджувальній та заперечній формах, вживаючи особові наголошені займенники.

Зразок: — C'est Pierre, là, sur la photo ? — Oui, c'est lui.

Non, ce n'est pas lui.

1. Qui est le responsable (відповідальний) de votre groupe, c'est vous ? 2. Qui est au téléphone, c'est ma fille ? 3. Ce sont les parents de Catherine là-bas ? 4. Qui a les billets, c'est vous ? 5. C'est Madeleine qui danse avec Paul ? 6. C'est vous qui êtes ingénieur ? 7. Qui est l'auteur de cette nouvelle, c'est M. Vitoux ? 8. C'est pour nous ? 9. La nouvelle secrétaire, c'est vous ? 10. Qui est de service aujourd'hui, c'est Aline ?

12. Складіть речення за зразком.

Зразок: — Ce samedi, je dîne chez Jean et Michèle.

— Ah, bon, vous dînez chez eux ce samedi.

1. A midi, je déjeune avec le directeur. 2. En ce moment j'habite chez ma mère. 3. Cet après-midi je travaille avec vous. 4. Ce soir, je sors avec Julien. 5. En mai, nous partons en vacances sans nos enfants. 6. Je fais mes études avec Benoît. 7. Je suis content de Jean-Luc. 8. Robert travaille à Rome avec sa femme. 9. Tu viens avec moi. 10. Les parents sont contents de leurs filles.

13. Доповніть речення особовими наголошеними займенниками.

1. Nous allons chez ... . 2. En janvier mon frère et ... nous allons en vacances. 3. Qui est là ? C'est ..., Bernadette ? — Oui, c'est ... . 4. Michel n'est pas chez ... . 5. Ce sont ... qui vous invitent à aller à la campagne ? 6. Qui peut les aider ? ... 7. ... et ... vous restez chez vos grands-parents, ... et ... nous revenons en ville. 8. C'est ... qui vient toujours la première. 9. Qui peut accompagner Marie à la gare ? ..., Christian ? 10. Nous partons sans ... .

14. Запишіть словами:

а) номери таких телефонів у Франції:

Pharmacie (24 h) : 45620241

Gares parisiennes : 45825050

Aéroport de Roissy : 48622280

Cartes bleues volées : 42771190

Police : 17

Pompiers : 18

Heure : 3699

Radio Taxi : 47394739

б) телефони служб вашого міста:

пожежна охорона:	01	служба газу:	04
міліція:	02	довідкове бюро:	09
швидка допомога:	03	час:	060

с) ваш номер телефону, номер телефону ваших батьків, ваших друзів.

15. Марія має 200 євро. Що вона може купити в крамниці сувенірів на ці гроші? Що вона не може купити? Скільки євро їй не вистачає?

Dans une boutique hors-taxes... (ou une boutique de souvenirs)
 Marie a 200 €
Ou'est-ce qu'elle peut acheter ?
 Elle peut acheter...

Qu'est-ce qu'elle ne peut pas acheter ?
 Elle ne peut pas acheter...
 Il manque ... €

Un disque 19 €
 Des chocolats 9 €

Une montre 59 €

Un foulard en coton 30 €

Une cravate 36 €

Un foulard en soie 60 €

Un flacon de parfum pour homme ou pour femme 29 €

16. Ви знаходитесь в супермаркеті, прочитайте, що вам сьогодні пропонують, які ціни на продукти:

Café sélection Supmar le paquet de 250 g ...	2,30 €	Tomates d'Italie le kilo	2,75 €
Oeufs sélectionnés la douzaine	3,25 €	Pommes de terre nouvelles le kilo	1,85 €
Côtelettes de porc 1 ^{er} choix le kilo	9,85 €	Salade de printemps la pièce	0,60 €
Bifteck extra le kilo	15,10 €	Beurre de Campagne le kilo	4,50 €
Lait entier pasteurisé le litre	1,60 €	Fromage de Hollande le kilo	5,00 €
Oranges d'Espagne le kilo	2,20 €	Coca - Cola la bouteille la bouteille	1,30 €
Pommes de Californie le kilo	3,10 €	Bière d'Alsace le paquet de 6 bouteilles de 33 cl ...	2,55 €

SUPMAR : 600 magasins en France, à votre service !

17. Виконайте арифметичні дії (додавання, віднімання, множення, ділення).

Зразок: $6 + 25 = 31$ (six plus vingt-cinq égale trente et un)
 $45 - 15 = 30$ (quarante-cinq moins quinze égale trente)

$$125 + 51 = 176$$

$$97 - 15 = 82$$

$$81 + 27 = 108$$

$$19 - 5 = 14$$

$$64 + 29 = 93$$

$$176 - 58 = 118$$

$75 \times 2 = 150$ (soixante-quinze multiplié par deux ça fait cent cinquante)

$44 : 4 = 11$ (divisé par quatre quarante-quatre ça fait onze)

$$26 \times 3 = 78$$

$$72 : 6 = 12$$

$$103 \times 4 = 412$$

$$186 : 3 = 62$$

$$98 \times 3 = 294$$

$$445 : 5 = 89$$

18. а) Запишіть ціни ваших покупок.

Зразок: chaîne acoustique (320) : Trois cent vingt euros.

1. Chaussures (169) :	4. Pull (79) :
2. Écharpe (шарф) (60) :	5. Chemisier (85) :
3. Manteau (316) :	6. Robe (179) :

б) Напишіть, які грошові знаки є у вашій країні.

19. Закінчіть речення за допомогою груп слів, що даються.

Зразок: Parler au professeur. C'est moi qui ...
C'est moi qui parle au professeur.

1. Acheter des fleurs. C'est moi qui ... . 2. Être en retard. C'est toi qui ... . 3. Venir le premier. C'est lui qui ... . 4. Choisir un livre. C'est elle qui ... . 5. Parler haut. C'est nous qui ... . 6. Discuter les nouvelles. C'est vous qui ... . 7. Demander pardon. Ce sont eux qui ... . 8. Écrire une dictée. Ce sont elles qui ... . 9. Lire un article sur le sport. C'est vous qui ... . 10. Expliquer cette règle. C'est lui qui ... . 11. Travailler ferme. Ce sont eux qui ... . 12. Répondre au professeur. C'est toi qui ... . 13. Téléphoner souvent. C'est nous qui ... . 14. Aller au stade. C'est moi qui ... . 15. Prendre le métro. C'est nous qui ... .

20. Дайте відповіді на питання.

Зразок: — Votre nièce n'aime-t-elle pas l'histoire ? (la littérature). — Non, c'est la littérature qu'elle préfère.

1. Votre sœur n'aime-t-elle pas les tulipes ? (les roses). 2. Votre tante n'aime-t-elle pas le théâtre ? (le cinéma). 3. Ses parents habitent-ils à présent à Lyon ? (Marseille). 4. A qui envoyez-vous ce télégramme, à Gisèle ? (Monique). 5. Parlez-vous de moi ? (Michel). 6. Allez-vous en Crimée pour la première fois ? (la troisième fois).

7. Proposes-tu ce poste à Pierre ? (Robert). 8. Vont-ils à Nîmes ? (Montpellier).

21. Дайте стверджувальну відповідь на питання.

1. Le fermier cueille-t-il ses artichauts ? 2. Les jeunes ne veulent-ils pas l'aider ? 3. Ne peut-elle pas marcher ? 4. N'êtes-vous pas à Paris dimanche ? 5. Les étudiants ne sont-ils pas dans la salle ? 6. Le musée est-il ouvert aujourd'hui ? 7. La secrétaire est-elle Française ? 8. N'es-tu pas prêt à l'examen ? 9. N'est-il pas fatigué ? 10. N'êtes-vous pas en vacances, Madame Simon ?

22. Parler чи **dire** ? Заповніть пропуски.

1. Christophe ... vite. 2. Martin, ... vite ces règles. 3. Madame Lafontaine ... à ses élèves de finir vite ce travail. 4. Mademoiselle Malfrat... à Anne : «Préparez vite vos bagages.» 5. Hélène et Gérard ... 6. On ... que le nouveau directeur arrive demain. 7. Gilles ne me ... pas où il travaille. 8. Que ...-vous ? 9. Les amis ... de leurs études. 10. Je veux vous ... du nouveau film. 11. Qu'est-ce que vous pouvez ... de ce film ? 12. Le père ... qu'il doit partir en mission. 13. Venez ici, je veux vous ... quelque chose. 14. ... cela à vos amis. 15. Ne ... pas qu'il part seul. 16. De quoi ...-vous ?

23. Depuis чи **pendant** ? Заповніть пропуски.

1. Ma mère cuisine ... cinq ou six heures et elle fait à manger pour trois jours. 2. ... deux heures, tous les matins, j'étudie le français. 3. Mon mari ne fume plus ... un mois, c'est un record ! 4. Mon fils travaille comme ingénieur ... huit jours et il est très content. 5. Certains enfants regardent la télévision ... deux ou trois heures par jour ! C'est trop ! 6. Paul, vous êtes en France ... combien de temps ? 7. Nous sommes en vacances à Amboise ... mardi dernier et nous y restons ... vingt jours. 8. Nous faisons du deltaplane ... trois saisons encore. 9. Les gens regardent souvent la télévision ... les repas. 10. Louis XIV a régné (правив) ... 70 ans.

24. Заповніть пропуски дієсловом «зустрічати».

1. Je ... souvent mes collègues devant la porte de l'Université. 2. M. Martineau ... son ancien ami à la descente d'avion (трап літака). 3. Elle ... chaleureusement ses amis. 4. Le recteur est occupé, il ne peut pas vous ... 5. Vous n'avez qu'à attendre, il va vous ... dans quelques instants. 6. Qui ...-vous souvent près du métro ? 7. Cette fois, il nous ... froidement. 8. Où ...-vous cette année ? — Chez mes parents, parce que c'est une fête familiale. 9. Isabelle doit ... son frère à la gare. 10. Le patron ... les clients dans son cabinet de travail.

25. Здогадайтеся, що це таке? Де відбувається дія?

1. On y dort. 2. On y prend une douche. 3. On s'y baigne en été. 4. On la prend dans la salle de bains, chaude ou froide. 5. On y campe pendant les vacances. 6. On les porte quand on voit mal. 7. On y prépare les repas. 8. On y garde le bois et le charbon. 9. On s'y trouve le soir. 10. Les enfants y dorment.

26. Перекладіть французькою мовою:

а) 1. Батько поспішає, він не може чекати, він повинен зустріти на вокзалі свою сестру. 2. Дозвольте мені скористатися вашим телефоном. 3. В моєму кабінеті збори, я не хочу туди заходити. 4. Осінь. Холодно. Іде дощ. 5. Франсуаза бере парасольку і виходить на вулицю. 6. Стоїть темна ніч. 7. Моніка зупиняє таксі та сідає в машину. 8. Домінік — студент, його сестра теж студентка. 9. Який сьогодні день? — Сьогодні середа, у нас три лекції. 10. Дай мені свій підручник з французької мови. 11. Перед уроком Люк бере ганчірку і витирає дошку. 12. Учні не забувають написати дату в зошитах. 13. До речі, яке сьогодні число? — Сьогодні сімнадцяте жовтня. 14. Моніко, скільки тобі років? — Шістнадцять. А тобі? — Мені вісімнадцять. 15. Клоде, ти не любиш овочі? — Ні, люблю, але я не люблю їх готувати. 16. З якого часу ви в Парижі? — Я тут уже три тижні й збираюсь провести ще два тижні в цьому прекрасному місті. 17. Куди покласти фрукти? — Ти можеш їх покласти у вазу. 18. Вибачте мені, я хотіла б вам сказати дещо наодинці (en particulier).

б) 1. У неділю пан Морен (Morin) запрошує свого друга до себе. 2. Жак приходять о третій годині. 3. Перед тим, як пообідати, пан Дюпон показує своїм друзям віллу. 4. Будинок не дуже великий, але зручний. 5. Сину, спустись в льох та принеси вина (du vin). 6. Що ви тримаєте на горищі? 7. На першому поверсі знаходиться робочий кабінет господаря будинку, кухня та їдальня. 8. Спальня та дитяча кімната знаходяться на другому поверсі. 9. У тебе зручна кухня? — Так, вона досить зручна і я люблю там куховарити. У мене на кухні широке вікно, бо я люблю світло. 10. У пані Дюпон сучасна кухня, два крани подають воду: гарячу та холодну. 11. У вашій квартирі немає ванної кімнати? — Ні, е. Вона знаходиться в кінці коридору. 12. Катерина мешкає на шостому поверсі. 13. У Франції живуть приблизно (environ) 57 000 000 французів. 14. У Парижі є більш ніж двісті кінотеатрів. 15. Обід в паризькому ресторані коштує (coûte) приблизно 60 євро. 16. Десять чоловік вас чекають ось уже дві години. 17. Цій церкві двісті років. 18. Віктор Гюго народився в 1802 році. 19. Дайте йому свій підручник. 20. Ти і я, ми сьогодні обідаємо в студентській

їдальні. 21. Ходімо зі мною в бібліотеку. 22. Ти їдеш з ними на віллу до pana Дюпона? 23. Хто там? Це ти, Марселю? — Так, це я. 24. Хто може виконати це завдання на понеділок? — Вони. 25. Пані та панове, ви бачите перед собою Ейфелеву вежу. 26. Ці чарівні (charmantes) дівчата — дочки pana Лебуа (Lebois). 27. Сідайте, панове, пан Лебрен зайнятий, почекайте трохи. 28. Мірей працює вчителькою з 1998 року. 29. Дитина хворіє з п'ятниці, у неї температура ось уже три дні. 30. Зимові канікули продовжуються три тижні. 31. Вони пропонують провести два тижні в Альпах. 32. Сергій складає екзамени через тиждень. 33. Студенти складають екзамени в січні місяці. 34. Ніхто не зустрічає їх на вокзалі. 35. Ми його інколи зустрічаємо на вулиці, але він з нами не вітається. 36. Ми завжди з радістю зустрічаємо своїх родичів. 37. Цього співака завжди радо зустрічають. 38. Ми завжди зустрічаємо Новий рік у родичів. 39. Пан Мартіно (Martineau) не може вас сьогодні прийняти, він не має часу. 40. Університет зустрічає делегацію. 41. Надішли мені телеграму, я тебе зустріну в аеропорту. 42. Дюпони живуть у двоповерховому будинку. 43. У тебе сьогодні багато роботи. 44. На цій сторінці десять граматичних вправ. 45. Сходи ведуть на горище. 46. Де ви зберігаєте дрова та вугілля? — У льосі.

ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

(уроки 15–16)

- Зробіть класифікацію слів у залежності від вимови [wa] чи [wa] :
- toit, moi, droit, voiture, toilette, croix, couloir, trottoir, froid, étroit, boire, broie, poire, proie, voir, soir, trois, effroi.

[wa] :

[wa] :

- Напишіть графічне зображення слів, що даються в транскрипції.

1. La lune [lɥi] depuis [ɥi] [nɥi]. 2. J'aime bien [la-plɥi]. 3. Un bifteck bien [kɥi], s'il vous plaît. 4. Je [sɥi] ici [dəpɥi] l'été. 5. Et la [sɥit] ? 6. C'est [lɥi] qui parle. 7. [lwi] [lɥi] dit : «Merci.» 8. Il [sɥi] les cours à l'Université.

- Поставте дієслова в дужках у відповідній формі теперішнього часу:

a) 1.— Qu'est-ce qu'elles (faire) le week-end ?
— Elles (aller) à la campagne.

- 2.— Est-ce que tu (pouvoir) venir ?
— Non, je ne (être) pas libre.
- 3.— Est-ce qu'elles (lire) beaucoup ?
— Oh, oui. Elles (adorer) lire.
- 4.— Vous (travailler) à Paris ?
— Oh, oui. Nous (être) étudiantes ici.
- 5.— Est-ce que Paul et Martine (venir) avec nous ?
— Non, ils ne (être) pas libres : ils (travailler).

b) 1. Le matin, pour le petit déjeuner, Roger (prendre) un café.
2. A Paris, le temps change tous les jours : quand je (mettre) mon manteau, il (faire) chaud, et quand je (mettre) des vêtements légers, il (faire) froid. 3. Tu (être) trop maigre ! Tu (devoir) manger davantage. 4. Daniel (connaître) Jean-Michel ?

Поставте прикметник на своє місце та зробіть узгодження.

1. M. et Mme Durand sont les concierges. (nouveau)
2. Voici des lettres. (urgent)
3. Nous avons des machines. (électrique)
4. Près de la place il y a des restaurants. (petit)
5. Voilà une choucroute. (beau)
6. Vous avez un imperméable. (beau)
7. Quelle est votre adresse ? (nouveau)
8. Pierre et François sont nos collègues. (nouveau)
9. Il y a un hôtel. (grand)
10. Il habite une chambre. (petit)
11. Elle porte des vêtements. (moderne)

Дайте відповіді на питання в стверджувальній формі.

1. Les jeunes se réveillent tôt ?
2. Ils n'ont pas assez dormi ?
3. Ils ne sont pas fatigués ?
4. Le fermier cueille ses artichauts ?
5. Les enfants ne veulent pas aider leurs parents ?
6. Elle ne peut pas marcher ?

Дайте відповіді на запитання, вживаючи наголошені займенники.

Зразок: Je vais au cinéma. Et elle ?
— Elle, elle va au théâtre.

1. Elle fume des américaines. Et lui ? (des anglaises)
2. Il a 23 ans. Et elle ? (24 ans)
3. Nous habitons Grenoble. Et vous ? (Rouen)
4. Je parle anglais et allemand. Et toi ? (français et russe)
5. Elle est libre à 6 heures. Et eux ? (6 heures et demie)
6. Il range le salon. Et moi ? (la chambre)
7. Nous nous arrêtons ici. Et vous ? (là-bas)

8. Nous campons dans un champ. Et elles? (dans un camping)
9. La nouvelle secrétaire, c'est vous ? (Oui, c'est ...)
10. Sophie habite chez sa grand-mère. Et lui ? (ses parents)

a) Напишіть цифри словами.

Exemple: Marie	23/11/1950	Elle est née le vingt-trois novembre mil neuf cent cinquante. Elle a cinquante ans.
Jean	13/5/1963	Il .....
Deborah	14/7/1974	.....
Armand	7/1/1987	.....

b) 1. La tour Eiffel mesure 300 mètres de hauteur. Avec l'antenne de télévision installée en 1959, elle mesure 320,75 mètres.

2. Le Pont-Neuf est le plus vieux pont de Paris. Sa première pierre a été posée dans la soirée du 31 mai 1578 par Henri III.

3. Jusqu'à 1616 les Champs-Élysées sont encore des champs et des marais. La reine Marie de Medicis y fait planter des arbres en 1616 pour ses promenades royales. En 1709, on baptise cette allée les «Champs-Élysées.»

Заповніть пропуски, вживаючи **le, la, l'** та **à, au, à la, à l'**.

1. ... agent de police est dans ... rue. Il dit bonjour ... coiffeuse.
2. ... étudiante est devant ... université. Elle dit bonjour ... professeur.
3. ... chef d'orchestre est devant ... Opéra. Il dit au revoir ... Jacques.
4. ... musicien est devant ... maison. Il dit bonsoir ... chef d'orchestre.
5. ... concierge est dans ... escalier. Il dit bonne nuit ... infirmière.

Поставте слова у відповідній послідовності:

1. de, de, radio, le, difficile, est, métier, journaliste.
2. les, dans, fois, par, étudiants, classe, deux, semaine, la, travaillent, vidéo.
3. au, pas, affaires, de, courant, moi, tes, oublie, tiens, ne, recommandations, et, mes.

Закресліть зайве слово.

1. Elle est encore (chez le/au) coiffeur.
2. Paul fait ses études (à l'/au) Université.
3. (Dans/il y a) deux jours elle va quitter Paris.
4. Que faites-vous (ici/îci) ?
5. Nos enfants travaillent dans (leur/sa) chambre.
6. Passez (devant/avant) moi, vous (connaissez/savez) le chemin de la maison.
7. Voilà un ouvrier (que/qui) pense (à/de) son travail.
8. Le cirque installe la (tante/tente) au milieu de la

place. 9. Ce mauvais temps dure (pendant/depuis) un mois.
 10. J'ai vu M. Martin (avant/devant) le déjeuner (pendant/depuis) qu'il corrigeait vos devoirs.

Використайте необхідний прийменник.

1. Ce cadeau est ... toi, maman. 2. Les enfants jouent ... la cour et ... le jardin. 3. J'écis ... mon cahier mon prénom. 4. Il va ... l'école et il dit «bonjour» ... sa maîtresse. 5. Le tapis est ... le lit. 6. Je vais essayer un nouveau complet ... le tailleur. 7. J'habite cet immeuble ... trois mois. 8. J'éclaire la pièce ... une lampe électrique. 9. Les doigts agiles du pianiste courent ... le clavier. 10. Ce mauvais temps a duré ... un mois.

Запам'ятайте найуживаніші вирази зі зворотом **c'est** :

C'est tout	Все	C'est stupide	Безглуздо,
C'est tôt	Рано		по-дурному
C'est triste	Сумно	C'est-à-dire	Тобто
C'est terrible	Жахливо	C'est selon	Зважаючи на
C'est idiot	Ідіотизм		обставини
C'est à moi	Це моє (мій, моя)	C'est pourquoi	Ось чому
C'est évident	Це очевидно	C'est que	Це тому, що
C'est drôle	Смішно, кумедно	C'est à pleurer	Хоч плач
C'est fade	Прісно	N'est-ce pas ?	Правда ж?
C'est dangereux	Небезпечно	C'est juste	Це вірно
C'est défendu	Заборонено	C'est assez	Досить
C'est dit	Так званий	C'est fait	Готово
C'est dégage	Невимушено, вільно	C'est bien fait de lui	Так йому й треба
C'est bête	Безглуздо, по-дурному	C'en est fait	Все закінчено
C'est humide	Сиро	C'en est fait de lui	Він пропада людина
C'est vrai	Вірно		